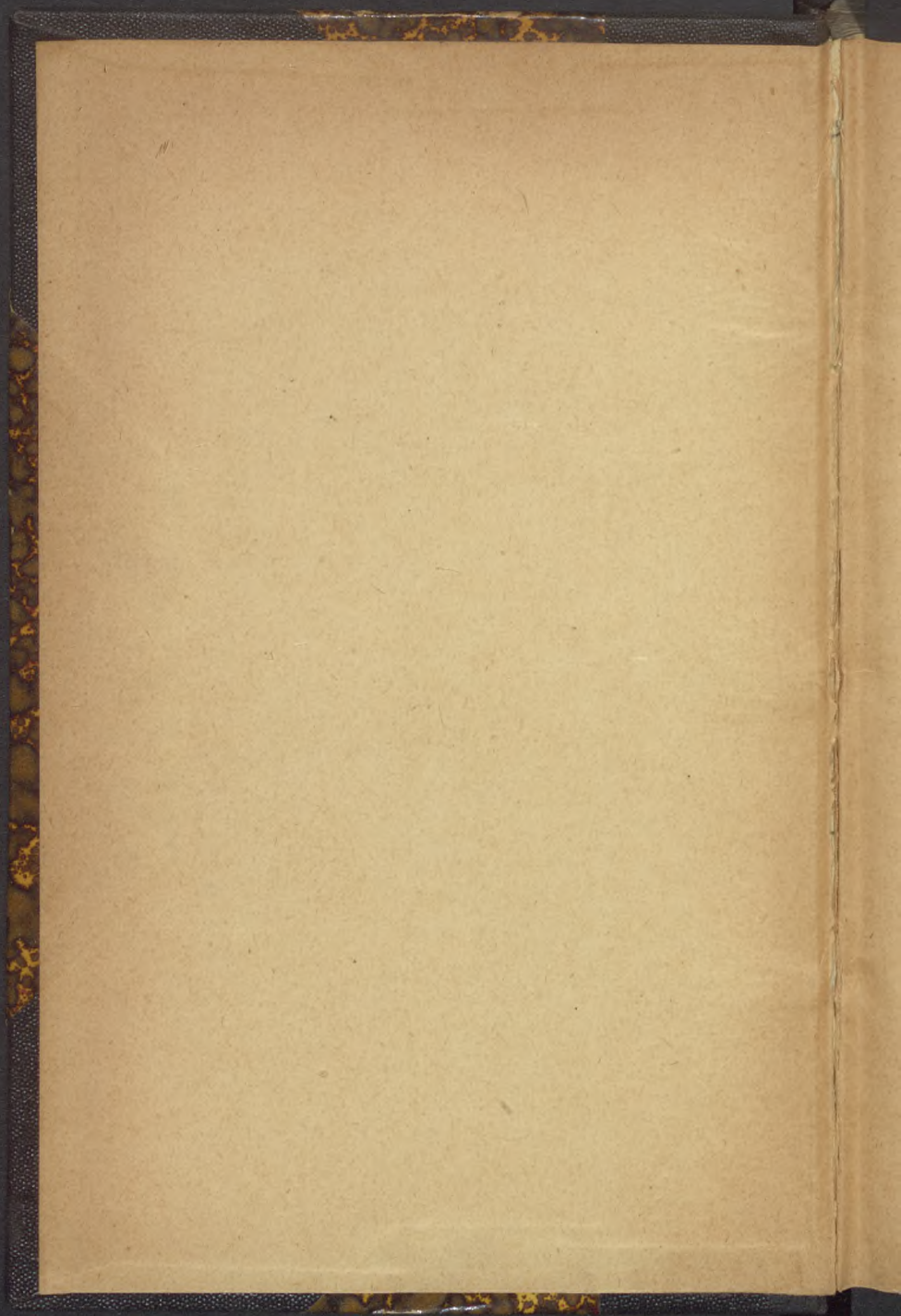
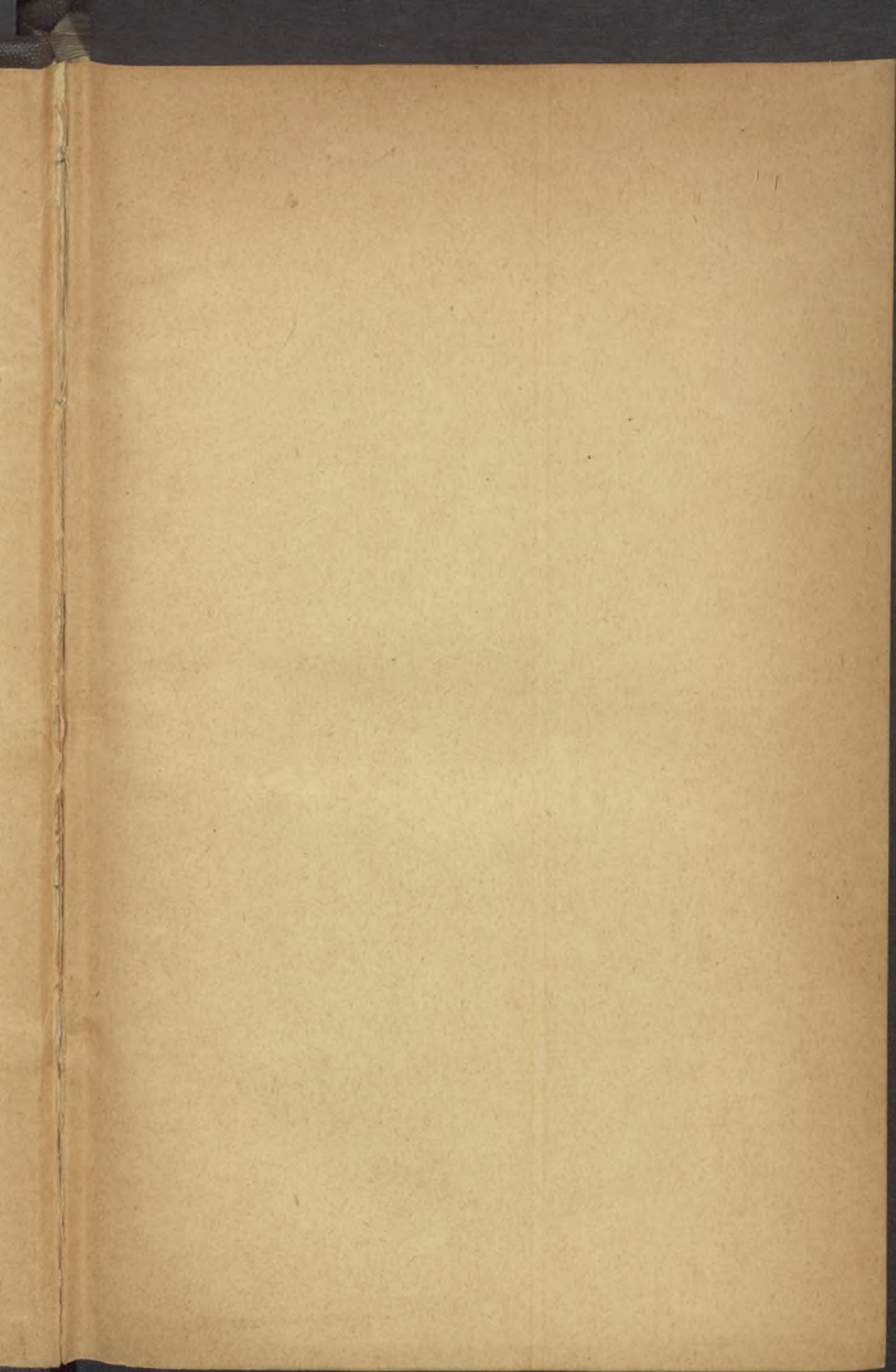
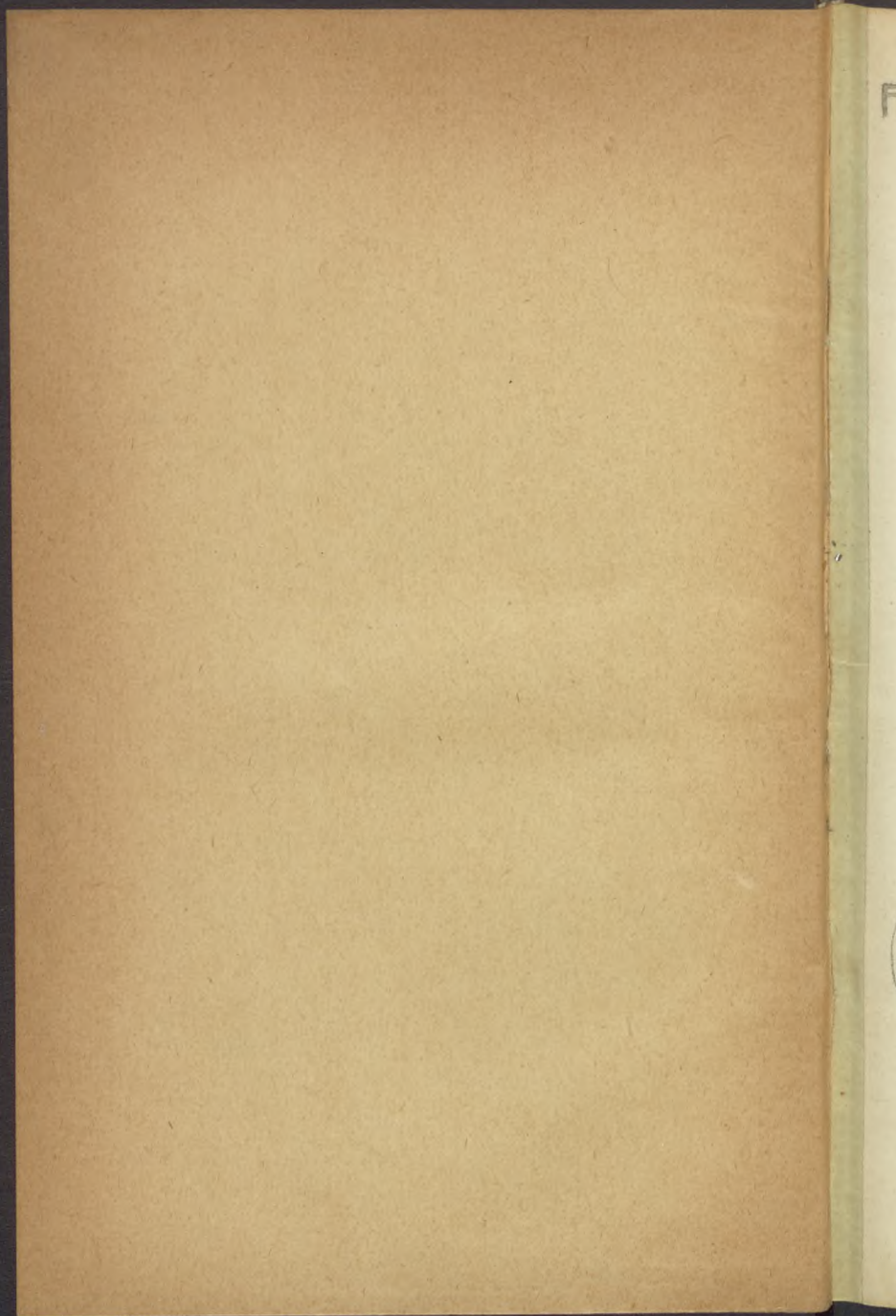

1891529

Y
Italy

PETERFY TAMÁS

182 1/2 15

GÁSZKIRÁLY

BUDAPEST, RÁKOSI JENŐ BUDAPESTI HIRLAP
ÚJSÁGVÁLLALATA KIADÁSA ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦ 1901

PÉTERFY TAMÁS

Gyászkirály

Regény

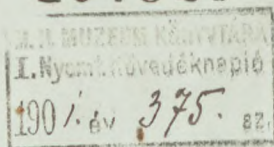
BUDAPEST
Rákosi Jenő Budapesti Hírlap Ujságvállalata
kiadása

MDCCCC

o. hung.
1251 ka

191529

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

I. FEJEZET.

A T É K A Ő R E.

Linkának hívták és szöke volt. Dus hajának selyemszálai félig eltakarták karsu termetét. Sápadt arcának halovány színe kedves összhangban elvegyült a régiségek kopott, fakó foszlányai között. A kincseket érő ósdi butorok selyem bevonóit hosszú idők finom pora lepte meg, a leány tejszínü arcán sajátságos harmatja látszott az ifjúságnak. Ott guggol a történelmi nevezetes pamlagon, a melyen kétszáz év előtt nagyságos Apaffy Mihályné, a fejedelemasszony imádkozva virasztotta át a hosszú éjszakákat és csendesen fohászt rebegtek ajkai Bánffi Dénesért, a kolozsvári főkapitányért, meg Béldi Pálért, a székelyek hatalmas emberéért, kiknek halálos ítéleteit boros kupák mellett írta alá a fejedelem . . .

A marosvásárhelyi Teleki-tékában vagyunk, hol összegyűjtve pihennek a nagyidők féltett emlékei kétszázad óta. Látogatásunk ideje 1847. A régiség-terem félszázad előtt is csak olyan volt, mint most. Igen kevés benne a változás. A padló szürke alapján határozatlan színei látszanak a kézi-

festésnek, az oldalfalak szürkék, kopottak, itt-ott omladozó félben van a mészréteg, a vakolat, mint ötven év előtt . . .

A tölgyajtók hatalmas szárnyain régi kovácsmunka nehéz vasalása köti le figyelmünket. Szép remek volt a maga idejében. A Teleki-könyvtár hatvanezer könyve felerészben üveg alatt, felerészben faállványokon pihen letakarva szövetfüggönyökkel. Tovább a nyeregszerszámok, cifra, sallangos kantárok pihennek porlepett szökegre aggatva. Majdarégifegyvernemekcsoportja következik. Tölcséres csövű fegyverek, szabályák, buzogányok, csákányok és vérték, ágyucsövek, golyók rakásszámra, melyek mellett meghuzódnak az ódon fejedelmi butordarabok is nagy szerényen. Ezeknek egyikén, a magashátu pamlagon, guggol Linka, mely századok előtt sötétpiros selymmel volt bevonva, ma fakó, kopott és a foszlányok sem hiányoznak itt-ott róla. A tejszínarcu szépség egyetlen leánya Hütyü Balog Józsefnek, ki elvállalta a Teleki-téka őrségét. (Bizony csak sepregetője, tisztogatója volt a tisztességes csizmadiamester a régiségtárnak, hanem szebben hangzik „atéka őre“, mint „a téka takarítója“!) A „hütyü“ nevet apjáról örökölte. Nem valami nemesi előnév, hanem reá ragasztott gunynév, mert az apja sejj volt s mikor palacsintát evett, a „hütse meg“ helyett „hütyüt“ mondott. Így került a „hütyü“, azonban nem akad olyan legény, a ki szemébe merné ezt a nevét mondani Balog uramnak, pedig a felső város végétől az alsó város végéig mindenki ezen a néven ismeri.

A leányát imádja. A nagy szeretet miatt annyira elkényeztette, hogy barátnőihez ma sem-

miben sem hasonlít, a mi a külső és belső ségeket illeti. De volt is hozzá módja.

Édesanyját korán elvesztette s a mint nőtt a szép, karesu virágszál, évről-évre zárkózottabb lett. Szerette a virágokat, kedvelte a csillagokat, csodálta a méla holdat és olvasta a könyveket. A Teleki-téka hatvanezer kötetében volt alkalma válogatni. A könyvtár gondnoka, az öreg tanár, igen kedvelte az éleseszű kis leányt. Megtanult diáknul is Linka, minek nagyon örvendett a tudományos férfit. Hat év óta napkeltekor bejön a régiségek közé. Itt tölti a napot, hogy alkonyatkor fekiüdni térjen, az apja jön utána minden estve.

Ma is bejön a porlepte régiségek közé. Oda lépdel a könyvvállványokhoz. Kihuzza a bőrkötésű nagy könyvek egyikét, melyen a lecsüngő bőrfosz-lányokat leragasztja elébb, mert fél a lógva ide-oda himbálódzó rongyos daraboktól. Ugy gondolja, hogy azok a tulvilágról visszajáró kísértetek árnyai lehetnek, melyeket a rossz szellemek küldenek pusztulás képében az emberiség közé.

Ott guggol a fakó pamlagon. Térdein kinyitva tartja a bőrkötésű nagy könyvet és sötét szemeivel belebámul a sárgult papíron egymás fölé hányt fekete betűk halmazába. Sápadt arcával egy tulvilági lényhez hasonlít, milyeneket a lázas agyu festő ecsetje pingál néhány pillanattal az örülése előtt.

— Linka! — hallatszik a terem tulsó feléből.

A leány mintha megremezzenne, de nem te-kint oda. Hiszen csak az édesapóka szólította...

— Linka! — jön a szó erősebben.

A hangtól megrázkódik a levegő, a levegő-

től a török lófarkos zászló lecsüngő szőrszálaí mozgásba jönnek és hosszú vonal alakjában megindul róla a por. Cérnaszál vékonyan lehull Linka előtt a nyitott könyv lapjára, a betühalmaz fekete táborán fölül és olyan furesa alakot rajzol, mintha korona volna . . .

A leereszkedett porvonal több „e“ betűt ír egymás mellé féldomboru körbe és Linka csodálva nézi, úgy örül neki. Nem fujná el onnan a világ kincseért, míg meg nem mutatja az apókának s talán még azután sem! . . . Milyen szép mesét fog mondani arról a sokágu koronáról, melyet bájos tündérekéj rajzoltak láthatlan ujjakkal eléje, porból . . .

A tejszinű leány óvatosan visszatartja lélegzetét, félre fordul, nehogy baja essék a tündérkoronának, aztán hársfazengésű lágy hangján szólítja az apját:

— Apóka! jöjj ide valamit mutatok.

Hütyü Balog, egy szürkébe vegyült haju és szakálu ember. A lépteit megaprózza, a mint siet a leánya felé. Bőrköténye előtte diszeleg, látszik, hogy a műhelyből most jön és a munkát bár félbehagyta, de tovább akarja folytatni. Az édeszüllőnek rózsapiros ajka gyönyörködve mosolyog, mert ritka eset, hogy Linka hívja az apókát. Napokig nem hallja beszélgetni az imádott gyereket, pedig szereti, nagyon szereti . . .

Mikor az öreg közelebb jön a halovány tündérhez, újra megszólal a szőke kedvenc:

— Lassan jöjj apóka! . . . Még csöndesebben. Nehogy megijedjenek a tündérek tőled . . . Vigyázz! . . .

Hütyü Balog hátratett kezekkel, lábujjhe-

gyen, óvatosan lépdél a kedves gyermek mellé. Szemeit sajátyszerűen hunyorgatja, a mi a titkos örömmek jelét mutatja nála. Szemgolyói nem égnének, de ragyognak.

Linka visszatartólag terjeszti eléje viaszszinű, vékony ujjait. Kezei hasonlitanak a megsárgult alabástromhoz, melynek gondosan faragott fehér követ az idő sárgára kezdi festeni. Arca, teste olyan fehér, olyan hideg, csupán a szemeiben van tűz e leánynak, mintha a természet e testrészben akarta volna összegyűjteni, összpontosítani a halovány virág minden eleveenségét. Égető tűzsugár lövel ki a ragyogó fekete szemekből. Oh, hogy villognak azok a tüzes fekete szemgolyócskák! . . .

És mikor közelébe érkezik a boldog édes apa, újra tiltakozólag zendülnek meg ajkai:

— Megállj apóka! . . . Elrontod a koronámat . . . Csöndesen hajolj ide . . . Nehogy belefujj, mert porból vagy. Mikor beléptél, akkor rajzolták ide a jó tündérek. Látod? . . . Sok ága van, nagyot jelenthet! Ezt nekem rajzolták ide a tündérek. Mit gondolsz? Ugy-e ez nekem szól? . . .

Hütyü Balog a csizmadia és tékaőr, biztatólag hagyta helyben a kedvencének édes szavait. Dehogyan tudott volna mást mondani, mint a mit ő akart. És bámulta a porból képződött kis koronát, a nagy, bőrkötésű könyv sárgult lapján a fekete betűsereg fölött. Majd ráhagyta a kedves szókegyermekre:

— Korona csak téged illet Linkám! . . .

A leány föltekint apjára. Ráemelte sötét szemeit az előtte beszélő öregre és az apának, gyermekét ily kedvében látva, a baloldalát elfogja

a gyönyör. Mohón néz végig a tejszinü harmatos arcon, a bájos alakot térdig eltakaró dus, szőke hajon, a hajhullám alól kitetsző karesu derekán, formás kezeckéin, majd a domboru márványhomlokra pillant és megbüvöli a gondolat . . . Ezt a korona, csak a korona ékesítheti kellőképpen! . . . Az illeti meg valójában! . . . És oda képzei a fehér homlok fölé a drágakövekkel kirakott, vakító fény-nyel ragyogó koronát.

A leány lágy hangja újra zendül. Mintha most gitárhurok rezegnének édes, andalító hanghullámokon:

— Mondd el a meséjét ennek a titkos koronának, apóka. Te mindent tudsz . . . Te ismered a jó tündéreket . . . Láttad az angyalokat.

Hütyü Balog először gondolkozik, hogy mit is mondjon? de úgy tesz, mintha tudná, csak a torkát kell hozzá köszörülni.

— Hm! . . . hm! . . . Éppen úgy van, a miként van. Hogy a korona . . . hm! . . . hm! . . . éppen nem régen a tündérkirályné fején vala. Hanem a tisztogatásról megfélemezett és ennek okáért megneheztelt a korona! . . . Annak következtében elküldte a reászállott apró porszemecskéket, hogy könnyü szárnyon, szellő segítségével induljon utnak és keressen más királynét a tündereknek. Minek utána elindultanak a tünderek királynét keresni, porszem alakjában és elérkezé- nek nagysokára oda, a hol megtalálták a szép Linkát. Ugy határozták, hogy Linka lesz a legszebb, a legérdemesebb a tündéri koronára. Ugy van a dolog, hogy ezzel a porszemkoronával föl- kéri az én Linkámat a királynéságra, följánlják neki a tünderek között a legérdemesebb, a legel-

sőbb helyet: a tündérr királyságot. Ha nem hiszed, kérdezd meg az ici-pici porszemektől.

A szöke leány arcán tulvilági, édes gyönyör ragyogott. Gyerekes örömmel fogadta a tündérr királynéságot s ez a hiszékenység olyan jól állott neki. Hütyü Balog nyughatatlannak látszott. Izgett-mozgott, mint a ki valamit mondani akar, de nem mer szólani. Arra várt, hogy kérdezzen még valamit az ő egyetlen gyönyörűsége, hogy szóljon neki bár egy rövid szócskát...

Linka pedig édesen mosolygott a porszemkorona meséjére. Hátra simította arcára boruló szöke hajszálait és merően nézte a nyitott könyv fakó lapján elmosódó porszemkoronát. Azt is elhatározta, hogy ma még nem kérdezi meg azt, a mit akar a koronától. Majd holnap. Holnapra is jó lesz hagyni az örömből valamit. És tovább füzte szöke fejécskéjében a gondolatokat.

Milyen szép dolog ez a tündérr koronától. Éppen őt választotta meg királynénak. Milyen szép a porszemektől, hogy éppen hozzá jöttek, a szöke Linkához. Sötét szemei ragyognak a porszemek fakó vonalaira. Ajkai édes, titkos gyönyörtől mozognak, mert a miket gondol, azt el is szokta mondani, hanem hangot nem ad a kifejezésére.

Az öreg Hütyü csodálja, bámulja egy ideig kedvencét, aztán távozik. Nem zavarja, pedig úgy akart még valamit mondani.

A szöke Linka beteszi a könyv bőrtábláit óvatosan, vigyázva, hogy baj ne érje azt a könnyű drágaságot és az alatt szüntelen beszél, szakadatlan rezegnek kicsi, rózsás ajkai — némán.

Hütyü Balog visszafordul még egy pillanatra s rajta feledi tekintetét a kedvencen. Elnézi

kísérteties lassu mozdulatait. Ellesi szemeinek tündöklő ragyogását, míg le nem csukódnak a sötét szempillák. Szeretettel nézi tejszinü arcának bársonyos harmatját. Oly figyelve kíséri az ajkak kedves, hangtalan mozgását és tovább megy, nem meri megmondani, hogy miért jött Linkához.

A leány hátra dül a fakó pamlagon. Lábacskáit kinyújtja és látni lehet kis fehér cipőit, mert mindig fehérrel visel. Patyolatharisnyái alatt szabályos idomai tűnnek elő. Leteszi az ócska, bőrkötésű nagy könyvet és lehuny szemekkel maga elé idézi a tiúndérkirályné ragyogó koronáját, melyről a porszem elindult messze-messze vándorolni, gondos, szép királynét keresni, kinek fejére ráillik a tiúndöklő gyémántos korona és a ki tisztán fogja tartani, a portól megóvjá ragyogó ékességét.

A terem tulsó részében megállott az édesatyja. Onnan kísérte egyetlen gyermekének mozdulatait. Kivülről léptek hallatszanak, aztán fölnyilik a nehéz vasalásu, nagy tölgyajtó szárnya és belép rajta Bozsi bácsi, egy fiatalember kíséretében.

Bozsi bácsi, az öreg tudós tanár, a Telekítéka gondnoka, igen érdekes alak. Hófehér körszakála világos keretét alkotja piros arcának. Nagy karimájú kalap van a fején, melyből a zsirfoltok kikandikálnak a széles szalagon át. Görbe végű vastag botja hamarabb beérkezik mindenhova a gazdájánál, mert a karjára akasztva előre tartja, miként az öreg falusi birók szokták a birói botot. Kabátja határozatlan szín, de sötét, hanem azt határozottan tudják róla, hogy télen-nyáron színtelen viseli, csak a gallérja változik. Tavasztól őszig bársonyból van. A hidegek beálltával, rákerül

a rókaprém, melynek sárgászöröses színére, gyermekkoruk óta emlékeznek vissza az emberek.

Körültüzdelt nagy csizmáinak kerek orralaposan huzódik le a föld felé, fekete bőre évtizedek óta issza be a napi táplálékot, a zsirt, mert csak azzal kezelve tartós a bőr! Ez a Bozsi bácsi véleménye. De a rendszer teljesen bevált. Sőt Hütyü Balog is váltig erősíti célszerűségét.

(Hanem azt, hogy a tudós tanár ur minden két évben új csizmát huz a lábaira, a Hütyü Balog jóvóltából: azt nem gondolja, nem is sejti Bozsi bácsi!) Mikor jó a feje és rossz a talpa: megtalpalják. Mikor rossz a feje és még jó a talpa: megfejelik. A szarait soha sem kell bántani, mert az magától átváltozik a Hütyü Balog uram kezeiben s így a tanár urnak csupán a fejelésről, meg a talpalásról van tudomása.

A mint belép a tékába, a szemüvegjét fölhuzza az orrahegyéről a szeméig. Faragott Napoleonfejes fapipáját becsusztatja a nagykabát zsebébe. Itt tüzzel járni még gróf Telekinek sem szabad.

Hütyü Balognak megfeszül a szűk magyar nadrág az inában, úgy meghajol Bozsi bácsi előtt. A miért ő csizmadiamester, azért tudja a tisztességet egy tudóssal szemben.

A tanár ur mosolyog neki.

Bozsi bácsi azok közé tartozik, kiket az Isten örökös mosolygásra kárhóztatott, a mely valóban ritka faj a tudósok között. Köszönti a hajlongó Hütyüt, aztán megkérdezi:

— Kegyelmed is itt van Balog uram?

Hütyü Balog még mélyebben hajlong. Motyog valamit és szorgalmasan dörzsölgeti a kezeit,

miből csakugyan megértheti a tekintetes tanár ur, hogy: jelen van ő is.

A Bozsi bácsi nyomában belépett fiatalember, mint árnyék kíséri az öreg urat. Szemei élénkek. Egy pillantást vet a nagy terem hosszába és ott áll meg tekintete a könyvszekrényeken. Szinte látszik szemeiből, hogy mindent mellőz, csupán a könyveket közel kaphassa. Leolvasható a mohó vágy arcáról, melylyel a könyvek iránt viseltetik. Arcán a tudás vágya ragyog és sóváran néz a szekrényekre, miként a gyermekek szoktak az almafáról lekandikáló piros almákra.

Hütyü Balog úgy szeretne mondani valamit az érkezőknek. Talán azt, hogy a szép szőke Linkája elaludott és ne zavarják a drága angyalt. De még sem szól, pedig Bozsi bácsi arra tart, a könyvek felé megy az idegennel.

— Tulajdonképpen milyen könyveket akar? — kérdezi Bozsi bácsi az ifjútól.

— Erdély történetéből... — feleli az ifju ember némi zavarral.

Bozsi bácsi lehuzza szemüvegjét ismét az orrahegyére és visszatekint, mialatt úgy elmagyarázza szavait, mintha a tanulók előtt volna.

— Különösen csak Erdélyről írott históriákból nehezen fog mindent körülményesen megtudni, fiatal barátom. A különböző korszakokról más és más historikusok irtanak kisebb-nagyobb szerencsével. Vannak teljesek, de vannak hiányosak, a melyeknek kiegészítésére ki kell kutatni a segédforrásokat azon korból. Alaposan csak hosszas tanulmányokból ismerhetjük meg azon kor teljes és összes eseményeit, alakjait. Hatvanezer darab-

ból nehéz kiböngészni, hogy rájöjjön. Hanem egy tanácsom van, ha az évszámot tudná...

A fiatal sápadt ember papirdarabot vont elő zsebéből, melyet átnyújtott Bozsi bácsinak. Azon valának följegyezve a kívánt évszámok.

1514. 1599. 1784.

Az öreg tudós föltrasztotta szemüvegét nagy sebesen a szeméig, lehuzta szemöldökeit, ráncokba szedte homlokát és olyan lassan, de nyomatékosan beszélt a három számról, mintha csak olvasná: A Dózsa György lázadásának ideje! A rakoncátlankodó Mihály vajda hatalmaskodásának kezdete...! És a Hóra, Kloska-féle lázadás!

A fiatalember mit sem mondott mindezekre, csak lesütötte szemeit és a padló felé tekintett. Ott látott a térdei előtt két női lábacska, hófehér cipőben, patyolatharisnyában... És elbámult azokon, de megérintette, mielőtt visszatarthatta volna egyensúlyát, a mint lépett egyet.

A Linka lábai voltak azok, a mint lenyújtotta maga előtt és behunyt szemekkel végigdült a pamlagon. A szőke tündér ébren álmodott... Ábrándos lelkének csodás vágyait fátyolkép alakjában előidézte a lázas agy és Linka gyönyörködve elmerült azokon. Látt a tündérországot benépesítve habléányokkal, ragyogó ruhájú tündérekkel, kik eléje hozták a koronát, a fényes koronát. Elmerült a drága kövek ezerféle színjátékán és a fejére is föltették, fölpróbálták.

Csupán az volt különös Linkának, hogy ha tündérkirályné lesz, miért nincsen tündérkirály is mellette. Miért egy szép királyné egyedül? Aztán töprenkedni kezdett azon, hogy hol is fog ő magához illő tündérkirályt találni?...

És ekkor valaki megérintette a lábát.

Föltekintett. A sötét szemek fekete golyói rátapadni látszottak az idegen ifju sápadt arcára. Linka meg volt lepetve, mint csöndjében megzavart őzike, megbámulta az idegen ifjut és úgy tetszett, hogy a tündérkorona ékes ragyogása talán jól állana a sápadt ifju homlokára.

Megnézték egymást, aztán az ifju tovább ment Bozsi bácsi után a nélkül, hogy szólott volna. De minden lépésről újra meg újra visszatekintett Linka felé. Nem az élvhajhászó kéjenc sóvár nézése volt az, hanem a megbüvölt csodáló delejes tekintete.

Bozsi bácsi odalépett a könyvtár állványát takaró függönyök egyikéhez. Széthuzta, hogy megtekinthesse a fiatalember és szemüvegét megigazgatva szinte kérkedőleg tekintett rá, mintha várná a meglepetés hangját: ennyi történelmi munka egy rakáson? . . . De a sápadt arcú ifju ember e percben rajta feledte tekintetét a leány csodás alakján. Bozsi bácsi szintén meglátta tudós kollegáját.

— Itt vagy Linka? . . . — szólitá meg és mosolygott, mint rendesen.

A merengő kis tündérkirályné megrezsent. Dus szóke hajának selyemszáloi hullámokat mutattak a rázkódástól és kedves lágy hangján felelt a tanár urnak:

— Olvastam Bozsi bácsi . . .

— Mit olvastál Linka? . . . — kérdezte az örök mosolygó öreg ur, a mint közelebb lépdelt a szép leány felé.

— A Cserei Mihály sajátkezüleg megírt történetéből.

— Meddig olvastad? . . .

— Ott vagyok, mikor eljegyezte marosszéki káli Kun Mihály uram leányát, Ilonát, 1697 május 10-én s hitelésük megvala a récei grófi házban.

A sápadt fiatalember elbűvölve állott a Bozsi bácsi háta mögött, ki visszatekintett a bámulóra és tovább kérdezte kedvencét, hogy legyen mit még inkább bámuljon.

— El tudod mondani a könyv föliaratát Linka?

A szőke tündér édesen mondta rá:

— Miért ne! „In Nomine Sacro Sanctae Trimitis Solius Veri et Aterni Dei 2-da Januáry A 1698 in N.-Ajta.“

— Ugy van, — hagyta helyben dicsérőleg Bozsi bácsi. Egészen helyes!

— Hát ezt könnyű tudni. Ma olvastam. Hanem arról kérdezzon Bozsi bácsi, a mit őt év előtt tanultam.

Az öreg lemondólag intett kezével.

— Arról nem kérdezlek Linka, de azt elősorolhatod, hogy Cserei miféle történelmeket ismert vala? . . .

A tejszinű leány elsimitotta szőke hajának onladékait homlokáról és hanyagul vetette végig magát a pamlagon. Egyik lábát a másikra csóválta, nem törődve azzal, hogy idegen is van a közelben, hiszen ő azt nem gondolta, hogy nem volna szabad. Rövid ruhája alól majdnem szárközepig kilátszottak idomos lábainak finom körvonalai. A dus hajhullám körülvette harmatos fehér arcát és átlátszó varázsfátyol alakjában hullott a fehér ruhára. Vékony kezeckéit, mint a delejezők, végighuzta

tejszinü homlokán és beszélni kezdett rezgő hangon, régi krónikákról.

— Cserei szerint: „A magyarok Scithiából kijöretelekről Mátyás koráig való történetét megírta deák nyelven Antonius Bonfinius olasz nemzetből származott historikus, kinek históriája méltó az olvasásra, noha mint pápista ember sok fabulákkal elegyíti írását, de Miraculis Sanctorum, de az okos, az igaz református ember, minthogy el nem hiszi, könnyen protestálhatja.“

Bozsi bácsi elégedett mosolylyal kísérte a szőke Linka szavait s közbe többször tekintett a mellette álló fiatalemberre. A leány a padlat szürke alapjára határozatlan színekkel pingált festést bámulta, a mint hanyat volt dülve és folytatta vontatott hangon, hogy szinte kinos volt nézni, fájda'mas hallgatni az előadását.

— Mátyástól II. Rudolfig históriákat írtak: Istvánfi Miklós és Thurótzai . . . Majd Sám-bucus magyar és Prasceins lengyel historikusok . . . Ugyszintén Bethlen Farkas, Bethlen Elek . . .

A szőke Linka hangja hova-tovább mind vontatottabb énekléshez hasonlólag zengett. Lát-szott, hogy milyen nehezen idézi elő az agyában összehalmazott könyvismeretnek óriás csoportjából azon könyvek szerzőinek nevét, a melyeket Cserei ismert, vagy ismerhetett. Fájdalom volt nézni vonagló arcát, melyen olykor megrándultak a finom izomszálak.

— . . . olvashatta Cserei még a Kemény János fejedelem saját kezével írt históriáját . . . Báthori Zsigmondtól Báthori Gáborig, néhai Mikó Ferenc ur is írt egy históriát az öreg Teleki Mihály udvarában . . . Szép história még

az is, melyet Bethlen Jánosné deák nyelven írt
vala . . .

A sápadt fiatalember izgatottan kezdett mozogni, de Bozsi bácsi nyugalomra inté kezeivel és tovább hallgatták a tudós leányt.

— . . . van egy história segesvári Háner György lutheránus paptól . . . és Frank Bálint szebeni királybirótól is . . . de az csak a százszok dolgairól traktál . . . Ezek Csereinéél mind megvoltak . . .

— Nagyon jól van Linka! — dicsérte Bozsi bácsi a szőke leányt és odafordult a sápadt fiatalemberhez. — Ha alaposan tanulmányozni akarja azokat az éveket öcsémuram, úgy ajánlom a kis tudós Linkát. Megkiméli az évekig tartó fáradalmas kutatást. Linka egy élő történelmi lexikon.

— De tanár ur! . . . — kezdte zavartan az ifju ember.

— Ne restelje, hogy többet tud öcsémuramnál! A tudásvágy nem nézi, hogy kitől nyer kielégítést, csak becses, értékes adatokat találjon. Linka értékes! . . . Linka becses és biztos! Ó nem téved egy napot sem! . . .

— De, tanár ur, — folytatta kérő hangon a sápadt ifju — én a kisasszonyt nem ismerem . . .

— Az a legkevesebb! — vigasztalta az örökmosolygó Bozsi bácsi és megszólította a kis tudóst.

— Linka! . . .

A leány lassan levonta arcára szorított kacsóit s mint a kit álmából ébresztenek föl, bágyadtan tekintett sötét szemeivel Bozsi bácsira. Fölkült a fakó pamlagon. Dus szőke haját maga körül rázta s hullámaival eltakarta karesu termetét. Aj-

kai megzendültek és nem volt többé vontatott a ki-ejtése.

— Kérdez még valamit, Bozsi bácsi?

— Nem kérdezek, hanem dolgom van. Itt hagyom az öcsémuramat . . . hogy is hívják öcsém-et? — fordult a sápadt fiatalemberhez Bozsi bácsi.

— Janku Ábrahám! . . .

— Igen. — Itt az öcsémuram, Janku Ábrahám, kérdezni fog tőled Linka. Ismerjétek meg egymást. Mondd meg te is a nevedet, Linka. Adjatok kezét egymásnak. Ugy. Aztán vegyen papírt a kezébe, öcsémuram és írja föl, a mint Linka mondja, mert az minden talál szóról-szóra, betűről-betűre az írott históriákkal. Nekem dolgom van, órát kell tartsak a kollégiumban . . .

— Könyveket nem fogok kapni? — kérdezte Janku Ábrahám az indulásra készülő tudós tanár urtól.

— Könyvet?! . . . A Teleki-tékából?! . . . No, azt öcsémuram, még csak meg se gondolja! Itt olvashat, jegyezhet magának, de kivinni a Teleki-tékából nem szabad semmit! Érti? . . . Semmit! Értékes kincsek ezek. Drágábbak az arany-nál, rubintnál, mert aranyat lehet még találni, de magyar históriai műkincseket sem csinálni, sem írni többé nem lehet! Históriát Magyarországról nem csinálhat ezek nélkül a poros akták nélkül! Nem bizony. Hát éppen ezért én soha senkinek könyvet ki nem adtam, de nem is adok, mert itt nem bizunk senkire semmit! Még az öcsémuramra sem, mert nem szabad! . . . Én megyek. Ha olvasni akar, itt lehet. Jegyezni szintén, de elvinni nem! Legjobban teszi, ha a lexikont használja,

tudniillik: az élő lexikont! Linka mindent tud! Én büszke vagyok rá. Kérdezze, mert szépen felel!

És odafordult a tejszinű leányhoz.

— Linka felelj az öcsémuramnak minden kérdésére. Szépen felelj, ha kérdez. A könyveket is előmutathatod... Mint szoktuk!... Isten megáldja öcsémuram! nekem óráim van a kollégiumban...

És tovább sietett Bozsi bácsi. Az ajtónál Hütyü Balognak ugyan a lelkére kötötte az idegen ifjút. Meghagyta, hogy vigyázzon reá. Könyvet, vagy valamit ki ne vigyenek, mert számba veszi. Csak végigtekint a tékán és jaj, háromszor jaj a Hütyü Balog életének! A csizmadiamester beszélgetve kísérte tovább a tudós tanárt.

Linka és Janku, a magukra maradt két ifju, soká nézte egymást. Linka tudott volna beszélni a történelemből, de a sápadt ifju nem kérdezte. Janku tudott volna ezzel a tejszin arcu angyallal beszélni mindenről, de a történelmet nem kérdezte tőle.

Miért?

Talán megsajnálta a kis tudós leányt, mivel a történelmi fejezetek alatt olyan kinosan vonaglott harmatos fehér arca . . . Vagy talán egyéb okokból hallgatott Janku Ábrahám?

A szőke Linka várt néhány percig, mialatt eljátszott ujjáival dus hajának selymes szálai között. A vékony ujjacskák, mint megannyi acélpálcika, ruganyosan pattogtak a szőke selyemfürtök hullámzó tengerében. De megunt a nemsokára a játékot. Ujra hanyagon dült végig a fakó pamlogon. Sötét szemei ábrándozva tévedeztek a hatá-

rozatlan színekkel festett padlón és odaszólt kedves, zengő hangon az ifjuhoz:

— Miért nem kérdez? . . .

— Mert Bozsi bácsi elvitte az évszámokat.

— Hát évszámokról akar kérdezni? . . .

— Nem. A történelemből.

— Kérdezzen már! — türelmetlenkedett a szőke Linka, majd kérő hangon biztatta és fehér ujjait, mint azelőbb, ismét huzogattatejszínű homlokán, mintha önmagát akarná delejes álomba ringatni.

Janku nem merte kérdezni. A tudós kis leány izgatottan mozgott. Bozsi bácsi elhagyta a termet a Hütyü Balog kíséretében. Linka nyughatatlanul viselkedett, majd biztatni kezdte Jankut:

— Mondjon bár egy nevet, a kiről tudni akar! . . .

A sápadt ifju maga elé tekintett. Lesütötte szemeit s a szavakat majdnem csukott ajkai között, alig hallhatólag bocsájtotta ki:

— Dózsa György . . .

Mintha villamos áram érintette volna a szép szőke Linkát, e név hallatára azonnal fölegyenesegett hanyag fekvéséből. Sötét szemei ráragyogtak Janku Ábrahámra.

— Talán királyságra vágyik? — kérdezte tőle örömmel. — Akkor a korona iránt rokon érzelmünk van . . .

Janku Ábrahám megrázkódott a szőke szépség találó kérdésétől. Jól következtetett, pedig a sápadt arcu ifju ember még abban az időben a királyi tábla szerény irtoka volt, de később a „h a v a s o k k i r á l y a“ kitüntető nevet szerezte

meg tetteivel. És ha megborzongott, megrázkódott, az nem csoda, hiszen egy régi álmát mondotta rokonszenvesnek az a szőke angyal, mi nem volt egyéb, a fényes korona utáni váagnál . . . a királyságnál!

Nem felelt a sápadt ifju, csak a szemeivel intett. És a szőke Linka olyan édesen beszélt tovább. Nem volt többé a görcsösen ideges, tudós leány, a kinek tejszín arcszine hamvas ragyogásával kedvesen elvegyül a téka fakó, poros régiségeivel. Nem volt a tétovázva, határozatlan irányban tekintő históriai lexikon, kinek arcizmai fájdalomosan rángatóztak, miként a hipnotizált idegei szoktak, mikor akaratjával ellenkező cselekedetre kényszerítik. A szőke Linka egyszerre mosolygó angyalra változott. Szemei lángoltak, ragyogva égtek az örömtől. Rózsaszín ajkai vérpirosak lettek és a hangja megércesedett néhány perc alatt. Beszélni kezdett a tudós kis leány.

— Ah, olyan férfit akartam én is, a ki nem közönséges, nem mindennapias, hanem vágyai, eszméi vannak! . . . Kinek nem ad nyugtot a buta megelégedés, az egyszerű lemondás, hanem nagy céljai vannak és azokért küzd! . . . Korona? . . . ez szép cél . . . Királyság? . . . ez nagy gondolat, melyért érdemes élni és meghalni! . . .

Bozsi bácsi és Hütyü Balog nem hallgathatták ezt a beszédet, mert ott jártak egymással beszélgetve valahol a kollégium kapuja előtt, mely pár száz lépésnyire épült a Teleki-tékától. De talán jobb is volt, hogy nem hallották! . . .

A Janku Ábrahám ábrándos szívében úgy fogtak a szép Linka szavai, mintha éltető szikra volna valamennyi. Jankunak sápadt arca is ki-

gyult, miként a tejszinü leány ajkai. Vér futott halovány areböre alá. Alig lehetett volna fölismerni benne a sápadt ifju embert. A halovány bőr egyszerre elpirosodott. Most valóban más izgalmaktól reszketett, mint az elébb.

De férfi volt. Erős.

Nem árulta el lelkének titkos ábrándjait. Félve őrizte, azonban lassan mégis kimondta . . .

— . . . Ez az . . .

— Üljön le mellém! — biztatta Linka.

És a férfi óvatosan ereszkedett a történelmi nevezetességü fakó pamlag egyik végére.

— Bátrabban, — csengett a szőke leány édes, biztató hangja, — hatalmasoké volt ez a pamlag is egykor, de régen pihennek. Valamikor Bánfi Dénes, a kolozsvári kapitány, Béli Pál, a székelység főembere és Teleki Mihály is ültek rajta, mint Apaffy Mihály Erdély fejedelmének vendégei, mert ez a fejedelemné kedvenc butora volt és ki tudja, mennyi könyvet hullatott rá szomorú perceiben Bornemissza Anna? . . . Hatalmas emberek ültek rajta azután is. Török bégék, basák, a fejedelem bizalmas emberei. Hanem a fejedelemség nem nagy dolog. Még csak korona sem jár vele, csupán fejedelmi süveg. Pedig szép, valóban szép a koronát viselni . . .

Janku Ábrahám a fakó pamlag bevonóját nézte. Ujjaival önkénytelenül babrálni kezdett a kopott szöveten és elgondolkozott mélyen, nagy dolgokról, aztán, mintha csak álmában beszélve, ejtette volna ki a szavakat:

— . . . Koronát viselni szép dolog . . .!

De magától megrettent, mint a kik titkot őriznek. Lopva rápillantott a mellette ülő szőke

leányra s ott feledte tekintetét a Linka fejcskén, villogó sötét szemein, rózsaszínű pici ajkain.

A leány újra az ölébe vette a nagy bőrkötésű könyvet és óvatosan nyitotta föl lapjait. Vigyázva bekukucsált a lapok közé, míg rá nem talált arra, a mit keresett . . . Arcán a titkos öröm ragyogott. Egészen föltárta a lapot és megszólította Janku Ábrahámot.

— Mi van itt? — kérdezte gyerekes örömmel.

A sápadt ifju odatekintett a lapra és azt felelte, hogy: por . . .

— Hasonlít egy koronához? — tudakolta a szőke Linka.

— Valóban! Mintha korona volna! . . . Nem is egy, hanem kettő! . . .

Linka örömmel ismerte be, hogy kettő van, mert a porösvény a könyvbecukás által mind a két oldalon meglátszott.

— A tündérek küldötték, — magyarázta a kis tudós. — Szép tündérországból jött. Csak az elébb szállott elém, mikor apóka bejött. De nagy jelentősége van ám! Apóka elmondotta nekem . . .

A férfi érdeklődve hallgatta a tudós leány gyerekes egyszerűséggel kiejtett bohóságát és közbeszólott.

— Mit mondott? . . .

— Azt mondta, hogy ezek a porszemek egy fényes koronáról indultak el, mert a szép korona küldötte, hogy más gazdát keressenek. A könyvem nyitva volt, aztán elém hullottak a kis porszemek így, korona alakjában. Hát nem érti, hogy mit jelent? . . .

— Hogyne érteném! . . . azaz hát igen . . .

— felelt rá habozva Janku Ábrahám és igen különösen kezdte érezni magát a tudós szöke leány mellett.

— Meghívtak királynénak, — folytatta Linka gyerekesen. — De nem megyek egyedül, mert itt két koronát rajzol a porszemvonal, tehát király is kell, kinek méltó legyen fejeére a korona. Hát ez a jövőendő!... Különben miért hullott volna élém ez a korona?... Oh, milyen szép dolog koronát viselni?... — sóhajtott a szöke leány és feje fölött összekulesolta kis kacsóit, úgy dült hátra a fakó pamlag hátára. Lehuntya ragyogó sötét szemeit, hogy tovább álmodja és hogy összehordja képzeletben csodás alakjait a korona viseléséhez. Olyan sokat tudott és olyan gyerekek volt!

Janku Ábrahám zavartan huzódott a fakó pamlag legtávolibb szögletére és ott is csak félig ült a pamlag támláján. A helyzete igen furcsa volt a tudós mellett, a ki leány és hozzá gyerekek . . .

Aközben Hütyü Balog visszaérkezett a tékába. Alig lépett be a régiségtár ajtójának egyik nehéz szárnyán és megpillantotta Linkáját; rögtön hallatta tiltakozó szavát a tudományos kérdés ellen.

— Elég! már elég volt! éppen sok volt! Tetszik látni, hogy kifáradt, kimerült. Egy kérdést sem engedek többet! . . . A történelem nagy tudomány, főképp, ha alaposan tudják. Ebbe könnyen beleőrülhet! A hosszas kérdéstől mindenkor elalszik. Hát éppen azért, legyen szerencsénk holnap is . . .

Mig ezeket Hütyü Balog elmondta, az alatt a pamlag elé érkezett, hol Janku Ábrahámot nagy serényen karon fogta és kivezette a Teleki-téka-

ból, mi alatt szakadatlanul magyarázta, hogy a történelem milyen nagy tudomány, milyen nehéz tudomány, főképpen, ha tökéletesen, alaposan tudja valaki. És mivel Bozsi tanár úgy kívánja, hát legyen szerencsénk holnap is! . . .

Janku Ábrahám szóhoz sem jutott és kívül vala a nehéz vasakkal megrakott tölgyfaajtón. Hütyü Balog pedig elégedetten fordult vissza Linkája felé. Apró lépésekben szedte karikalábait. A pamlag előtt megállott a kedves gyermeket csodálni. Karjait keresztbe fonva, nézte-nézte Linkáját, miként álmodozik.

A leánynak feje fölött összekulcsolt fehér ujjacskái reszkettek a boldogságtól. Ajkai édesen mosolyogtak a kedves álm alatt és Hütyü Balog örömeiben nem birt csöndesen maradni. Hol egyik, hol a másik lábára állott, nem találta helyét még sem. Ez volt a szülői szeretet legméltóbb nyilvánulása. De annak is határt szabott a eszismadiameszter. Mikor a legérdekesebb részek következtek, mikor gyöngéden megmozdultak a leány sötét szempillái, Hütyü Balog óvatosan, nesz nélkül, lábujjhegyen kivonult a tékából. Az ajtóból még egyszer visszapillantott, aztán távozott. Évek óta nem volt ilyen boldog, hiszen mosolyogni látta Linkáját . . .

II. FEJEZET.

CSOBRINKA.

Mikor Janku Ábrahám, a törvényszéki irnok, lakására érkezett, úgy érezte, mintha ki volna cserélve. Szemei előtt káprázatos képek jelentek meg és elédesgették, elringatták nagyratörő lelkét. Aztán, ha közelebbről akarta megvizsgálni e csodás alakokat, úgy tetszett neki, mintha azok valamennyien a szép szőke leány dus hajfürtjeiből képződnének, mintha abban a selyemfelhőben enyészne el ismét valamennyi. De csak azért, hogy annál kedvesebb színben tűnjön elő az a csodás észbontó tünemény, ki szőke volt és Linkának hívták.

Kábultság fogta el a fiatalember fejét. Különös gondolatok kergették egymást agyában. Egyszer úgy érezte, mintha négy-öt évvel ifjodott volna . . . Karjait könnyebben bírja, lábai vidámban mozognak. Még a bajusza is talán kisebb lett másfél ujjnyival és úgy megkönnyült, hogy repülni akart . . .

A zsibbadtság rövid ideig tartott. Addig is leült asztalkája mellé. Rákönyökölt az ott heverő dirib-darab papírokra s föltámasztotta szédülő fejét, nehogy véletlenül elejtse, míg elmereng a

tudós leányon, ki szöke volt és Linkának hivtak. Mikor magához tért valamennyire, az asztalán egy levelet látott. Az előtt is ott hevert az, de nem látta meg az ábrándozó Janku, mert összefutott szemei előtt a levél, az ott heverő papírdarabokkal.

Kezébe vette. Körülforgatta és a címről meggyőződhetett, hogy az valóban neki szól, tehát föltörte a pecsétjét. A viaszon valami ócska szent alakja szegényesen húzta meg magát és a mint a föltört viasz megrepedt, darabokra hullott a koldus szent formája, csupán a feje fölé rakott vonalak sugárfényt ábrázoló része ragadt a papír egyik feléhez és ott maradt bántatlanul a rombolás után.

E levelet Janku Ábrahámnak egy oláh pap küldötte. Oláhul volt írva és hogy mi volt abban a levélben, azt nem tudta meg részletesen soha az utókor, még akkor sem, mikor Janku Ábrahám élete vége felé sok mindent elmondott, mint esendes örült.

Ha már ennyit elárultam előre Jankuról, ki regényem hőse, helyes cselekedetnek vélem föl hívni a figyelmet. Janku Ábrahám nem közönséges regény alak, a kit az író képzel. Az ő szomorú drámája, ha nem is teljesen napokhoz, órákhoz kötött pontossággal, de megtörtént. E végből igyekezni fogok őt leírni a lehetőségig élethiven s bár a politikától megóvóm a regény eseményeit, azért a szomorú hírű „havasok királya“ teljes nagyságában és kicsinységében kerül elő. Mert ő a milyen kicsiny volt, épp olyan nagy lett és a milyen nagy lett, épp olyan kicsinyre sülyesztették. Janku Ábrahámnak nagyravágyó lelkét magas eszmék vezérelték. Eszméiben van igazság, van következ-

tetés. Az ő lelkében önzetlen, nemes érzelmek laktak és határozottan merem állítani, hogy egy más nemzet életében világtörténelmi alak lett volna, míg a vakkor oláhság között közönséges rablóvezérré alacsonyították az ideális embert. Ezen aztán később hiába bánkódtak, mert helyrehozni nem lehetett és nem lehet!

Az a sápadt arcu ifju elolvasta a levelet. Majd fölugrott a székről és hosszába sétált szobája ajtójáig. Szemei ragyogtak és ez legtisztább kifejezést adott lelkiállapotáról. Homlokát el-elsimította, mert úgy tetszett, mintha a széttörött pecsétviaszból épségben maradt dicsfény az ő homlokát venné körül. Hirtelen eszébe jutott a tudós leány, ki szőke volt és Linkának hívták. Annak a tündérek porszem alakjában jelezték a koronát . . . neki most sugárfény került homloka fölé. Hanem ez nem volt neki elég! . . . Nagyravágyó lelke a sugárt helyettesítő vonalakra oda képzelte a kis gombocskákat. Ha már a többi rész megvan, olyan könnyű lesz azokat a kis pontokat oda rakni . . .

Sietve rendbe hozta ruháját, hogy fölkeresse a főkirálybíró urat. Szabadságot kell kérjen. Haza kell menni neki, pedig nem haza hívták! . . . És ő ment kész örömmel. Még azon a napon elutazott.

A szekerest, kivel elindult, szüntelen biztatta és sikerült estvére beérkezni Torda városába. A bölcsességéről híres városban (hol a kis malac is okosabb az embereknél, mert farral megyen a vályunak és mégis jóllakik) nem sietett Janku az ódon bástyafalak felé, hanem az Aranyos folyó híres hidján (melyre okosan van fölírva, hogy

ott helyben készült) alig haladtak át, föltértek az oláh pópához beszállni.

A pópával sokat beszélgettek, a mi nem tartozik a mi regényünk körébe. Szidták a magyart és terveket szőttek ellenünk, a mi már oláh politika, tehát ide nem való. Később a tervek is mind megvalósultak, de nem a Janku álmai szerint, hanem a vértócsák mindenfelé elterjedtek. Magyarok vére volt . . . és még ez sem fordul elő a regényünk keretében. Az a történelem lapjaira való. Reánk az tartozik, hogy Janku Ábrahám estve tíz óra felé egyedül távozott a pópa lakásáról. Őt követnünk kell.

A templom-utcán sietve lépdelt végig. Kijött a városból, majdnem az Aranyos folyó partjára és ott fölkapaszkodott a palarétegekből álló hegyoldalra. Ezt a hegyet még a rómaiak idejéből maradt néven „Labirintusnak“ hívják s az utóbbi félszázad alatt igen sok értékes római lelet került onnan napvilágra. Janku csendesebben folytatta útját fölfelé az oldalon, hol több helyről piros tüzlángok világa sütött ki a hegyoldalból. A sugár a palarétegbe vájt lyukakból tört elő, hova a cigányok téli szállásra huzzák be magukat. Mert megjegyzésre érdemes az a különleges dolog is híres Torda városában, hogy annak a cigányok rendes lakossága. A városi testületben szabadon, három évre választott vajdájuk által részt vehetnek és nem a kapitányság elé járulnak a községi vétségek elkövetése alkalmával, hanem a vajda bíraskodik rajtuk. Nemde furcsa história, most a huszadik században? De igaz! Azért ám olyan híres Torda városa!

A domboldalon legelül lakó cigányhoz be-

szólott Janku Ábrahám. Az öreg cigány tisztelet-tudólag lekapta zsiros, nagykarimájú kalapját, míg a családja többi tagjai bámulva nézték a késői vendéget.

— Él-e még Csobrinka? — kérdezte Janku.

— Hát már hogyan élne instálom? Virág-zik, mint a piros rózsza fiatalon.

— Hol lakik?

— Éppen a hetedik kuriában tölem.

— Kisérjen oda! — szólt parancsolólag Janku.

— Hát már hogyan kísérném instálom!...

— és föltette nagykarimájú kalapját a vén dádé, aztán bocsánatot instálva, elől indult meg, mivel ő a járást inkább tudja. Utközben csupa három purdéval találkoztak a késő órákban, hanem három is elég volt kíséretnek. Nosza elkezdtek a cigánykereket hányni az idegen előtt és mellett, míg a vén dádé el nem riasztotta őket az utjából.

Ott állottak meg a hetedik földbe vájt hura előtt. A dádé pénzt kapott, melyet örömmel szorongatott a markában, sőt azt is megkérdezte, hogy ne jöjjön-e később utána a méltóságos urfinak? Mert készségesen eljön, vagy ha tetszik megvárja parancsolatja szerint.

Itt ez a szokás. Előzékenyen fogadják az uri vendéget, mert jól fizet és gyakran jön. Majdnem mindenik cigányasszony szokott jövendőt mondani, hanem Csobrinkának híre van Brassótól Bánffi-Hunyadig, Fogarastól Beszterecéig mindenfelé. Ide jött Janku Ábrahám jövendőt jóslatni, mielőtt belekezd nagy eszméjének kivitelébe.

A földalatti nyílásban legelől két borzos

puddét talált. Ott játszadoztak a tüz körül. Hát-rább az üregben öreg cigányasszony kuporog és arcán ezer ráncot világít meg a pattogó hasábok lobogó lángja. Janku elküldte a vén dádét, a kísé-rőjét és a vén cigányasszony odatekintett az idegen hangokra. Hanem ez a tekintet furesa volt. Meg-görbült háta nem engedi föl a fejét, szüntelen a földet kell néznie és ezen úgy segít a vén cigány-asszony, hogy oldalról tekint az érkezőre. Oda fordítja szürke borzas fejét, mintha nyaka körül ten-gelyszerűleg forogna az egész

— Itthon van Csobrinka? — kérdezte az ér-kező Janku és hangjáról hallatszott az a mohó vágy, az a tudásszomj, mely ekkor eltölté keblét a jövő szép reményei felől

— Csókolom a kezit-lábát, éppen jókor jött. Pedig a nagyságos urat még tegnapra várta a szép Csobrinka, hogy ide jön, mert tudta, hogy megér-kezik bizonyosan ma, hát itthon vagyon, csókolom a kezit-lábát. Aztán az éjszaka csudálatos álmai voltak a nagyságos urról, csókolom a kezit-lábát. Sok mindent meglátott álmában is, csókolom a ke-zit-lábát . . .

Janku kételkedő mosolylyal hallgatta a vén cigányasszony fecsegését, de az oldalról föltekint-gető ajtónálló nem hagyta kiesynylőleg gunyolni a tudományát Csobrinkának.

— Hát én csak azt mondom a nagyságos ur-nak, hogy ne kacagjon előre! csókolom a kezit-lábát, de várjon, a mig kijön Csobrinkától!

A szalmával befönt lécajtót, mely egy sötét, tágas üreget zárt el a belépő odutól, fölnyitotta Janku Ábrahám előtt. A vendég belépett, de a vén cigányné nyomban behuzta az ajtót a Janku sarká-

ban és a jövendöltető ott maradt a koromsötét földalatti üreg közepén. De nem ijedt meg. Ugy látzik, igen jól tudta a szokást.

Összefont karokkal, dacosan, kihívólag állott a vaksötétségben.

— Ki vagyok én? — kérdezte legelőbb a jósnőtől.

— Inkább kérdezted volna, hogy mi! — szólt egy csengő hang valamivel távolabb Jankutól.

— Hát mi vagyok?

— Most még semmi, de ha nem sikerül, a mibe indultál, akkor lehetsz valami.

— És ha sikerül? — hallatszott a Janku heves kérdése.

A csengő hang nem válaszolt, mire Janku türelmetlenkedve toppintott a lábával

— Miért hallgatsz?

— Mert ébren vagyok, mert nem álmodozom, mint te . . .

— Látni akarlak! — tört ki Janku hevesen.

— Nem lesz igen korán? — tudakolá a csengő hang, — figyelmeztetlek, hogy még semmit sem kérdeztél és nem azért fáradtál idáig, hogy engemet csak megláthass! . . .

— Jól van, — hagyta rá Janku, — kérdezni foglak.

— De tartsd be a rendet, egymásután mondd el, mindazokat, amiket tudni óhajtasz, ne egyszerre kívánj tudni mindent.

— Helyes. Rendre foglak kérdezni. Először azt mondd meg, hogy szeret-e az a leány?

— Igen, — felelt a csengő hang.

— Enyém lesz-e?

A válasz újra késett. Janku ismételte a kérdését és biztatólag mondogatta, hogy:

— Mondd ki bátran! Enyém lesz-e, a kit szerettek?

— Nem . . . — és ezt olyan lassan, olyan halkán, de érthetőleg ejtette ki a jövőendőmondó.

— Nem igaz, — vágta rá Janku — én elveszem azt a leányt! Ki állhat utamba, hogy el ne vegyem? . . .

— Te magad! — felelt a csengő hang határozottan.

Janku elgondolkozott egy pillanatra. Tehát ő maga fog utjában lenni magának, hogy ne bírassa a csodaszép leányt, kit Linkának hívtak és szőke volt. Hanem a tudás vágya zaklatta belülről és nemsokára tovább kérdezte jövőendőjét a sötétben láthatatlan jóstól.

— Soká fogok élni?

— Ősz hajad lesz és szakálad . . .

— Sikerül a mibe indultam?

— Ne kérdezz olyan nagyot! . . . — figyelmeztette a jósló gyöngéden.

— Fogok-e győzni?

A jósló kevés szünet után csendesesen sóhajtott és halkán ejtették ki ajkai a választ.

— Igen . . .

— Elég! — szólt örömmel Janku Ábrahám — elég! Látni akarlak Csobrinka! mutasd magad!

A vidám kitörésre csupán egy sóhajrással felelt a jó asszony. A sötétben azután tovább mondogatta mindazokat, a mikről Janku elmulasztotta kérdezni. Hangja egyszerre vontatott, suttogó volt és úgy tetszett, mintha valamely földalatti kis üregből jönne vissza:

— Azt hiszed, Janku Ábrahám, hogy elég, ha győztél? . . . Nagyobb baj az neked, mintha veszteséget szenvedsz! . . . Csobrinka mindent tud, Csobrinka mindent lát, még a jövődöt is tisztán mondja el. Az az irás, melyet boldogan szorongatsz a belső zsebedben, az nem a te javadért íródott meg, másérdekében van és nem tégedet segít. . . . Az a győzelem, melyet te csinálsz, mást emel föl és nem tégedet . . . Oh, nagyon sokat tud Csobrinka még rólad, de kívántál másodszor is látni, hát eléd állok, hogy láthass. Ime, itt vagyok Janku Ábrahám! . . .

Egy sötét ajtó, mely karikákra vala alkalmazva, tovább csuszott. Mögötte deszkával kipadolt üreg csinos szobának volt berendezve. Cserépkályhában fahasábok égtek és a lángok sugaraitól barátságos színt öltött a külső üreg is. Janku Ábrahámnak majdnem a lábai előtt ült a padlón egy piros arcú, villogó, fekete szemű, fiatal cigányasszony. Tömött fekete haja összekuszált tincsekben kandikált ki ríktó rózsás kendője alól. Füleiből aranypénzes csüngő lóg le. Nyakát husz sorban futotta körül a különféle gyöngy füzére. Patyolatfehér ingének ujjain és mellén piros tulipánok vannak hímelve selyemmel és a kézesuklója fölött képződő ezerráncu ingtaréj is selyemkivarrással vagyon csipkézve. Fekete alapu szoknyáját élénk színű rózsák borítják, melyet menyecs késen föltüzött kétoldalt. Alól kilátszik hegyessarkú piros csizmája. Két kezének mindenik ujján csodás alaku gyűrűk ékeskednek, de a melyekhez kétség fér, hogy valódi fémek volnának. Azonban nem így van a derekát körülfutó övön, mely tele van

rakva sárga aranypénzekkel. Egy vagyont visel gömbölyű termetén.

Az övön vannak fölakasztva sárgaláncrea a tengeri csigák különböző kagylói, mindössze öt darab. Ezekben szintén jövendő van elrejtve mindazok számára, a kik bele láthatnak, mert sokféle módja van ám a jövendőlésnek is.

Ez az egészséges ifju cigánymenyecske: Csobrinka. Országszerte a leghiresebb jós-asszony, kinek minden jövendőlése előbb-utóbb beteljesül. Hogy miben áll a szép Csobrinka tudománya, azt nem könnyű dolog kitalálni, hanem jövendőlésének főalapját a nagy ismeretből merítette. Az évek kilenc hónapjában szakadatlanul barangolnak, az ország minden részében. Még az öreganyja ismerte a családok ügyét-baját a városokban és falukon mindenfelé, a leányát aztán betanította. Némely családfának tagjait jobban ismeri Csobrinka, mint a családtagok, peres ügyeiket, mint a prókátorok. Ismerte személyesen fél Erdélyországot, de ránézve annál jobb, hogy őt az egész ország ismerte. Janku Ábrahám szintén azok közé tartozott. Csobrinka jól tudta vágyait, eszméit, csak az volt a fő a jósoltatás előtt, hogy Csobrinka kívül a tűzvilágnál, míg az érkező beszélgetett az előre-görbült vén cigánynéval, az arcát megláthassa.

E végből a szalmával befont lécajtón tul kis nyílás volt hagyva és ezen vette szemügyre Csobrinka Janku Ábrahámot is. Az emberét fölismerte és azonnal elzárta a nyílást egy tégladarabbal, melyről megtudta a vén cigányné kívül, hogy bebocsájtható a vendég, nincs szükség a hosszas faggatásra. Ha azonban a téglá nincs a nyílásban, a vén előregörbült cigánynénak addig kell beszélni,

kérdezni, tudakozódni az idegentől, míg Csobrinka kellően tájékozva nincs az illető életéről, ügyéről-bajáról, hogy jól tudjon jósolni.

Ezek mind kézzelfogható dolgok, mert egy kis ügyességgel, előreszámítással könnyen lehet ámitani és a szokásos kártyavetés sem tartható nagyobb dolognak, hanem van egy ritka szép és ügyes jövődőlő módja Csobrinkának, a melylyel valóságos csodákat művel. Ez az ólomöntés. Hogy miként alakul az olvasztott ólom hidegvízbe öntve az ő kívánsága szerint? azt még ez ideig sem birta megmagyarázni a tudományos világ, valaminek orvosaink nem ismerik a kigyómarás gyógyítását, míg a vadnépek már régóta tudják gyógyítani. Az ólomöntés titkát csak Csobrinka birta a XIX. század közepén és vele sirba szállt a szép tudománya is.

Janku Ábrahámnak előbb kártyát vetett, melyből — bár ismerte az urfi vágyait, — sok badarságot mondott össze-vissza. Szerencsét, sok pénzt, tartós egészséget. Utjában nehéz akadályokat, de a melyeket később mind legyőz és Isten tudja szerit-számát a csacska jövődölésnek, melyek nem hasonlítottak az azelőtt elmondott komoly szavakhoz és a melyeket mind a kártya mutatott, a kártya mondott.

A kagylóbatekintés sem különb ennél. Mindenki más-más csodás alakot lát a kagylóban, de azért megesik, hogy a különböző látományokról a jövődölés szóról-szóra egy és ugyanaz. A tenyérbe huzott hókusz-pókuszok sincsenek távol az előbbi ostobaságoktól. De Csobrinka ügyességét elismerés illeti ebben is, mert nem a tenyérébe néz több ideig a jósoltatónak, hanem a homlo-

kára, meg a szemeibe. Ő ugyanis azt tartja, hogy Isten mindenkinek a markába írja a szerencséjét, hanem azért ő mégis a szemeiből és a homlokáról szokta leolvasni . . .

Végre, nagysokára elkövetkezett az ólomöntés. Janku Ábrahám, mint jóslató leült egy boszorkányos alakokkal dúsan megrakott szőnyegre. Csobrinka az olvasztani való ólmot hosszú nyelű serpenyőben a tűz lángjai fölé helyezte. Mig az ólom olvadt, az alatt különös szavakat dümmögve hétszer körüljárta Janku Ábrahámot, mint jóslató személyt. Majd egy tarka virágos szőrkendővel letakarta a jóslatót. Azután egy öblös tálat helyezett a fejére, mely félig vala töltve vízzel. És azt Janku két kézzel tartotta a fején, a mint a szőnyegen ült.

A csodás szavak dümmögése újra kezdődött. Most visszafelé került meg a jóslatót Csobrinka, de járásáról láthatta csak Janku, a mint a kendő alul megpillantotta lábait a cigánymenyecskének. Furcsa volt neki, mert a sarka felé ment és úgy került meg hétszer. Mikor ezzel is készen voltak, Csobrinka megragadta a serpenyő hosszú vasnyelét, a tűz vidáman lobogó lángjai fölül oda vitte Jankuhoz. Elkezdte énekelni kuruzsló dalát csendesen és a cseréptál vizébe öntötte a tüzes ólomfolyadékot.

Egyszerre belezubbant. A sisterség zajától mintha fölvidámult volna Csobrinka. Dala erősebben hangzott. Forró serpenyőjén hangokat vert hozzá s mindez olyan kísérteties volt. Röviden végezte a varázséneket, mert látta, hogy reszketnek Janku karjai, a mint a vízzel töltött tálat tartja a fején.

Ügyesen lekapta az edényt. Eléje tette Jankunak, de bele sem tekinthetett jóformán, a tarka rózsás szörkendővel gyorsan letakarta Csobrinka, melyet a jósoldató fejről kapott le. Így letakarva vitte a tálat tovább, egy sötét almáriomra és a rózsás kendőt levonta róla. Visszajött ismét vele Jankuhoz, de nem terítette azt többé a fejére, hanem megrázogatta, meglengette két szögénél fogva és összegyűrte ott a Janku szemei előtt. Majd a szőnyegen tul letette a földre és meggyújtotta, hogy a Janku szemeláttára lobogott, égett.

— Hiszel az öntés varázserejében? — kérdezte Janku Ábrahámot a jósasszony.

— Hiszek! — válaszolt Janku határozottan.

Csobrinka hirtelen rátaposott a vidám lángokkal égő kendőre és fölemelte, megrázta Janku előtt.

— Csakugyan nem kétkedel! — szólt csengő hangján Csobrinka. — Látod? A kendő, mely fejed letakarta, szemeidet elfödé, épen maradt az emésztő tűzben.

A tarkavirágos kendő lángolt, de nem éget el. Olyan épen és szépen maradt, a mint volt. Csobrinka újra letakart vele a cseréptálat. Oda helyezte a nyitott kemence elé, hol teljes világot árasztanak ki az égő hasábok. Majd Janku Ábrahámától megkérdezte:

— Emlékezel-e, hogy mire gondoltál az olómozgás pillanatában? . . .

— Emlékszem, — felelte Janku.

— Bizonyosan tudod a gondolatod tárgyát?

— Mintha magam előtt látnám.

— Ha igazi vágyadrag gondoltál, akkor annak

az alakját megtalálod az öntött ólom formájában. Ha pedig nem az igazi óhajtasod volt, akkor egy határozatlan, alakatlan öntést lelsz a cseréptál felekén, mert az ólom nem csal. Az ólom igazi formáját adja az agyban rejtegetett titok tárgyának és hasonmását a jövődönék, a míg csak nem teljesül.

— Én az igazit gondoltam Csobrinka!...

— Menj tehát és nézd meg. Nyulj a kendő alá. Vedd ki az ólomöntés darabját és ha nem találna gondolatoddal, óhajtasoddal: akkor fordulj meg, hagyd itt egy szó nélkül Csobrinkát!...

Janku Ábrahám reszkető kezekkel teljesítette az elmondottakat. Balkezevel fölemelte a kendő szárnyát, jobbjaival kihalászta az ólomdarabot a tál vizéből.

Meg volt lepetve . . . reszketett . . .

Csobrinka egy kedves cigánydalt énekelt magában és oda sem figyelt, hanem gondosan szitogatta a tüzre rakott hasábokat, hogy minél több sugarat szórjanak Janku Ábrahám felé, hogy minél fényesebbnek lássa jövődő nagyságának ólomban megjelenő alakját.

A sápadt arcú fiatalember mohó vágygyal nézte a kihalászott fényes ólmot. Különös alakját bámulta, csodálta. Látszott rajta az az édes mámorító öröm érzete, hallatszott mellének hangos dobogása a boldogságtól . . . Megvolt! . . .

Az ólomöntés nem szokott csalni soha! — azt mondta Csobrinka és ime neki megjövendőlte az ábrándjai netovábbját, reszkető két kezevel foghatta . . . Megvolt! . . . A korona . . .

És valóban koronát fogott, félreismerhetlenül korona volt. Látszott a kör, mely a fejére

jön, az ágak és azon a kis gombocskák. Minden, minden megvult rajta, csakhogy kicsiny alakban. És Janku Ábrahám határtalan örömének nyilvánulását hangok által is kifejezte:

— Csobrinka! Csobrinka! Te a világ legnagyobb csodája! . . .

— Talán hazudott az ólom? — kérdezte a cigánymenyecske, — az nem lehet! Az ólom nem hazudik soha! Azt a tulvilági nagyszellemek kezei formálják a földi ember jövődjének képéről . . .

— Nézz ide Csobrinka! — szólt hozzá Janku szívéből áradó lelkesedéssel.

A cigánymenyecske legkisebb meglepetés nélkül állott Janku mellé. Megnézte jól az ólomdarabot és rátekintett a sápadt ifju homlokára.

— Lehetetlennek tartod ezt? — kérdezte komolyan Csobrinka és tovább csengett édes hangja, — miért? A te fejedet nem ékesitheti egykor korona? . . . A kik koronát viselnek, azok is csak emberek! S talán százszorta gyarlóbbak náladnál! . . . Te erre gondoltál és jövendőd az, hogy meg fogod nyerni . . . Viseld boldogan, de ne feledd el akkor meglátogatni engemet, ki neked a hatalmat megjósolám. Most nincs több mondani valóm. Járj békével Janku Ábrahám!

Az ifju meghatottan állott a szép Csobrinka előtt. Zsebeiből pénzdarabokat csusztatott a tengerikagylók csavaros üregeibe. Drága ólomdarabját elrejtette, nehogy baj érje és úgy őrizte, mint a kincseket szokták. Kábult fővel botorkált kifelé a híres Csobrinka föld alá vájt hurubájából. Mennyi terv, mennyi vágy üzte Janku Ábrahám-

mot és mennyi szép és nemes eszme volt az egyszerű törvényszéki őrök szívében és fejében, azt az utána következő években bemutatta. Hogy mire volt képes az eszméért, azt a történelem véres betűkkel véste föl lapjaira.

III. FEJEZET.

AKAROM! . . .

A boldog ifju ember másnap korán elhagyta híres Torda városát. Nyugatra indult, az érchegység oláhlakta vidékére. Sziklás oldalak mellett, tölgyóriások dus koronái alatt vezette útja fölfelé a mócok földjére. Az utazás alatt több havasi oláhval találkozott, kiket mócoknak is hívnak. Tizen-huszan jönnek lefelé a sziklás uton. A lovak törpe vaskos testü erős állatok, melyeket mokány lónak neveznek és melyek hegyi utazásra igen alkalmasak. A nyeregben elől-hátul zsákok vannak keresztül rakva, melyek között nagy fekete báránybőr sapkával ül a móc. A zsákok tartalma sajt és juhturóból áll. Fölfelé sót és gabnát hoznak a havasi lakók ezekben a zsákokban és nem ülnek a lovon, hanem vezetik.

Janku beszédbe kezdett majdnem mindenik csoporttal. Megkérdezte tőlük, hogy hová valók? Mit visznek? Hogy veszik a sónak fontját? Hogy jár a sajt? Mennyi gabonát raknak egy lóra? . . .

A csobánok (juhászok) készséggel feleltek minden kérdésére, aztán tovább mendégélnek lefelé, de holnapután már újra itt fognak kapaszkodni föl a sziklás uton. Visszatérés alkalmával

egyrésze a legényeknek előre iramodik, hogy a hegyi utak rongáltabb helyeit esetleg kijavítsák a karaván odaérkezéséig. Megesik ilyenkor, hogy három-négy mokánylónak jut egy vezető, a ki serényen szedegeti bocskoros lábait a kanyargó uton és nyomában vannak a megterhelt állatok. Csak az elsőt vezeti. A többi mind egymás után van kötve. Olyan érdekes, festői kép ez. Az apró lovak olykor dacosan szegik meg rövid, de vastag nyakukat és megállanak. Pihenőt kell tartani, mert a lovak kívánják.

Egy ilyen kis karavánnal haladt fölfelé Janku Ábrahám Topánfalváig, onnan pedig az érc-hegyek tetejéig. Hosszas volna leírni ezt a tündérszép utat, regényes kilátásokat, melyek minden fordulónál elbűvölik az utast. Janku csak második napon estve érkezett meg kitűzött helyére.

Az oláh pópához szállott, hiszen attól kapta a levelet, a titkos írást. Örömmel fogadta, ölelte, csókolta az emberét. Sokat beszéltek, hol suttozva, hol hangosan, de hát ez politika, mely ez alkalommal nem jöhet ide. Annyit azonban mégis fölemlitek, hogy Janku Ábrahámnak ez időtől kezdve egy boldog érzés derengett az arcán s ezt a változást egy felsőbb helyről tolmácsolt üzenet okozta, mely kilátásba helyezte Janku álmainak teljesülését . . .

Mik voltak a Janku álmai? Tájékozásul szükséges megvilágítani némileg az ő eszméit, az ideált, mert Janku eszményi ember volt és az önzéstől igen távol állott. Tehát rövid szavakban jó lesz megismerni eszméjének sarkvonalait:

Erdélyország lakóinak majdnem kétharmada oláh. A többi részt székelyek, szászok és magyarok

teszik és tették akkor is. Janku azt akarta, hogy Erdély oláh föld legyen. És ha ehhez hozzáveszi a Havas-Alföldet, Moldvát és Beszarábiát: egy olyan hatalmas országot fog alkotni, mely a többi nagyhatalmak előtt is méltán számításba jöhet. Ez lett volna Dákó-Románia. Hogy ez megtörténjen és a közel hét millió nép egyesülhessen: az első lépést Erdélyben tette meg! (Ez tőle nagy hiba volt.) Az alkalom nem soká váratott, a kedvező óra közelgett és Janku most hallotta az óra serkentését, melyből megtudá, hogy csak percek választják el a kedvező óraütéstől.

Visszagondolt a Teleki-tékában látott tudós kis leányra, ki szöke volt és Linkának hívták. Eszébe jutott a porból képződött korona. És az a fehér arcu tiündér, a ki őt választotta koronaviselő társának, mert nem óhajtja egyedül, magányosan a csillogó ékességet viselni . . . Ez jel volt!

Hát Csobrinka! A ki grófoknak, báróknak és több nagy uraknak szokott jósolni igaz dolgokat, a melyek rendszerint beteljesednek. Nem tisztán kiöntötte-e az ólommal jövődjének jelképét . . . a koronát? . . . Minden csalhat, de az ólomöntés nem szemfényvesztés. Az eldobott kőnek irányt adva még parancsolhatunk, de az olvasztott ólomfolyadéknak, melyet a vízbe locsesantunk, megtestesülésére alakot nem diktálhatunk! Csupán az öntés alatt titkosan megjelenő szellemek ujjai segíthetnek az idomitáson, a melyek úgy látják a jövőt, miként a jelent a halandó emberek fölött.

A Janku Ábrahám álmai testet kezdenek ölteni rendre, tehát intézkedni kellett. Boldogsága

első napjaiban magához hívatta egyik unokaöccsét, Dimitrut. Második nap meg is jelent a legény.

A szálas ifju széles vállait lomos birkaszőrből készült nyakbavető ködmön takarta. Még azelőtt való évben a pópánál szolgált Dimitru, de megkülönböztek egymástól. Pedig nagyon jámbor legény volt a juhász. Hanem érdekes története volt a megvállásnak, melyet nem mulasztott el Janku előtt is fölfedezni a pópa.

Tavaly, mikor még Dimitru őrizte a nyáját, egy estve karsu, nyulánk farkaskölyket hozott haza az ölében a juhászlegény. A pópa kiadta a parancsot, hogy nyomban pusztítsa el a kis bestiát. Azonban Dimitru sajnálta a szép állatot, aztán nem is látszott az olyan vadnak, hiszen szépen megnyalogatta a legény kezét valahányszor enni adott neki. Hány ember van, a ki nem köszöni meg, ha vele jót tesznek! Ez a kis vad megköszönte és hízeltgette Dimitrunak, a ki nem dobta el.

A pópa aztán kereken kijelentette, hogy ha ujesztendő napján is meglesz a farkaskölyök: úgy vegye, mintha föl volna mondva a szolgálata! Elbocsájtódik azonnal. Dimitru meghallgatta. Meg is értette a mondottakat. Azt is tudta, hogy a pópa erős akaratú, makacs ember, a ki nem enged abból, a mit egyszer a fejébe veszen, hanem azért a szép farkaskölyök nála maradt.

Ujesztendő napján az ölébe vitte a bére kifizetéséhez. Gyönyörű kis állat fejlődött belőle a Dimitru gondozása mellett. És szép volt. Füleit figyelmesen hegyezte minden kis neszre. Szemei élénkebbek, jobbak voltak a Morgó kutyaénál. Sugár testét kedvesen tudta tartani. Fogai szép fehérek, erősek és veszedelmesen élesre nőttek.

Körülugrálta Morgót, a nagy juhászkutyát és hízeltget neki nagy ügyesen és a kutya szerette a kis fürge állatot. Dimitru nem tudott eleget gyönyörködni kedvencén.

Mikor a bért kifizette a pópa, újra megkérdezte a juhászlegénytől:

— Mégsem lökted el azt a bestiát Dimitru?

— Nem tehetem domnule.*

— Miért nem tehetnéd?

— Mert szeretem domnule. Szeretem ezt a kölyket. Alig háromhónapos és hogy megnőtt, milyen szép lett?! Egy év múlva megőrizi a nyájamat.

— Nem lesz abból szelid állat soha! Megnő és egyszer elpusztítja a kezedre bízott nyáját Dimitru! Farkasnak farkasbecsülete van. Kergesd el magadtól a bestiát, nem fogad föl azzal tégedet senki juhásznak! Én sem tarthatlak meg

Hiába beszélt a pópa. Dimitru nem tudott megválni kedves karsu állatjától. Az ölébe vette. Olyan okos szemekkel tekintett föl Dimitrura. Megnyalogatta a gazdája arcát és nyöszörgött, mintha hűséget fogadna.

Ezért hagyta volt el Dimitru a pópa kenyerét, de nem tudott megválni a kis bestiától. Mikor eljött Janku Ábráhámmal találkozni, mert hívatta, akkor is mellette volt a gyönyörű állat, melyet Pazsurának nevezett. Bejött vele a pópa lakásán a szobába, a miért megszólította a pópa Dimitrut.

— Kergesd ki azt a bestiát Dimitru.

— Dehogy kergetem domnule! — védelmezte a juhászlegény.

* Domnule = uram.

— Még megesusufol valakit!

— Jámborabb állat ez sok embernél! — és megsimogatta a Pazsura lompos bundáját, mire az állat lehasalt a gazdája lábaihoz.

Igy találkozott a juhászlegény unokabátyjával, Janku Ábrahámval. Jankunak az első látásra megtetszett a derék juhász. Dimitru ifju volt, még alig husz éves. Vállai széles, erős csontokkal szélesítették a felső testet. Fejének valóságos disze volt a tömött, göndör haj, mely hosszú volt és vállait verte karikákban leomló fürtjeivel. Sötét szemeit fekete szempillák takarták. Alig pelyhesedő bajusza szép barna sávot vont az ajkai fölé. Rózsás piros arca tanuskodott a havasi élet egészséges voltáról, s minden mozdulatán meglátszottak a szabad természet kedves gyermekének hatalmasan kifejezett izmai.

Dimitru fiatal volt és nagy testi erejéhez képest még bátor is. Janku Ábrahámval ilyen legényre volt szüksége ez alkalommal. A pópa kiment a szobából, hogy tartózkodás nélkül beszélhessenek egymással: Janku meg Dimitru.

— Tudod-e miért hivattalak? — kérdezte Janku a legénytől, a mint a pópa távozott.

— Igen, ha megmondja bátyám.

— Te erős legény vagy Dimitru.

— Már a milyennek fejlődhettem Isten jóvoltából! — szólt Dimitru egy párszor kinyújtva, meg visszahuzva izmos karjait.

— Becsületes is vagy! — folytató Janku.

— Mindenki előtt, csak egy emberelőtt nem.

— Ki az? — tudakolta Janku.

— A pópa . . .

— Ugyan miért volnál te más az ő szemében? . . .

— Mert a tűz a vizet nem állhatja! — jegyezte meg a juhászlegény és szemeinek sokat mondó kifejezésével kísérte szavait.

— Minek is tartod azt a farkast? — faggatta Janku, — azért vagyon minden harag.

— Mert szeretem ezt az állatot.

— Hátha csuffá teszen egyszer?

— Emberben ugysis csalódtam, állatban még nem. Miért ne próbálnám meg az állatot is. Nem veszedelmesebb az embernél! Azután tudni fogom azt is! De Pazsura hű állat!

A farkas nevének említésére fölugrott és a Dimitru lábai előtt védelemre készen állást foglalt s úgy megvetette lábait, mintha támadást akarna visszaverni a gazdájáról, kit az ő kötelessége védelmezni.

— Megvallom, — szólt Janku, — hogy nekem is tetszik ez az állat. Nem bánt senkit?

— Miért bántana. Megkapja mindennap az ennivalóját. Barátságban él Morgóval, a nagy kuvaszszal. Együtt terelik a nyáját, de legtöbbször megkiméli a nehéz járásu nagy Morgót. Kétszer annyit fárad, mint a kuvasz. Aztán okos, minden megért. A sapkámát ha eldugom, megkeresi, a botomat, ha elhagyom, utána megy és elhozza. Éberebben alszik a kutyánál és ketten a Morgóval földhöz tudnak verni hat juhászkutyát a leg-erősebbek közül. Fogaiban hatalmas erő van, a mitől meghátrálnak a kutyapajtások, különben fölszabja a bundájukat darabokra. Ugy-e Pazsura?

A nyulán farkas vinyogva körülszaladta Dimitrut, jelölve, hogy ő minden oldalról védel-

mezi gazdáját s azután értelmesen tekintett föl gazdájára, mintha parancsát várná, mintha kérdezne tőle valamit.

— Mutasd a fogadat Pazsura! — szólt a farkashoz Dimitru. És az állat szófogadólag föl emelte fejét, hogy a juhász szétnyitsa állsontjait. Veszedelmes fogak kandikáltak a szájából kifelé. Metszőfogai tühegyesen végződtek alul-felül. Azoknak szorítása áthat a legerősebb bundán is, ha komoly harcra kerül a dolog.

Janku Ábrahám megdicsérte újra a szép állatot és tetszett a juhász kedvenc bestiájá.

— Gyönyörű fogai vannak! jegyezte meg.

— És szófogadó.

— Szeretni kezdem ezt a vadat.

— Dehogy vad bátyám. A melyik állat szereti az embert, az nem lehet vadállat.

— Hát Pazsura tud szeretni?

Dimitru megsimogatta kedvencét, azután megszólította hizelegve:

— Hogy szeretsz Pazsura? . . .

A farkas szemeit lesütötte, aztán édes nyöszörgést hallatva, két hátsó lábára emelkedett, hogy egmagasságban legyen Dimitruval és megnyalogatta a Dimitru állát.

— Szép állat, — jegyezte meg Janku, — de a kit nem ismer, arra nézve veszedelmes lehet? Mert erős a harapása.

— Igen, — felelt a juhászlegény, — ha éjszaka jön, rossz szándékkal, rablás végett valaki, hát bizony megjárja vele, de nappal nem bánt senkit, sőt olyan marós sincsen, mint a juhász-kutyák, mert a nyáj bántódása hozza méregbe csupán. Ha parancsolom neki, még tisztességtudó.

Janku nagyon érdeklődve hallgatta a Pazsura dicséretét s belátta, hogy bizony kár lett volna elpusztítani a pópa kívánságára. Dimitru az engedelmes, szófogadó oldaláról is be akarta mutatni a szelid vadat.

— Pazsura! — szólította meg komoly, parancsoló hangon az állatot, — adj parulát a bácsinak! De hamar! De ügyesen!

A farkas méltóságteljesen lépegetett Janku felé. Majd megállott füleit hegyezve, az ott ülő Janku előtt.

— Parulát a bácsinak! — szólt rá keményen Dimitru és a szelid vad egyik első lábát föltette a Janku Ábrahám térdére.

— Ugy! — hagyta helyben a juhász, — most gyere vissza Pazsura! Te vagy a legjobb állat a világon.

A farkas hizelegve tért vissza gazdájához és mint a ki jól végezte dolgát, büszke pofával tekintett föl Dimitrura.

— Ezt a farkast igazán kár lett volna elpusztítani! — dicsérte Janku.

— A pópa büne szaporodott volna egy állatöléssel. De nem engedtem! Ugy-e Pazsura?

A farkas megcsóválta lompos farkát, mintha azt mondaná, hogy tudomásul veszi a jó tettet. És a beszéd fonalát másfelé terelte Janku Ábrahám.

— Hol lakol Dimitru?

— Künn a havasban.

— Milyen lakásod vagyon?

— Nem palota, annyit mondhatok, hanem nekem elég jó. A Morgó is megelégszik vele, a Pazsurának sincs éppen panasza, meg a nyájnak is jó szállása van.

- Egyedül vagy? — tudakolta Janku.
 — Egyedül . . .
 — Miért egyedül, hiszen vagy te olyan legény, mint más, talán még külön is volnál! Mi?
 — A pópa az oka annak is . . .
 — Hogyan?
 — Mindennek leszólott . . .
 — Tégedet? . . .

— Bosszujába tette, mert itthagytam a nyáját a Pazsura élete miatt. Azóta ritkán látom Mariet. Csak minden hónapban egyszer . . . Pedig szeretjük egymást!

— Hát ne gondolkozz! vedd feleségül! — biztatta Janku Ábrahám az ifju juhászlegényt.

— Haj! haj! — sóhajtott reá Dimitru és a földre tekintve, megvakarta fekete göndör haját a nyaka körül.

- Mi bajod van Dimitru? Nem veheted el?
 — Hiszen, ha csak rajtam állana . . .
 — Elvenné?
 — Még a mai napon!

— Segitünk azon! — szólt biztatólag Janku.
 — Segitek én is, meg a pópa is, a mit lehet. Hogy hívják a leányt?

Dimitru fürkészve nézett az unokabátyjára, Janku Ábrahámra és úgy látta, hogy az a sápadt arcu ember a legkomolyabban mondja ki szavait, sőt meg is fogja tenni, a mit ígér, de azért újra kérdezte:

— Csakugyan segítesz nekem bátyám? — és ezt a boldogság előérzetének hangján ejtette ki a legény.

— Tüstént hozzá látok. El sem hagyom a

falut, mielőtt egybe nem keltek. Hogy hívják a leányt?

— Hallottad te már annak a hírét bátyám!

— Hát a nevét?

— Azt is tudod, mert hires, nagyon hires.

— Talán szép is?

— De még milyen gyönyörű!

— Kíváncsi vagyok a nevére.

— Nem találod ki bátyám.

— Nem én, ha meg nem mondod.

— Hej, pedig nem nehéz kitalálni! — és sóhajtott utána egyet a juhászlegény. Majd oda hajolt Janku Ábrahámhoz és megszugta halkan:

— . . . Mundre Marie . . .

Janku egész testében megrezzent e szóra. A név nagyon is ismerős volt előtte, pedig nem családi néven hívták Mundre Mariet így. A „mundre“ szó csak szépet jelent, de azért a havasok legtávolabbi részén is sokat beszéltek a „Szép Máriáról“, sokat tudtak a veszedelmes Mundre Marie életéről.

Kiskorában a pópa ajtója előtt találták pólyába kötözve. Azt is beszélték, hogy a pópa gyermeke lehetett, a kit az édesanyja, — a pópa szeretője — nem birt eltartani, az apja meg nem akart róla tudni és így került a papilak küszöbére egy tavaszi éjszakán. A pópa nem tartotta magánál, hogy minden gyanut megszüntessen, hanem oda ajándékozta az öreg Tógyer bának, meg a feleségének, kik fölnevelték a gyermeket, a ki legszébb lánya lett a messzi havasok környékének.

Senki sem tudja a másik nevét, hát elnevezték szép Máriának a gyönyörű gyermeket. És Mundre Marienak, a milyen titokszerű volt a szá-

mazása, éppen olyan csodás lett az élete. Egyik legény a másik után bolondult érte, de Mundre Marie nem tudta szeretni őket. Erről nem tehetett a szép leány. Fekete szemeinek bűvös ragyogása már három oláh legényt kergetett a halálba. Dimitru volt a negyedik szerelmesse.

Mióta Dimitru elhagyta a pópa házát és a szent ember nem restelte minden rosszat rámondani bojtárjára, azóta azt beszélték róla is, hogy a Mundre Marie szelleme rontotta meg és kergeti a rossz felé. Bizonyosan bele fog halni ez is, mint a másik három.

Janku Ábrahám e veszedelmes szépség nevére megborzadt, de csakhamar minden rendben volt nála. Még az ördög sem mindenkor olyan csunya fekete, a milyennek mondják az emberek, miért lenne olyan rossz az a szép leány? ... A sápadt ifju ember bizalmasan fordult Dimitruhoz:

— Hol lakik Marie?

— A vén Tógyer bánál. Ő nevelte.

— Azt tudom, de merre lakik a vén Tógyer? Tudod, hogy régen nem jártam itthon. Elfeledtem.

— Kinn a felső faluvégen.

— Szereted azt a leányt?

— Igen, nagyon szeretem, bátyám . . .

— Eljössz a kikérésére?

— Nem! — és megrázta fejét az ifju juhász, hogy göndör fekete fürtjei mindkét oldalról előcsapódtak a juhászlegény arcára.

Janku érdeklődve kérdezte meg Dimitrut és csodálkozott rajta:

— Haragban vagy talán vele? . . .

— Hát lehet Mundre Marieval haragban

lenni? Lehet rá haragudni? Ót csak szeretni lehet! Három legény halt meg érte, de azok nem haragudtak reá! Én láttam kettőt az utolsó percéig. Csak imádták a szép Marie gyönyörű szemeit és meghaltak boldogan.

— Gyávák voltak!

— De ha nem szerette őket Marie! Mit tehettek? A szerelmet erőszakkal nem lehet elvenni; koldulni pedig nem szokás! Én is meghalok bátyám, ha Marie kosarat talál adni neked. Holnap már nem élek! . . .

— Kosarat? Nekem és a pópának kosarat merészelve adni? Soha sem járt még két olyan vendég a vén Tógyer házában, mint ma lesz, Dimitru!

— A pópa? . . . — csodálkozott a juhász.

— Igen. A pópa ma velem jön kikérni a leányt!

Dimitru suttogva szólott Jankuhoz:

— Hiszen úgy beszélnek, hogy Mundre Marie éppen a pópa leánya, csak nem lehet rábizonyítani . . .

— Annál inkább kötelessége eljönni és kell, hogy ott legyen a gyermeke kikérésén. A siker bizony, hanem Dimitru, nekem mindezek előtt egy komoly szavam volna hozzád!

— Meghallgatom bátyám! — szólott a boldog juhász és arcáról leragyogott az öröm.

— Tudsz-e te vigyázni a más ember jószágára?

— Ha eddig tudtam, miért ne tudnék most, mikor erős segítségem van?! — aztán oda szólott a lepihent farkashoz, mintha veszély volna:

— Baj van, Pazsura!! . . .

A farkas böszült fenevad módjára ugrott a gazdája elé. Fejét magasra emelte, szemei villogva keresték az ellenséget, a támadót. Megcsattogta veszedelmes fogait és horkolva nézett előre. Szép, fényes szőre fölborzolódtott a nyakán a hátáig.

— Látod, bátyám? — magyarázta Dimitriu — meg tudom én őrizni a más nyáját is, a magamét is! Hatalmas segítségem vagyon, mert csak egy intésembe kerül és kiszakítja a torkodat. Hátha még Morgót mellette látnád? Megvédelmeznék ezek mindent. Csendesülj Pazsura! . . . — kezdte megnyugtadni a farkast, — ne haragudj, Pazsura! . . .

Janku Ábrahám megvárta, a míg a bösz farkas egészen le nem csillapodott és csak azután beszélt tovább. Pazsura heves indulatai pedig lassan hagyták el a szelidített vadat. Előbb az égnek álló hosszú szőre ereszkedett le az óramutató lassúságával. Ellapult a borzossága mind a nyakáról, mind a hátáról, azután a szeme villogása veszített szikrákat szóró fényességéből, míg nagy későre alábocsájtotta szép fejét és a Dimitru szüntelen simogatására, csillapítására elhagyta fenyegető állását.

Janku akkor sem akart előbb szólani, várt, a míg Dimitru megkezdte a beszédet, nehogy megjárja a Pazsurával.

— Elhiszed, hogy meg tudom védelmezni, a mit rám biznak bátyám?

— Nagyon erős támogatóid vannak! . . .

— Most beszélhetsz bátran.

— Nekem is ilyen pásztor kell Dimitru. De előbb megteszem a te kívánságodat, hogy te is meg tudj felelni az én kérésemnek. Tudod, egyik

kéz a másikat mossa. A mit tehetek, megteszek és te bizonyosan kevesebb fáradtsággal fogod teljesíteni az én óhajításomat.

— A mit lehet, mindent kérj bátyám, csak Marie legyen az enyém, a kit szeretek.

— Várj meg itt minket, a mig visszakerülünk Dimitru. A Mundre Marie lakását tudni fogja a pápa. Te ne türelmetlenkedj, ne tűnődj azon, hogy tied lesz-e a szép Marie! Az már az én dolgom, hanem gondolj ki egy helyet a havason, a hol egy éppen olyan szép virágot, mint Mundre Marie meg tudj őrizni. De ugy kell, vigyázz reá, mint a szemed fényére Dimitru! Nyugodt lehetsz. Csak annyit kívánok tőled viszonzásul.

— Ez nem sok bátyám.

— Vajh, mit mondok! Talán több a többinél.

— Oda élő állat nem közelíthet, mert a farkasomat állítom ajtóőrízőnek. Tudom csufot lát akárki fia! aztán a szép Marie szintén őrizni való portéka, bátyám. Te ezt pompásan kigondoltad a boldogságra . . .

Janku Ábrahám kezét szorított Dimitruval.

— Rövid ideig maradunk oda, de neked az is hosszú lesz, tudom. Maradj itt a farkasoddal! — és kilépett az ajtón.

A fiatal juhászlegény benn maradt a kedvencével, a Pazsurával. Sok mindent kérdezett az okos vadállattól, még azt is, hogy szeretni fogja-e Mundre Mariet. Pazsura szüntelen hízelt, a gazdájának, s kedveskedve csóválta meg lompos farkát. Hogy odakünn hangos szóváltás volt Janku meg a pápa között, azt nem vették tudomásul, sem Dimitru, sem Pazsura.

A szürke szakálu pópának igen nehéz percei

voltak. Ha akart, ha nem, kényszerítette Janku Ábrahám, hogy elkísérje a Mundre Marie lakására, hogy megkérje a leányt a házatól elüzött juhászlegény számára és a pópának mennie kellett. Az egész vidék a pópa gyerekének hitte Mariet, tehát nem ok nélkül makacskodott, kötekedett Jankuval a különben is veszedelmes ember. Szóváltás lett a dologból, de hasztalan! Janku Ábrahám már ekkor követelő ember lett! . . .

Mint a csatába induló közkatona, hogy magával viszi a tábornoki rang jelvényeit, — a miként mondani szokás, — éppen úgy volt Janku is. Belső zsebében gondosan elgöngyölve hordozta a Csobrinkától kapott ólomkoronát. Azon belül pedig a porszemkoronának csodás jövődölése a szívében volt elrejtve. Oly hatalmasan lépett föl a pópa ellen, hogy kész lett volna a pópát állaruellenes üzelmeiért földadni nyomban, ha a szent férfiú nem engedelmeskedik neki . . . a jövő nagy emberének

Minden nagy eszméhez az örültség egy bizonyos foka járul. Ez hozza meg a lelkesülést, ez adja meg a vakmerő föllépéshez szükséges erőt. Hiszen tudva van, hogy az örülés által hatalmasan fokozódik az emberek ereje és ugyanazt az embert, a kivel csöndes állapotában egy erős kar el tud bánni, mozgásra képtelenné tenni, ha örülési rohamot kap, hatan is alig győzik megfékezni. E törvény alól a nagy szellemek sem képeznek kivételt, kiknek örökbecsű munkájok megalkotásához szintén emberfölötti erőszükséges, mások által utólnem érhető kitartást igényel a művészet és ezért van, hogy a valódi művészt csupán egy vékony hajszál választja el a megörüléstől. Vagyis a művészek

ideig-óráig valamennyien kisebb-nagyobb mértékű örültek, mely azonban csak addig vendégeskedik az agyban, míg nagy alkotásaikat végezik, a munka után újra csöndes minden, mert ha nem térnek vissza a rendes állapotba, akkor örültek maradnak egész életre, vagyis az a bizonyos hajszál elszakad . . .

Janku Ábrahám most fogott nagy művének, ideális eszméjének megalkotásához. A valóban nagy szellem akadályokat nem ismert! Egy szürkülő szakálu falusi pópa éppen a legcsekélyebb porszem volt a tette kész ideálista karjai előtt és ezt a pópa is érezte, mert nem merészelt ellenállani. Engedett az erősebbnek . . .

Félóra telt el, míg a pap szekerén eljutottak a Mundre Marie lakására. A vén Tógyer lakása előtt leszállott a két uriember és bekopogtatnak a szalmafüdeles viskó ajtaján. Ószhaju öreg ember nyitotta meg az ajtót. Fehér fürtjeit minduntalan simogatta reszkető kezével, míg elmondta hálálkodását a vendégeire. Mert nagy megtiszteltetés az egy szegény juhász ember kunyhójára, mikor egyszerre két uriember kerül be az ajtóküszöbén és főleg, ha a pópa az egyik.

Tógyer bának a hangja is reszketett az örömtől. Köszöntötte is szépen, a hogy szokták, mert az oláh, a milyen vakhittel ragaszkodik vallásához és földön csuszó hódolattal viseltetik a szentjei iránt, éppen olyan mértékben tud áldást mondani. (De a káromkodáshoz mindezeknél jobban ért! ebben tul tesz a magyaron.) Megható volt az öreg Tógyer köszöntése, vagyis vendégfogadása.

— A szentséges szent Isten adjon áldást a belépőre, békét a bennlakóra! Szent Miklós, szent

Mihály, szent György és a többi szentek őrizték meg a gonosznak kárhozatos rontásától kedves életteteket, adjon a Mindenható Ur Isten jó egészséget mindnyájok számára, azt kívánom.

— Hallgassa meg a fönntvaló szent Isten, Tógyer bának szavait, nemkülönben mi is azt kívánjuk! — fogadta a pópa éneklő hangon és kezét nyújtott az öreg embernek.

Milyen boldog volt a vén juhász. Először a kezét csókolta meg a pópának, azután a kabátja szélét. Janku szintén kezét szoritott az öreggel, a ki úgy meg volt hatva, hogy könyezett és csak később szólott a feleségéhez.

— Te, Anika, te! adj széket elé!

A szürke fejű lele Anika (Anikó néni) siket volt és nem hallotta meg az öreg Tógyer szavait. Hanem azon is segített a vén juhász. Nagyot bökött a gyapjút fonogató felesége oldalára és erre széttéktintett a guzsalyába belebujt lele Anika. Csontos, száraz kezeit csodálkozva verte össze. Majd odatipegett apró, serény lépésekkel kezét csókolni a pópának és azután kezdte a székeket letörölni gyapjuból font kötényével a portól, hogy az urak leülhessenek rája.

— Tessék! Tessék! — kínálta érdemes vendégeit lele Anika. Előbb a pópát ültette le, azután Jankut, de hát nem tudta, hogy melyik a nagyobb ur. Nekik a pópa a legelső emberük mindenhol.

A két ur helyet foglalt az asztal mellett. Hátuk mögött a jó szagu rozsmaring, meg a muskátlí elsötétítették a vískóablakát, de hát a sötétben is meglátták volna, nemhogy a másik ablak világánál ne vehették volna észre a legszebb virágot, a híres Mundre Mariet, ha itt van. De nem volt benn.

Az öreg Tógyer megállott az asztalon tul és tovább beszélt, miként a házigazda szokott ilyen ünnepies alkalommal:

— A szent Isten a megmondhatója, hogy mennyire tisztelve vagyunk a látogatás által. Még csak nem is sejtettük, oh, dehogym reméltük volna! De hát mi szerencse hozta érdemes személyöket kicsi hajlékunkba?

Az öreghez Janku szólott.

— Közös a szerencse, Tógyer bácsi! Annyi a mienk abból, mint a kendteké. Ha örökre válik, csak együtt érezzük, ha bánatra fordul, közösen viseljük! Hiába tekintek szét a hajlékának küszöbén belől, mert nem látom a szép virágot, a melyet kereken kimondva, eljöttünk egy tisztességes, becsületes, munkás, jóra való ifju részére megkérni.

— Milyen áldás! milyen szerencse! — sóhajtozik az öreg ember és elfordulva, hogy szóljon a feleségének, de tovább beszél az a kedves szavú uri ember, a kit tulajdonképpen Tógyer bá nem is ismer, de szépen beszél és a mig beszél, addig nem fordulhat el tőle.

— Tovább is mondanám, mert e tisztas hajléknak becsületes lakói érdemesek, de nem beszélhetek Tógyer bá. Csupán azért nem, mert a kedves papunk teljesíti majd a kérői tisztet.

Janku Ábrahám igen jól értette az egyszerű emberek nyelvét. És ezt bebizonyította később is, mikor az oláh népet fegyverre szólította. A csendes pásztor emberekből nehezen lesz harcos, a botot nem szívesen cserélik föl puskával, de Janku Ábrahám a szívekhez tudott szólani mindenkor.

Az öreg Tógyer mindezekből a szavakból megértette a dolgot. Tudta, hogy Mariet kéri

meg a tisztos urak, de kinek a részére? Ugy gondolta az öreg, hogy majd csak azt is megmondja a pöpa, hát utána néz a leányának.

— Itt lesz egy szempillantás alatt! — biztatta az öreg az urakat, — előkeritem én mindjárt.

A vén lele Anika keveset értett az egész dologból, a beszédből még kevesebbet, míg Tógyer bá nem rikkantott a fülébe:

— Hol van Marie?

— Korsóval ment a csurgóra.

— Menj utána!

— Baj van? . . . — tudakolta lele Anika.

— A kérők várják!

A vén asszony még csak most bámult el istenigazában. Sovány, csontos kezeit a csipőjére rakta, fejével még előbb igyekezett hajolni, mint a mennyire az idő görbitette és fürkészve jártatta gyöngö, homályos szemeit az urakon. Nem is távozott, a mielőtt jól meg nem nézegette a vendégeit.

Tógyer bá bocsánatot kért a kiabálásért.

— Bocsássanak meg, nagy uraim, de Anika siket. Nem igen érti meg az apró beszédet, — mentegette az asszonyt.

— Az idő eljárt, Tógyer bá! — biztatta Janku — hanem nem mindenki után marad olyan gyönyörű virág az életösvényén, ha visszanéz a fiatal évekre, mint Tógyer bá után! A vidék legszebbik virágját, leggyönyörűbb vadrózsáját nem nevelheti mindenki. Tudom, hogy sok öröme telt rajta, de hiszem, hogy még több lesz ezután, ha boldognak láthassa Mariet.

— Bizony mondom, jó uram, hogy ez a

leány sokszor hozott örömnapokat a mi fejünkre, de szomorut is . . .

Itt Tógyer bá elhallgatott és mérgesen tekintett a szüntelen mellette ügyelgő siket feleségére. Lele Anika megértette az öregot, aztán nagysebesen elhagyta a viskót, hogy a leánya után nézzen. Az öreg ember ismét utána mondotta:

. . . — De szomorut is . . .

Szomoru napok alatt azokat értette a vén Tógyer, melyeken kivégezte magát a Mundre Marie valamelyik imádója. Ilyenkor egyik a másikának adták a fakilincset Tógyer bánál az emberek. Mindenik borzalmasan adta elő az eseményt a szerelmes legényről. Tógyer bá, meg lele Anika sirnak. Mundre Marie nevetett, nagyokat kacagott, míg az öregek keresztet hányva, könnyezték a szerencsétlen legény sorsát. Janku is tudta ezt, mert elhallgatta, nem kérdezte, hogy miként lehetett egy ilyen gyönyörűséges virágszálnak szomoru napokat hozni a nevelő szülökre éppen a bimbófakadás korában? Inkább a magasan vetett ágyra nézett Janku Ábrahám, mely a gerendát tartotta tarka párnáival és arról beszélt most az elkeseredett szülőnek.

— A mint látom, Marie készen van a kiruházással. Annál jobb!

— Elkészülgetett vele . . . — jegyezte meg az öreg.

— A lakodalmas dologgal nem is jó sokáig gondolkozni, mert nagy dolog ám az!

— Bizony nagy! — erősíté Tógyer bá.

— Akár a születés vagy a meghalás! — folytatta Janku. — Hát azokon sem lehet gondolkozni. Ha jóra, ha rosszra, csak eljövünk a világra

és a végén pedig, ha akarjuk, ha nem akarjuk, hát mégis meg kell halni. Ezt a szent Atya nagy bölcsességében végezte így. A házasság éppen így kell történnjen. Megszeretik egymást. Öszekelnek, hogy megosztják az élet örömeit meg a bánatait, a miket a jóságos Isten véghetetlen nagy kegyelme reájuk mér.

Mig ezeket Janku Ábrahám sajátos népies zamattal elmondta, az alatt a pópa nem birta tekintetét elfordítani felőle. Mintha csak az ő mesetársát, a papolást féltette volna. Az öreg Tógyer bát az egyszerű szavak meghatották.

— Milyen szépen tudja, domnule!

— Pap is lehetnél, — jegyezte meg a pópa.

— Hát van-e már felesége? — kérdezte az öreg juhászember.

— Csak jegyesem van, Tógyer bá, — válaszolt Janku — de feleségem is lesz, mert a szentes Teremtő úgy akarta, hogy az emberek párosan boldoguljanak. Én sem veszem ki magamat szent kegyelme alól.

A pópa ezek után még inkább bámulta Janku Ábrahámot. Hiszen az elmondottakról neki nem volt tudomása. Ő Jankut lángezü, független ifjunak ismerte. Tehát jegyese van? . . . Talán szólott volna mindezekre valamit az öszbevegyűlt szent ember, de hiába kereste a Janku ujjain a jeggyűrűt. És Mundre Marie is közbe toppant, mire félbeszakadt a beszéd, mindhárman az ajtó felé néztek.

Középmagas, barna leány lépett be. Vastag termete talán hátrányára volna az urak között, de a népnél ez is a szépség egyik főkélléke. Nem talál itt a darázskaresu derék imádóra. Arca göm-

bölyü és sok szabályos részekkel kecseskedik. Sötét szemöldökei majdnem összeérnek, a szemei feketék, de ragyogók, tüzesek, mintha csak egész nap tormát reszelt volna. Szempillái hosszúak és sötétek. Meglátszik rajtuk a keleti faj varázsló árnyéka. Besötétítik kereken a szemet, miáltal alabástrom fehérséget kölcsönöznek a szemgolyók fehérijének és annál sötétebben, igazóbban tűnik elé a fekete szembogár pontocskája. Koromsötét hajfürtei homloka fölött négy-öt háromágu vékony fonatban huzódnak le kis füléhez. A hajának sötét, vastag fonadékát piros tulipános szalagba kötötte és kacérkodva huzta elé a mellére, hogy lecsüngjön hosszan, szépen és mintha az első tekintetre minden varázserejét föl akarná használni, mosolyog.

Ajkai kicsinyek, hanem valamivel vastagabbak a rendesnél, mi előnyére van a gömbölyü arc összhangjának. Nyaka az álláig körül van csavarva mindenféle értékes és értéktelen gyöngygyel. A füzértől valóban keveset lehet látni a rövid nyakából, melyet fölül a gyöngysorok, alul a patyolat fehér ing ezerráncu taréja takar. Gömbölyü vállait és domboru mellét kecsesen tartja, mintha csak bámultatni kívánná.

De van a leányon egy csodás kifejezése a természetnek, mert nem kacér, nem büszkeség az a tartás, hanem egy akaratán kívüli kifejezése, sajátsága Mundre Marienek az a — nembánomság. Hát nézzetek, — ha tetszik! . . . Derékon alól gondosan szőtt elől-hátul fölakasztott katricát (szörkötény) visel, melynek szélessége alig másfél arasz, alatt rojtban végződik, melyet öt-soros bogokkal kötözött ki magának a szép leány.

De ezt a keskeny kötényt is félre szurta az övében, hogy annál több látszon ki a kékitővel bőven ellátott fehér aljból. Aztán megvan nála, a mi a falusi szépségnek fő kecsességét teszi: az a két gömbölyű kar, könyökig fölhuzott ingtaréjban és a két idomos lábacska, a mint a bokáján fölül kikandikál a fehér szoknya alól.

Ez a havasok tündérszép leányának gyöngö leírása, hanem egészen más valami, őt látni! Az ő két sötét szemének ragyogásától zavarodott meg sok legény. Azoknak tündöklő sugarai világították meg három boldogtalan szerelmesnek utolsó útját a halál felé. De hát Mundre Marie nem volt az oka, hogy nem tudta őket szeretni! Még a barom-eladásnál is kettőn áll a vásár, miért lenne máskép a szerelmes ifjagnál, hiszen az ember van annyi, mint a barom! Ha belegajdultak, miért nem gajdulnak ki? Mundre Marie nem tett egy szó ígéretet sem soha . . . Csak nevette a szegényeket.

Most, mikor belépett nagy cserépkancsójával a kezében, most is valami keserű lidérc gyönyörtől remegtek az ajkai. Nem mosolygott, csak úgy látszott, mintha elkeseredésében kedve telnék az ilyen multságokban is. Sok kérőt hallgatott már végig, aztán nagyot kacagott, ha elmondta a mondókáját. Azután megmagyarázta nekik, hogy minden kérőnek legelőször a leánynyal kell beszélnie, nem mással! Most sem tudta még, hogy kinek a nevében jöttek az urak és gondolhatott a szép Marie mindenkire, csupán Dimitru nem jutott volna az eszébe. A pópának nem volt a kedves embere, de még Dimitrunak sem a pópa! Leszólították egymást. A juhászlegény csak Marie előtt

mondotta, de a pópa az egész falu előtt leszólotta őt a föld fekete göröngyéig.

— Jó napot adjon Isten! — és ezt olyan kedvesen ejtette ki a leány, hogy meglátszottak ragyogó fehér fogai.

Janku Ábrahám hirből ismerte a szép leány történetét, a kérők eseteit, most tehát úgy járt el, miként a helyet és szokásokat és viszonyokat teljesen ismerő hadvezér. Eléje lépett bátran a leánynak.

— Köszönjük Marie! Neked már megadta! Nem kínálsz meg egy kevés forrásvízzel?

Marie mosolygott.

— Talán nem érdemlik meg a vízzel kinálast, domnule?

— Nekem adhatsz Marie, — biztatta Janku — nekem már van jegyesem, nem tudod lehűteni a szívét, hideg vízzel.

— Tessék domnule! — és föltette az asztalra a kancsóját Mundre Marie. A kancsó egyike vala azon cserépkülönlegességeknek, melyek fölül lyukacsos fődővel vannak elzárva és a fülére készített gombokon lehet inni. Janku hosszan szívott a szópókáján, aztán megdicsérte:

— Olyan friss, mint a ki hozta!

— Köszönöm! — mondta a szép leány és nem tudott haragudni arra a sápadt arcú kérőre, hiszen annak van már jegyese. Janku kedveskedve lépett a leányhoz.

— Tudod-e mosolygó szép virágom, egy komoly szavam volna hozzád. Megsugom, a míg a kedves szavu papunk iszik, de négyszem között... az ereszt alatt.

Mindezeket halkán, érdekesen mondotta el

Janku a leánynak és oly ügyesen, hogy akkor vette magát észre Mundre Marie, mikor az ereszt alá kiléptek és ott a szűk pitvarban csupán ketten valának.

— Marie, — kezdte Janku komolyan, — mondd meg, hogy szabad-e még a szived?

— Nem, domnule!

— Jó uton járhatok!

— A pópával alig hiszem, domnule! — jegyezte meg a havasok szépe és újra mosolygott.

— Csalóddol Marie! Éppen a pópa kell, hogy boldoggá tegyen. Ő tudja az okát, te sejtetd...

— És ha kosarat adok? — kérdezte dacosan a leány.

— Te azt nem fogod tenni, szép gyermek!

— Ugy bizik bennem domnule?

— Nem, csak úgy ismerlek...

— Olyan vagyok, mint eddig voltam!

— Ismerlek Marie.

— Makacs vagyok domnule.

— Te nem voltál rossz, csak a hired.

— Ne dicserjen domnule!

— Te már ígértél szerelmet is, hiszen virág vagy, virítanod kell.

— No, attól ugyan távol van a pópa jóakarója! — jegyezte meg gunyosan Mundre Marie, — inkább lesujtaná tizszer, mintsem egyszer föl-emelje!

Jankunak nagyon tetszett ez a dacos szép leány így, a maga zamatos vadságában és tovább beszélt.

— Marie, Marie! én bizonyosra merem venni, hogy a pópa ma nem kap kosarat tőled.

— Ha ő kér meg, kosarat kap.

— Marie, hidd el nekem, hogy ha jegyesem nem volna, fogadnék veled. Tudod mibe?

— Ugyan mibe?

— Egy pár csókba.

— Fogadjon domnule! úgy sem nyeri meg.

— Bizony megadnád azt Marie, még pedig örömmel, kéretlenül... — incselkedett Janku.

— Még rossz szándékból sem jön közel ahhoz a legényhez a pópa! Távol vagyunk attól domnule!

— Mint ide a pópa háza! — folytatta Janku és nagy kedve telt tovább csevegni a vadvirággal.

— A pópa házánál? . . . — esodálkozott Marie, — no oda kötéllel sem huznák be azt a legényt!

— Hátha a kötélnél nagyon erősebb valami! . . .

— Nem! — és tagadólag rázta meg gömbölyű fejét Mundre Marie.

— Hátha mégis!

— Talán még bosszúból megközelitené, de én nem engedem neki!

— Marie, Marie! azt mondom, hogy előre megköszönheted közreműködését a pópának.

— Megköszönöm és elküldöm, hogy ne fáradjon a mondókájával.

— No, azt ne tedd Marie. Az a legény elpusztulna, mint a többi és te megsiratnád! Sokan voltak! . . .

— Ígértem én azoknak valamit? Egy szót sem! — beszélt a leány nekivörösödve. — Miért akarnak olyat, a mi nem az övék! Vallottam én hamis szerelmet? . . .

— Nem, — nyugtatta meg Janku.

— Akkor ne kérték volna! Ez a kis házikó, nem a hidvége, hová koldulni járnak domnule! Itt nem alamizsnáról van szó, hanem az életről! — tört ki a szép leány panaszos hangon.

— Te Marie, csinos, szép leány vagy! — kezdte dicsérni Janku s mulattatta a leány gyöt-rődése. — Okos is vagy Marie! Hát ne zsörtölődj velem! Nekem már szép jegyesem van! . . .

— De a gyűrű nincs az ujjadon? — kér-dezte a havasok szépe.

— Abban igazad van, de én éppen ezt kér-dezhetném tőled! Te is jegyes vagy és mégsem viselsz gyűrűt. Nem is kell. Ha nincs a szívedben, hiába ragyog a gyűrű az ujjadon. Hallgasd végig a pópát.

— Domnule, ne beszéljen félre! . . .

Janku csendesen folytatta, mintha csak mesét mondana a leánynak.

— Összekeltek, a pópa áldást ad reátok és én elhozom a ti házatokhoz az én jegyesemet, hogy vigyázzatok reá, a míg megesküszöm vele. Hiszen ti tudtok rajta pásztorkodni, ha akartok!

— Meséket mond most domnule! . . .

Janku megsokalta már incselkedni a szép Marieval. Ismertető szavakat kezdett mondani.

— Nem mese ez Marie! Én bízom benned is, mert te sohasem voltál szószegő. A legény is tisztességes. Megvédelmezték az én mátkámat. Segítségüket is lesz ebben . . . — és sugva mondta a leány fülébe: — a Pazsura . . .

A Mundre Marie gömbölyű arcán édes mo-soly futott végig, sötét szemei ragyogni kezdettek a sugva hallott szótól.

— A Pazsura? . . . — kérdezte gyerekesen

és szeretett volna nyakába borulni annak a sápadt-arcu uriembernek a havasok szépe.

— Te is úgy szereted a szép szelid vadat?

— A ki azt megszelidítette, az tudott megszelidíteni engemet is domnule! . . .

— No, hála Isten! Tehát mégsem kap tőled kosarat a pópa! . . .

A leány bizalmasan közelebb lépett Janku Ábrahámhoz. Puha két kacsójával megfogta az uriember jobb kezének két-két ujját és gyerekes bohósággal kezdte rázogatni, meg ártatlanul valatni mindenről.

— Hogy került Dimitru a pópához?

— Mert én akartam! . . .

— Hát a pópa hozzánk?

— Mert én akartam! . . .

— Csakugyan Dimitrunak kér meg engem?

— Neki, mert én akarom!! . . .

Mundre Marie csodálkozva tekintett a sápadtarcu uriember szemei közé és azt olvasta le onnan, hogy valóban nagyon erős az akarata. Szinte érezte fensőbbiségét a parancsoló urnak, hát nem is kérdezett egyebet tőle, hanem bevezette a kis viskóba.

— Tessék bejönni. Sokat várártuk a bennlevőket! — és kinyitotta az ajtót Janku előtt.

Odabenn minden a dolgok és szokások rendje-módja szerint véghez ment. Kikérte a pópa Mundre Mariet a Dimitru számára, mert az a sápadtarcu uriember akarta . . . Vontatott, énekléshez hasonló hangon, nyújtott szavakkal mondotta el beszédjét. A havasok szépe reszkető hangon felelt. Oda ígérkezett. S ezalatt az öreg Tógyer bának megeredtek a könnyei a boldogság-

tól. Örvendett, hogy a nevelt leánya mégsem fog elkárhozni, hanem férjhez megy, ahhoz, a kit szeret. De legnagyobb örömet mégis az idézett elő az öregnél, hogy az a gyönyörűséges szép virág nem kerget több legényt a halálba.

Még azon az estvén eljegyezték a szép Mundre Mariet és a legboldogabb embere a világnak Dimitru lett. Ugy történt minden, a miként a szerelmesek kívánták. Sebesen, gyorsan, hamar, denem éppen a szerelmesek jó angyalának közbenjárására, hanem mert az a sápadt arcu ember, — Janku akarta.

IV. FEJEZET.

SOK KÉRŐ — SOK KOSÁR.

A leány, kit Linkának hívtak és szőke volt, ábrándozva, lehuny szemekkel merengett. Hütyü Balog elvezette mellőle Janku Ábrahámot és megmondotta a sápadtarcu fiatalembernek, hogy „legyen szerencsénk holnap is . . .“ Pedig Linka nem a história elmondásától merült gyöngeségbe, hanem a meseszerű álmodozástól. Mire fölnyitotta volna sötét szempilláit, már az apóka is távozott a Teleki-tékából . . . Mosolygott. Ajkai körül a boldog érzés örömvonalai derengtek. Haratos arcán kétfelől keces gödröske képződött. Viaszszínű ujjai gyönyörtáncot jártak. És szemeit nagyra nyitva hosszan sóhajtott:

— Oh, be szép volt!

Aztán csodálkozva tekintett körül. Kereste sápadtarcu vendégét, de nem találta sehol.

— Csak nem volt álom az egész? — kérdezte önmagától, aztán az ajkait fölbigyesztette vékony ujjacskáival a szép szőke leány, kit Linkának hívtak. Körültapogatta később magát, majd a pamlag fakó bevonóját, melyen a kopott bőrkötésü nagy könyv hevert mellette s csendesen be-

szélt tovább, úgy, hogy az ajkai mozogtak, azonban hangot nem adott . . .

— Koronám lesz . . . fényes, ékes korona . . . tündér küldi, angyal őrzi . . . milyen szép lesz virágokon járni . . . édes mézzel élni, illatot inni . . . de csak vele! . . . azzal a sápadtareu ifjuval . . .

Soká ábrándozott, késő szürkületig maradt a tékában. Ekkor utána jött Hütyü Balog, hogy hazakisérje. Ma sokkal ragyogóbb volt az apóka szakálás arcának mosolygása. Annyi édes érzés látott a szemeiből, a vén Teleki-ház gömbölyű kövekkel kirakott udvarán szintén büszkébben lépdelt hátra az ő lakásáig, mint valaha. A leányát vezette, a tudós Linkát . . .

Az ajtón innen tíz lépésnyire köhinteni kezdett, mint a ki dikcióra készül. És mielőtt az ajtóig vezetné a leányát, ki szőke volt és Linkának hívták, csendesen sugja a fülébe:

— Nem érezel valami közelgő boldogságot?

— De igen! — feleli a tejszinű angyal.

— Mintha valami szerencse? . . .

— És nagy öröm! — egészíté ki a leány.

— Ugy-e? Te is érezed? — tudakolja

Hütyü.

— Valami titkos, édes érzés! . . .

— Ez az! — ujjong az apa.

— Te is sejtéd apóka? . . .

— Már tudom is! — erősíti Hütyü Balog.

— Mégis kedves állapot boldognak lenni!

— sóhajt a tudós leány, ki szőke volt és Linkának hívták.

— Meghiszem! . . . — és örömköneyei lepotyognak szürkébe vegyült szakálára Hütyü

Balognak. Könnyedén betuszkolja leányát a szobába. Oh, a boldog gyermek, a ki előre sejt mindent! Előre tud mindent! . . . Mégis nagy tudomány a történet! . . . a história! . . . Már édes öröm érzete sejtí, hogy odabenn a lakásban várja valaki a szép szőke leányt, meg az apókát. Hütyü tudta, Linka nem is sejtette.

András Péternek hívják. A neve elég közönséges. Még csak y-on sincs a végén, sem a kettőzött mássalhangzó nem engedi következtetethetni róla őseinek dicső voltát. Talán nem is voltak ősei? Foglalkozása? . . . Olyan közönséges hétköznapi kifejezés az a foglalkozás! Mondjuk helyesebben: „az állása?“ Az bizony nem ülés. Ráülík, hogy állást mondjunk. Nem azért, mintha királybíró, szolgabíró, községi bíró, vagy valamelyes írka-firkáló lenne, hanem a mesterségénél fogva, mert mindig álló helyzetben van és így az állása: asztalos-segéd.

Valahonnan a Székelyföld szívéből, Erdővidékről került a székelyfővárosba, Marosvásárhelyre. Egészséges arcának megnyerő vonásai vannak. Szemei élénkek. Pelyhesedő bajusza alatt mintha mindig mosolyognának ajkai. Kellemes arckifejezéséhez ha még hozzávesszük a nádszálegyenes testet: el lehet mondani András Péterről, hogy csinos legény. Hütyü Balog uram úgy teszen, mintha mitsem tudna ottlétéről. Nyájasan kérdezi meg tőle:

— Itt is van már András öcsém?

— Jó estvét mondok bátyám uramnak! Eljöttem! — és föláll tisztelettudólag a háttas kanapé üléséről a legény. Hangja erős, érces, de kellemesen cseng. A vidéki tájszólásokból megtartott

annyt, hogy a magánhangzókat hosszan elnyújtja a szavak végén, de annál jobban esik a hallgató fülnek, mert ezáltal a hang erőssége lágyul.

Linkának ritkán van kedve beszélni közönséges emberekkel, hanem ma kivételképpen különös jókedvében van és megszólítja András Pétert:

— Csizmát csináltat magának Péter? Milyen jó egészséges színe van? . . . Apóka! — beszél az öreg Hütyühöz Linka, — végezd el gyorsan a dolgot Péterrel . . . Ma újra fáradt vagyok. Aludni vágyom . . .

Ezeket csak úgy mondja egymásután. Semmiféle tagmozdulat, még csak a szeme sem kíséri szavait, akár, ha csak egy fölhuzott gép beszélne. Aztán elfordul onnan, hogy kedves hintázó székre ülhesen, a mit napközben nem élvezhet, mert Bozsi bácsi nem engedi bevenni a tékába. Azt mondja, hogy a hintázás igen nagy port idéz elő.

Hütyü Balog a közben int a legénynek, hogy a kedvenc mitsem tud a megtiszteltetésről, hát lépjen föl A közben a vastag faggyugyertya sugarai kísértetiesen verődnek vissza az almárium üvegtáblájáról. A tejszínű szépség hanyagul veti magát durva faragványos hintaszékébe. Dus haja szőke felhő alakjában lobog utána, a mint előre és hátra himbálódzik a széken.

Milyen különös pillanatok?! . . . Hiszen leánykérőbe jött András Péter, de sem ő, sem az apa nem merik zavarni az angyalt. Szinte visszavonulva gyönyörködnek rajta és lesik a kedvező pillanatot, melyben boldogok lesznek megszólíthatni a tudós leányt, kit Linkának hívtak és szőke volt.

Hütyü Balog elméláz a leánya szép haján.

Boldogan, meglegedetten mosolyog, s olykor a kérő felé pillant, mintha apai büszkeséggel kérdezné Pétertől: „ugy-e szép? . . .“

A legény sincs különb helyzetben. El van ragadtatva a csodás látványtól, de nem mélyedt el annyira, mint az apa. Látszik az arcáról, hogy nagyon szeretne szólani, de nem teszi, hallgat az apa kedvéért, a ki ígérete szerint leendő apósaneki.

A hintázás soká tart. A végén mégis Hütyü Balog sokalja meg a dolgot és megszólítja leányát.

— Linka . . .

A szóke hajfelhő szárnyalása csendesül. Linka félbe hagyja a hintázást. A görbe tálu hintaszék lassan visszanyeri egyensúlyát, megállapodik.

— Mit akarsz mondani apóka?

— Azt, hogy milyen szerencse . . . és te beszélni sem akarsz senkivel. András Péter öcsém-uram mondani akart valamit, hát hallgasd meg . . . mert szerencse . . . igen, szerencse . . .

Hütyü Balog, az édesapa, nem birta kiejteni, kimondani, hogy valójában mi az a szerencse, hogy tulajdonképpen kérő van a háznál. Örvendett, hogy ennyit is elmondott és úgy elillant a műhelybe nyíló kisajtó felé, akár a kámfor. A leány, ki szóke volt és Linkának hívták, mosolyogva fordult a legény felé.

— Mit akar mondani, Péter?

— Azt, hogy szeretem! — hallatszott az asztalos-legény érces hangja és közelebb lépett a csodás fehér leányhoz, kit Linkának hívtak és szóke volt

— Milyen különös, — beszélt gyerekes egyszerűséggel a tejszinű tudós leány, — nekem még

ezt nem mondta senki! Igaz, hogy nem is kérdeztem. Pedig a régi históriákban sok helyen használják ezt a kifejezést. Mondja csak még egyszer Péter.

— Legyen az enyém Linka! — folytatta szenvedélylyel az asztalos-legény. — Meg fogom becsülni! és megteszem, a mit kívánhat tőlem...

— Ne ezt! az elébbit ismételje Péter! Azt olvastam a régi könyvekben! — kérte Linka és a tejszinü arc nem gyuladt ki, nem ragyogott a szerelmi vallomás tüzetől. Mintha a kopott bőrkötésű könyvekkel beszélne, oly hidegen hagyta az András Péter szívének szerelmi kitörése. Ujra himbálni kezdte a hintaszékét. Lobogó szőke haja tovább lobogtatta észbontó zászlaját, szőke felleg alakjában kísérté himbálózás közben.

Az asztalos-legény többször ismételte, hogy szereti, igazán, szívből szereti. A szemei ragyogtak, mint az égő tüzgolyók, ha láng hevíti. És a leány, kit Linkának hívtak és szőke volt, mindezekből keveset értett... semmit sem érezett!...

Mikor a papot, meg a menyasszonyfátyolt kezdte emlegetni, melyet a fejére tesznek Linkának, akkor újra beszélt a leány. Olyan gyerekes egykedvűséggel mondotta ki szavait, hogy András Péter megdöbben tőle.

— Menyasszonyfátyolt?... Fehér koszorút?... Az is szép lehet mind a kettő. De ha koronát ígértek már az én fejemre.

Az András Péter szemei zavartan kezdettek tévedezni a hullámzó szőke hajfelleggen és a hintaszék durva faragványának elmosódó körvonalain, melyet ő készített Linkának. Ajkai lassan, csendesen ismételték a leány szavait.

. . . Koronát ígértek . . .

— Tündérkoronát, — magyarázta Linka és egy percre megállította a hintaszéket, hogy megértesse András Péterrel azt a bohókás mesét. — Mert úgy estt, hogy a tündérkirályné nem törülte le a portól a koronáját, azért a korona elküldte a reá szállott porszemeket, más királynét keresni. Aztán engem találtak föl, meg is kértek. Ha nem hiszi, kérdezze meg apókától. Ő megmondja, mert jobban tudja.

— Gyerekes tréfát üz velem Linka? — tört ki a keserű panasz hangján András Péter és utána sóhajtott: — oh, ha tudná, mily nagyon szeretem! . . .

— Én nem neheztelek érette. Hanem tudja mit? — vigasztalja a szöke tündérkirályné, — azt mégsem kívánhatja, hogy a koronát elhagyjam egy fehér fátyolért!? egy fehér koszorúért?

— Linka, Linka, miért teszi ezt én velem? — kérdezte panaszos hangon az ifju.

— Mit teszek Péter? hogy a koronát előbb akarom?

— Visszautasít!

— Dehogyan utasítom! — beszélt tovább a szöke tündér, mintha csak mesét mondana, — kell nekem a koszorú is, de csak azután, később! Kérdezze meg apókától, bizonyosan az én pártomon lesz. Ő mondotta, hogy milyen gyönyörű szép az a tündérkorona . . . Ha nem hiszi, úgy kérdezze meg apókától!

— Haragszik reám Linka?

— Nem. De úgy sem tudom a koszorút elfogadni előbb, hanem a koronát. Tudom, apóka sem engedné. Rosszalná. Kérdezze meg tőle.

András Péter, a derék asztalos-legény széldült fővel vánszorgott a műhely ajtócskája felé. Mikor kilépett, fejét hatalmasan belecsapta a kisajtó szemöldökébe. Megcsapta a koponyáját úgy, hogy attól vagy föleszmélt, vagy még inkább elkábult. Hütyü Balog idejekorán elkapta fejét az ajtó nyílásától, a hol szokása szerint hallgatódzott. A legény kijött a műhelybe, hol Hütyü Balogon kívül senki sem vala ezen a szombat napon. A legényei valamennyien távol valának, és a szabad órákat élvezték.

— Balog bácsi, ezt nem értem! . . . — kezdte keserűen az asztalos András Péter.

— Öcsémuram, hogy hát . . . mivel hát . . . úgy és azonképpen . . .

— Semmikppen nem értem!

— De öcsémuram, minek utána . . .

— Korona játszik a dologba . . . Csak tudnám, hogy miféle korona! . . . Talán a gróf?

— Mesebeli korona az egész, Péter öcsém! Azonképpen, mivel hát a Linkának én mondtam el. De mese az egész!

— Talán kosár lesz Balog bácsi? . . .

— Hogy kosarat adott volna Linka, az én gyönyörűségem? . . . Az nem áll! Nem lehet, Péter öcsém! hanem persze, minek utána az a bizonyos mesebeli korona közbe játszott a dologba, annak következtében nem ígért egészen bizonyosat a leányom. Ez nem kosár! csak játék! . . .

— Keserves játék . . .

— Gyerekes játék, mert hát Péter öcsém, úgy van az, hogy Linka még gyermek! neki mese kell.

— Hej, Balog bácsi én szomorúságot sejtetek.

— Mese az egész, ha mondom! de van egy okos szavam.

— Nekem is mesét mond Balog bácsi.

— Dehogy, dehogy. Hanem Péter öcsém jöjj el holnap . . . Helyreütök én minden bajt holnapra.

— Hej, Balog bácsi, ha elhihetném.

— Csak a tied lesz a lányom, Péter öcsém! másnak nem adom senkinek. Elhiheted.

András Péter csak sóhajtozott egyre:

— Oh, ha nem szeretném oly nagyon!

— Baj is az! persze, te heves vagy, te sokat akarsz! te mindent egyszerre kívánsz! Mikor az ujját kéred, a kezét kívánod! Mikor a kezét kéred, akkor a nyakadba nem borulhat, mert gyermek. Várj, nem késel el.

— Ha más nem jön hamarabb.

— Linkához? az én Linkámhoz még legény féle be nem tette a lábát, mert nyomban levágom!

— Balog bácsi, Balog bácsi!

— No, persze, hogy heves vagy. Itt nincs veszély. Könnyű várnod, te szerencsés kópé!

— Hátha még ma estve kérők jönnek?

— A Balog József házához?

— Éppen ide.

— A szöke Linkáért?

— Hát éppen érette! Linkát kérik meg!

— Ne bolondozz Péter!

— Hiszen tudom! Hallottam.

— Azonképpen mind kosarat kapnak.

— Mint én, — jegyezte meg a legény.

— De nem úgy, hanem be sem bocsájtott a szöke Linkához az ajtón senki ember fiát. Nem fog azokról tudni az én gyönyörűségem.

— Csak a koronáról . . .

— Ujra beszélsz Péter. Mondtam, hogy mese.

— Az zavarta meg a lelkemet Balog bácsi.

— Te hülye vagy Péter! vagy nem érted az én szavaimat! — tört ki az öreg.

— Linka nem értette az enyémet, mert ha...

— Pszt . . . — Csitítá az öreg, — lépteket hallok.

— A kérők, Balog bácsi. De ha másnak igéri Linkát, az Isten nem ad egészséget soha. Én megyek.

— Holnap jöjj el Péter öcsém — biztatta az öreg halkán beszélve. Megrázta az asztalos kezét és besietett a műhelyből, mert az újabb kérő már benn dobogtatott Linkánál a szobában.

A faggyugyertya pislogó fénye alig tudta némileg megvilágítani a második kérő arcát. Barna volt, hogy szinte sajogott a feketeségtől. Különben derék, erős barna legény, hatalmas izmokkal. A szűk nadrágban alig fért el fejlett lábára, mert szüntelen feszengett a hetyke völegényjelölt, ki Csiha János volt, a székelyfőváros első kovácsmesterének fia. Egyetlen fia, a jómódu kovácsmesternek, a miből következtethető, hogy igen jó szerencse vár a leányra, kit feleségül választ Csiha János.

Talán szívesen fogadták volna bárhol a deli legényt, csupán Hütyü Balog vágott a mondóka elején szavaiba, mert nem nézhette tovább a leánya vonagló arcát. Linka szenvedett, tehát Hütyü Balog következőképpen félbe szakította. Durván nem akart nyilatkozni, tehát kocskaringós szavakkal állott a kérő elé.

— Minek utána, hogy hát megtisztelve éreziük magunkat és mivel Linka gyöngén érezi magát, következőleg annak figyelemre méltatást kérek, hogy az ösémuram hagyja fébe a mondókáját. Ne gyötörjük vele a gyönyörűségemet.

Csiha János a leszakítandó szép virágszál felé tekintett koromfekete nagy szemeivel és nyomban meggyőződhetett a leendő menyasszony kinos állapotáról. A leány, ki szőke volt és Linkának hívták, görcsösen kulcsolta össze minden ujját feje fölött, honan a selyemfürtök omladékai szőke felleg alakjában omlottak alá. Sötét, hosszú szempilláit lecsukta és fájdalmasan vonaglott, a mint hátra dült a durván faragott hintaszékben.

Ezen állapotban a leánykérés meg nem történhetett. Hiába fizetett a Csiha János apja egy teljes szekérvasalást a szépen összeállított kikérszerkesztéseért. A legény úgy gondolta, hogy a mi ma nem lehetett, az meg lehet holnap és ezen gondolatának szavakban is kifejezést adott nyomban Balog uram előtt.

— Talán holnap eljövök az édesapámmal?
— kérdezte illendően.

Balog uram rátekintett a leányára, mint legfelsőbb ítélőhelyre ez ügyben, mintha várta volna a görcsös kitörést, mely nyomban következett is utána.

— Ne jöjjön! . . . — tiltakozott Linka és himbálni kezdte magát a hintaszéken.

— Ne jöjjön!! — duplázott rá Balog uram szülői keservében, mert ő neki kétszer fájt mind az, a mi kedvencét bántotta.

— Ez kosár akar lenni? — kérdezte hara-

gosan Csiha János a kovácslegény és hatalmas lábát előre vágta.

Balog uram ismét a kedvenc felé pillantott, hogy ellesse óhajását a válaszra nézve, melyet a második kérőnek adni akart.

— Apóka! — zendültek meg a szép leány ajkai lágyan, miként a hárfa hurjai és a hintaszék rinágs közben hullámokat vert az édesen csengő szavakból.

— Mit akarsz gyönyörűségem?

— Menjetek a műhelybe beszélgetni. Ne bocsáss be aztán senkit hozzám... Gyülölöm a zajt... Reszketek tőle...

A hintaszék tovább ringott csöndesen. Balog uram pedig kivezette a nagyreményű kérőt a műhelybe. Ott aztán kiadta az utat a barna tenyeres talpas kovácslegénynek, hogy az megértette, miszerint a Balog József uram leánya nem való fekete, kormos kovácsnénak! Keressen magához való füstösképű leányt Csiha János! De a Balog uram házának küszöbét ne koptassa hiába!

A kovácslegény nagy fekete szemei mérgesen kezdtek forogni e kijelentésre. Szinte félelmes volt rátekinteni sötét arcára, míg végre kitört a vihar, a viharból pedig előrontott a villámütés. Ilyen borzasztó esetre még nem emlékeztenek a Balog-család történetében. Most akadt egy legény, egy fekete kovácslegény, a ki bátrabb volt az egész székelyfővárosnál, mert szemébe merte mondani Hütyü Balog Józsefnek a gunynevét! ... a „Hütyüt!“

Hát ez valami szörnyűség volt! valami borzasztó és nekem, a ki ötvenkét éveknek utána leírom a „hütyüt“ arról a csendesén pihenő ember-

ről, hát megborsózik a hátam a fejem bőrétől a sarkamig. Még most is félelmes dolog azt leírni, hát kimondani? Szemébe vágni azt a „hütyüt“ annak, a kire ráragasztották. Erre is csak egy füstöképü, hatalmas testalkatu fekete, bús kovácslegény vetemedhetett.

Hanem nyomban meg is adta az árát!

Balog uram azonképpen a fejébe nyomta Csiha Jánosnak a ragasztó péppel telt csirizes tálat. Előbb az elsőt és nyomban utána a másodikat, a mi azért kellett rendre történjen, mivel a füstöképü Csiha Jánosnak csak egy feje volt, csirizes tál pedig három. Az elsőt nyomban a második, a harmadik követte, melyeknek vastag pépje lefolyt a kovácslegény nyakába s a szemeit eltakarva, lecepegett a padlóra is. Levegőben kaptafák suhogása hallatszott, dikicsek csöngése pendült és ezek oda zudultak a kérő fejéhez, hátához oly sebesen, hogy alig birt menekülni. A kapták egymás sarkát érték a repülésben. Balog uramat szürnyü dühbe hozta a „hütyü“.

A kérőnek hatalmas ereje nem segített a bajban, mert szemeit leragasztotta a csiriz, nem látott, de a letörlés által még inkább föltekente a pépet. Tapogatva menekült, kereste a kijárást, mialatt Hütyü Balog minden törni valót összezuzott rajta. A műhely néhány perc után a rombolás, a pusztulás legszomorubb képét tárta föl. Nem volt, a ki megakadályozza, a ki csillapítsa a mestert rettentő haragjában, a vőlegény-jelölt ki dobásában sem segítezhetett senki. Addig tapogatott, addig keresgélte a kijárást, a míg rá nem talált.

A „hütyü“ szörnyü bajt okozott. Végre a

kis háromlábú székek, fekete festékes csészék és a sámfák különböző nagyságu fajai kísérték a legényt az ajtó felé. Burkus feje betört vagy két helyen, de a vért eltakarta a csiriz vastag folyadéka. Hiszen, ha csak a félszemének felével láthatta volna Balog uramat, hát bizony nem járt volna ilyen csufosan. Hütyü megverte és a végén kidobta az ajtón, — a lábával segítve előre gyors távozását.

Mikor már Csiha János élve, szerencsésen kikerült a műhelyajtón az udvarra és elmélkedhetett volna furesa története fölött vagy bánkódhattott volna a „hütyü“ kimondásáért: hát valaki galéron ragadta az ajtó előtt és úgy elszaladt a hatalmas kovácslegénynyel, mintha gyalult forgácsból lenne. A csirizes kupák, tálak, kaptafák zápora után meg sem állott a Teleki-ház sikátorába nyíló kijáratig. Az oldalkapun kidobták a sikátorba. Ott is az utca közepén tátongó tócsák mély kátyujába, hogy szinte belefuladt. Ezzel véget ért a Csiha János szereplése a mai napra, s a bukkott kérő haza mehetett volna, de félóra mulva találkozott, a ki kihalássza puha nyugvóhelyéről.

Talán említeni is fölösleges, hogy a Csiha János gyors szállítója az udvarról a sikátorba, András Péter volt, ki nagyszomorúságában még nem hagyta volt el a Teleki-ház udvarát és visszatért a zajra, hanem a műhelybe nem ment vissza. Nem volt ott segítségére szüksége Balog uramnak, csillapítani meg nem akarta az öregét András Péter.

Az eseményekben gazdag nap még ezzel sem fejeződött be. Mig egyik kérő a másikat kilábatlanította az oldalkapun, azalatt a Teleki-ház

főkapuján belébbalt a harmadik komoly szándéku ifju. Hütyü Balog éppen pihenőt tartott a nagy munka után, hogy aztán csendes szavakban számolhasson el a leánya előtt a kérő távozásáról, de tovább tartott a pihenője egy negyedóránál. Nehezen birta lecsillapítani fölhevülését.

Azalatt a szép leány szobájába, ki szöke volt és Linkának hívtak, benyitott az új vendég és nádszál hajlongások között köszöntötte a hintaszékében dülve restelkedő szép virágszálat. Balog uram ki sem pihente a „hütyü“ miatt való fölhevülését és közbe kellett lépjen az új vendégnek, a ki az általa nyitva feledett szobaajtón ment be Linkájához.

Elképzelhető, hogy milyen pompás kis história következett. A felbőszült s még csak le sem csillapult öreg rárivalt a harmadik kérésre, ki ott hajlongott, bólingott a leánya előtt.

Ebből már bizonyosan több lesz kettőnél, mert közbe legyen mondva, ez a harmadik kérő Nalácay Dénes, a tekintetes, nemes és nemzeti szabócéh, tekintetes, nemes és nemzeti elnökének vala a fia és nagy botrányok kerülnek elő a Hütyü Balog minden sértő szavából, a melylyel talán megilletné a nemes ifjut. Könnyebb megértés okából azt is jó tudni, hogy e nemes szabócéh tagjai mind nemes és nemzeti urak (a tekintetes csupán az elnöké), a kinek megsértése törvénybe ütköző dolog, sőt meg sem szenvedhető. Mert e régi szabadságokkal, kiváltságokkal fölruházott és még Róbert Károly magyar király által alapított nemes céh büszke minden tagjára, minek okáért kebelbeli embereiket hatalmas erővel védelmezik, támogatják minden támadás ellen. No,

tessék ennek a fejedelmek, királyok és császárok által számtalanszor kitüntetett, különjogokkal fölruházott céhnek tekintetes, nemes s nemzetes Nalácay uramnak, az elnöknek a fiát megsérteni! Ennek a következménye valóságos pusztulás egy családra.

Különben Nalácay Dénest nem is sérthette volna meg a felbőszülve belépő Hütyü Balog, mert megszaladt a megjelenésekor, az első agyarkodástól. Az pedig következőképpen csak kérdés volt, hogy mit akar a beteg Linkájánál? . . .

Erre már kívül vala a nádszál hajlongásu kérő és szerencsére nem hallotta meg a Balog uram további szavait, melyek minden bizonynyal nem feleltek meg az alkalom ünnepélyes percének, de méltók voltak a „hütyü“ miatt kitört nagy haragjához.

Az ajtón kívül került kérőt ismét András Péter vadászta el a Teleki-ház udvaráról. És a leány, kit Linkának hívtak és szóke volt, féláljultan dült hátra hintaszékében. Lehunyta sötét szempilláit. Nem akart tudni semmiről.

Hütyü Balog gondosan bezárta a szoba ajtóját, majd kijött a műhelybe, hol bezárkózott és leroskadt egy kerek székre, melynek mind a három lába recsegett alatta. Most érezte, hogy milyen öreg legény már, milyen gyöngé. Hanem a „hütyü“ itt sem engedte pihenni. Időnkint keményen megrázta az ökleit és fenyegetett a romban álló műhely egyik sarka felé. Az éjjél után hazatérő legényei mégebben a helyzetben találták.

Szörnyű hatása volt a három kérőnek, de főképpen a „hütyü“-nek.

V. FEJEZET.

PÉTER ÖCSÉM.

András Péter, a szorgalmas asztaloslegény, naponkint ellátogat Balog uramhoz. De valóban csak Balog uramhoz, mert a leányával alig volt alkalma egy héten egyszer beszélni. Linka reggel beült a Teleki-téka régiségei közé és ebédre sem hagyta el az ócska históriák otthonát, hanem az apóka mindazokat bevitte neki, a miket kívánt. Tanult tovább a szép tudós.

Eszébe jutottak Linkának azok a megjegyzések, melyeket Bozsi bácsi tett a sápadt ifju három évszámának megtekintésekor. A kis tudósnak fejében voltak mindazok a történeti események. Így például, a Dózsalázadás áldozatainak talán kevés kivétellel el tudta volna mondani a családneveit, kiket leöltek a parasztlázadók, de azért Linka mégis ezekről olvasott szinte nagyobb szorgalommal, mint azelőtt. Sokáig tanult, kutatott, de a sápadt arcu ifjut hiába várta.

Ha napközben látogató jött a tékába, mindenkor megrezzent a kis tudós és megnézte, vagy rápillantott a belépőre, pedig azelőtt nem vett észre senkit. Járhattak-kelhettek, sőt beszélhettek is bármennyit tőle, ha olvasott. Ha megszólították,

nem válaszolt, csupán Bozsi bácsinak. Más nem méltatott érdemesnek. Most sem felel senki másnak, hanem megnézi a belépőket. Akadnak látogatók, a kik a Hütyü Balog vezetésén, vagy a Bozsi bácsi tudományos magyarázatán kívül az eredeti kis tudós hangját is óhajtanák hallani, de hasztalan. A leány, ki szőke volt és Linkának hívták, az utóbbi hónapok alatt még a tekintetes tudós tanárjának: Bozsi bácsinak sem köszön.

— Mélyen el van merülve!... — szokta megjegyezni a tanár ur Balog uram előtt, — ez a tulajdonképpeni tudásszomj! Lemondani mindenről, nélkülözni a szép tavasz virágfakadásának illatmámorát, sőt elfeledni azt, hogy ő maga is igazi élő rózsabimbó, kinek ezer színben mosolyog a kikelet: ezt a világmegvetést, élvek mellőzését tulajdonképpen a tudás szomja teszi, mert a valódi tudóst mindezekért kárpótolja a tudás gyönyöre. Nem egyszer, de ezerszer pótolja!... Nagy tudós lesz belőle.

Az öreg Hütyüt gyönyörűség nézni. Szemei ragyognak, mikor az a komoly tudós tanár dicséri az ő kedvencét. Mi lehet még abból a gyermekből?

Linkát magára hagyják. Ne bántsa zavar. Dehogy sejtették a kis tudós változásának, zárkózottságának az okát! Mozdulatlan ült órahosszat a mikor nem látták és nem birt valóban behatólag gondolkozni semmiről . . .

Megjelent előtte, miként a kisértő álmoképek szoktak, annak a sápadt ifjunak az alakja. Aztán hiába akart vele beszélni a szőke leány. Nem tudott. Egyetlen szó sem jutott az eszébe. És az a sápadt ifju olyan ígézően meresztette reá tekintetét, hogy reszketett tőle. Borzasztó lassan

teltek a napok, még vontatottabb lustasággal érkeztek egymásután a hetek, hónapok.

András Péter hasztalan járt a Hütyü Balog házához, de azért mégis járt. Remélt szüntelen. Balog uram pedig nem fogyott ki a biztatásból. A Linka zárkózottságának megokolására olyan hathatós hazugságokat fundált ki, hogy díszére vált vala valamennyi kaptaforgató elődjeinek. Nagysokára aztán kisütötte a legnagyobbat:

— Péter öcsém! a ki nem érti, hogy milyen tudomány a história, annak hiába el sem mondanám. De Péter öcsémnek gyönyörű fölfogása van, megérti, hát annak következtében elmondom.

— Linkáról lesz szó?

— Már kiről lehetne másról!

— Mindjárt gondoltam, a história az övé.

— Tulajdonképpen úgy fog lenni, hogy másnak adja, mert úgy van, hogy a hatalmas muszka cár . . .

— A muszka cár? — csodálkozott Péter.

— Persze, hogy a muszka cár! — erősíté az öreg Hütyü, — azt akarja, hogy a magyarok történetét neki megírják annak rendje és módja szerint. Hát ez az!

— Ez az! — mondogatta utána András Péter.

— Ezt kell most megírni valamelyes nagy magyar tudósnak, de nagy histórikus tudósnak, mert ember kell az effélére!

— Tudományos ember! — erősítgeté a legény.

— Nos mit gondolsz Péter öcsém, kit találtak következésképpen alkalmasnak a történelmi tudományok szempontjából? . . .

András Péter nem szólott, csak a fejével bólintott, meg a szemeivel nézett, de ez olyan furcsa integetés volt, a mely a szó szoros értelmében semmit sem jelentett, de még annál is kevesebbet magyarázott.

Mindazon által az öreg Hütyü sokatmondó hunyorítással viszonzta és folytatta a nagy dolog karikájának kikerekítését.

— Ördögöd van Péter öcsém! eltaláltad! Mert éppen hát, mivelhát, azonképpen a lelkem gyönyörűségét, hát Linkát érte a nagyszerű tisztetség! . . .

Az asztaloslegény rábámult Hütyü Balogra, a leendő apósára, de hallgatott.

Hütyü lelkesülten folytatta:

— No hát ne legyek én boldog apa? Ne legyek én örömmel telt szívű szülő? . . .

Háry Jánoson, az obsitosok legremekebbjének hazugságain nem csodálkoztak olyan mély áhitattal, mint András Péter a Hütyü Balog nagymondásán. Ilyet még hirtől sem pipált Székelyország! A legény ajkaira akaratlanul jöttek a szavak s egy újabb remény költözött a szívébe.

— Azért beszélt Linka a koronáról nekem?

— Persze, hogy azért! — vágta rá Hütyü.

— Most kezdem érteni! . . .

— Csakhogy megértesz Péter öcsém. Mert tudod: buták az emberek!

— De még milyen ostobák! . . .

— Nem fogják föl a dolog velejét.

— Az értelmét! — mondta rá a legény.

— A tulajdonképpeni okát és mivoltának az állását! . . . Hanem te, Péter öcsém! — és újra pislogtak az öreg Hütyü szemei.

— Mit tetszik Balog bácsi?
 — Nem érezel valami büszkeséget annak
 következtében, hogy . . .
 — Hogy Linkát érte? . . .
 — Hogy a leendő feleséged, meg a magyar
 história, melyet a koronás nagy urnak . . .
 — A muszka cárnak!
 — A muszka cárnak bizony! Egy magyar
 leány!

— És tudós!
 — Világhírű nagy tudós csinálja össze. Hát
 nem szép dolog?

— Persze, hogy szép! . . .

— Meghiszem azt! — és ragyogtak Hütyü
 Balog szemei a lombos szemöldökei alatt, mint a
 szentjánosbogár a fűben.

Aztán elmagyarázta Péter öcsémnek a dolog
 többi részét is. Hogy milyen aranyos bőrkötésbe
 kerül az ő Linkájának szemenszedett magyar his-
 tóriája majd a cár asztalára. Hogy azt nem is papi-
 rosra, hanem finom kutyabőrre pingálják föl gyö-
 nyörőséges betűkkel. A királyok képeit mások és
 mások pingálják a lapokra belül. De lesz azon-
 kívül is bámulni való drágaság: gyémánt, meg
 drágakő, gyöngy! No, mert a dicső magyarok his-
 tóriája megérdemli! Abból ismeri meg a nagy cár,
 hogy minket sem a gólya költött! . . .

Péter öcsém hallgatja, hallgatja mélyé-
 sen. Hütyü Balog uram hazudik huszárosan! (Ha
 a mai korban esett volna, a biciklistákhoz hason-
 litanám, mert ezek a két kereken nyargaló embe-
 rek hazugság dolgában lefőzték a Hány Jánosokat
 is.) Azt sem feleli el Hütyü Balog, hogy külön-
 asztalt készítenek a magyar história számára a cár

palotájában, de azért nem csináltatják itt, hogy a filigrán munka összetörhet, míg odaérkezik. Aztán a palotába tolmácsot állítanak a magyar história mellé, a ki szépen magyarázza a dicső dolgokat, melyek benne foglaltatnak annak rendje és módja szerint az aranyos, gyémántos, rubintos és drága gyönggyel kirakott kötésű magyar históriában.

Nem órákat és napokat, hanem heteket és hónapokat töltenek el, a míg Hütyü Balog kifogy ebből az eszméjéből. Sok idő után jöttek addig, hogy milyen fegyverzetű kíséret fogja Szent-Pétervárra követni a kincset érő magyar históriát. Az öreg Hütyü bámulatos ügyességgel hazudott. Hanem bármennyire belemélyedt a mesébe, azt nem feledte el megtiltani András Péternek, hogy Linka előtt megemlítsé a cárnak készülő históriát! Különben Linka a milyen szerény teremtés, hát soha sem bocsájtaná szemei elé Péter öcsémet!

A fiatalember, miként a szerelmesek szoktak lenni; se nem látott, se nem hallott, se nem tudott! Ez az utóbbi dolog nagyon környékezte az asztaloslegényt. Legkevesebbet tudott. Nem hogy Linkától éppen ezt megkérdezte volna, de az utóbbi időkben egyáltalán beszélni sem volt alkalma a leánynyal.

A szép leánynak zárkózottsága még inkább fokozta a legény szerelmét. Utóljára már úgy érezte, hogy meg tudná verni a muszka cárt Linkáért, csak hagyja félbe a história készítését és legyen beszédesebb vagy legalább mutassa gyönyörűséges alakját néha.

A szép leány életében, kit Linkának hívtak és szöke volt, fordulat állott be. Egy szép tavaszi délután visszajött a sápadt arcu fiatalember. Meg-

érkezett Janku Ábrahám. Csak besurrant a Telekitéka nehéz vasakkal abroncsozott ajtóján és Linka nem hitt a szemeinek. Nem birta megszólítani a sápadt ifjút, azt gondolva, hogy az is csak visszajáró árnyképe lesz, mint a milyen hónapok óta mindennap meglátogatta őt. A koronáról álmaidozó ifju beszélt hozzá, a mint közelébe érkezett.

— Visszajöttem . . .

És a leány, a ki szöke volt és Linkának hivat, érezte, hogy ha ajkai megmozdulnak, hát ő is tud valamit mondani annak a sápadt arcú ifjunak. Milyen édes, milyen gyönyört kifejező volt az első szavának zengése, pedig csak egy szó volt:

— Vártam . . .

A sápadt ifju arcán csak az első pillanat hatása vont némi tartózkodást, de nem félelem volt az, csupán a tisztelet, a gyöngédség Linkával szemben. Az első szóváltás után hamar átformálódott a Janku arca. Olyan lett, a milyennek a pápa előtt láttuk, mikor fensőbbiségének érzetében követelt és parancsolt. Kifejezésében látszott a nagyember, szavaiból érzett az erős akarat és egész alakja olyan hatást gyakorolt, hogy nem lehetett neki ellenállani, tőle valamit megtagadni.

A leány, ki szöke volt s Linkának hivat, elbűvölve nézett az ifju emberre. Nem tűnt föl neki a bátor föllépés, hiszen azt szinte várta tőle, hanem bámulta, csodálta Janku Ábrahám átszellemült alakját. Engedte megszorítani kis kezének viaszszinü ujjaskáit. Nem mondott ellent az ifju ember tiszteletteljes kézcsókjának, mely után a fehér kezecskén egyszerre piros színre váltott a gyöngye kézhát bőre. És otthagya kezét

az ifju kezében, mintha annak éppen úgy kellene lenni.

Janku Ábrahám leült a leány mellé és meg sem kérdezte előbb, hogy megengedi-e a szőke tündérkirályné. Beszélni kezdtek, mint két ismerős, a kik évek óta mindennap találkoztak. Sokat beszéltek és Linka tudott beszélni, nem fordult a régi könyvek, ósdi históriákhoz beszéd tárgyért. Csevegett komoly egyszerűséggel, érdekes pajzán-sággal, a mi nagyon megragadta a Janku Ábrahám figyelmét. Legtöbbet miről beszélhettek volna, ha nem a koronáról?

Ők mindketten álmodozók valának. Mindkettőnek egy álmokép jelent: a korona. A nő csak merengeni tud rajta, csak álmodozik róla és a gyöngye érzelmek legfinomabb szálaival ábrándozva köti össze azt a kedves, édes képet . . .

A férfi már kilépett az ábrándos álmoképek varázsköréből. Valóságban keresi annak a megjelenő álmoképnek folytatását és a mint megtalálta a legelső alkalmat, az első utat: határozott léptekkel halad az eszményi cél felé. Az eszmét akarja megtestesíteni, mely lelkében támadt és ez annál szebb, mert nemzete önállóságával köti össze! . . . Linka csak álmodozott, de ő maga sem tudta miről. Rajongással beszélt a tündérkoronáról, de nem tudta a sápadt arcu ifju terveit!

Janku Ábrahám tervei már ekkor nagyok valának s merészek. Egyesíteni akarta az oláh népet, hogy ezáltal megerősödve, egy hatalmas állam lételének megvethesse gyökereit. Az alkalom kínálkozott és az ember mert! . . .

Hogy jogosult volt-e az erdélyi részek oláh

lakóinak föllázadni, azt nem vitathatom, mert politika, de a független magyar kormány által követett irányt ismerve, megjegyzem, hogy olyan alkotmány ellen bujtották föl az oláh népet, melyhez hasonló szabad jogokat sem azelőtt, sem azután alkotmány a magyarhon idegen ajku lakóinak nem adott. Teljes jogegyenlőséget és szabadságot élveztek.

Éppen ez okból kiindulva, nem ismerem el az oláh nép által „szabadsághősöknek“ nevezett népbujtatókat a szabadság bajnokainak, mert a hol nincs tüz, ott nem kell oltani! A hol teljes jogegyenlőség és szabadság van, ott nincsen ok szabadságharcra, következésképpen szabadsághősök sem lehetnek!

Ezt nem akarják megérteni az oláhok napjainkig sem és arról sem akarnak tudomást venni, hogy a független magyar kormány volt a legelső, a ki őket, mint nemzetiséget elismerte, mert az erdélyi fejedelemség három nemzetbeli, szabad népét: a magyar, a székely és a szász tette, de az oláh csak jobbágy volt mindaddig, míg a magyar független kormány a negyvennyolci törvényekkel fölszabadította, egyenjoguvá tette. Hát ez ellen kellett föllázadni az oláhoknak? Nem. Egyéb volt az oka és ezért őket egyelőre lázadóknak, de nem szabadsághősöknek nevezem.

Janku Ábrahámnak eszméi voltak. Nagy és szép eszméi, de csalódott a saját nemzetének érdekében. Az oláhság tudatlan, buta tömeg volt még, nem volt megérve az ő nemes gondolkodásához. Ezt legjobban jellemzi a fővezér, mikor véreit rablócsordának nevezte . . . E magyará-

zatképpen előrebocsájtott pár sor után visszatérek regényem fonalához.

A tudós kis leány, kit Linkának hívtak é, szöke volt, beszélt Janku Ábrahámnak. Mandolin zengésű édes szavai megrázták a sápadt ifju lelkének minden hurját. Ugy volt egymás mellett a két rokon lélek, mint két művészhegedű ha összekerül és a melyek közül ha az egyik megzendül, a finom hanghullámok a másiknak is rezgésbe hozzák hurjait. A sápadt ifju átszellemülve, lelkesen beszélt a szép eszméről, a leány érezte mindazt és olyan édes epedéssel tekintett képzelt királyának ragyogó szemeibe. Beszélt az ifju sok szépről, melyek egyesülnek, egy hatalmas nagy országot alkotnak, a melyet ő tervezett. Az a sok nép mind egy faj, egy nemzet gyermekei, könnyen megértik egymást! De hogy a magyarok ellen fognak fölkelni: arról nem szólt neki a sápadt ifju. Miért zavarja meg a szép leány álmait? . . . Hadd ragyogjanak azok a fekete, tűzes szemek továbbra is biztatólag, bátorítólag az ideális ember felé, mert nagy erőre volt szüksége eszméje kiviteléhez.

Oh, ha Hütyü Balog most betoppan? . . . De nem jött. Más dologgal volt elfoglalva. András Péternek hallgatta kesergő, panaszos szavait. Az asztaloslegény el vala keseredve boldogtalan szerelme miatt. Azonban Hütyü nem fogyott ki a biztató meséből, sőt sokkal szebben hazudott, mint valaha! már ott járt a végénél:

— Péter öcsém, a nagy mű maholnap befejezendő állapotához érkezik, Linka nem fog többé rajta dolgozni, minek következtében nem lesz bol-

dogabb ember Péter öcsémnél a székely székekben!* És Péter öcsém még ma is belenyugodott a holnapi remény kedvéért.

* A Székelyföld székekre volt osztva és a következő öt székből állott: Udvarhely-, Csik-, Maros-, Aranyos- és Háromszékből.

VI. FEJEZET.

MI VAN A ZEKE ALATT.

Janku Ábrahám azon a délután egy óráig volt távol a Teleki-tékából, de ismét visszajött. Sietve nyitotta föl a nagy tölgyajtót. Egy pillanattal végigtekintet a nagy termen és meggyőződött, hogy magára van Linka. Nyugodt akart leni, de meglátszott rajta az izgatottság. Kezei reszkettek.

A leány hanyagul volt hátradülve a fakó pamlagon, mint mikor kimerültség miatt szokta hátravetni szőke fejét. Szép volt, mint a harmatos rózsa, büvölő, mint a regebeli tündér és több varázs ragyogott szemeiben, mint egy sötét pokolban, mely az emberek millióit képes elcsábítani lidércfényével. A sápadt ifju gyönyörű képzeletvilágának ez volt a szebbik fele, a másik a dicsőbb. És össze akarta kötni a szépet a dicsővel, biztosítani akarta a szépet a dicső mellé! . . . mert gyarló az ember: még a mennyországban is odaállítja a nőt, mint angyalt, a kik nélkül el sem gondolható a mennyország, az igaz lelkeknek ígért örökélet, pedig ebben csak a töröknek van igaza. Hogy miért? Azt a bölcsék könyvében tartja följegyezve,

de az életben nem ad neki szabadságot, sem a jövőben nem ígér föltámadást.

A sápadt ifju elméjét dicső eszmék kötötték le. Azoknak esküdött önmaga előtt örök hűséget, de a szőke Linka tekintetétől örülési lázba jött és a tulfeszített agy nem vala képes gondolkozni. Egy tulvilági, édes vágnak ragyogása derengett sápadt arcán és pillanatokra legyőzte azt a másikat, azt a dicsőt. Vagy talán ekkor sem egyébre gondolt fogadástételénél, melyet dicső eszméjének tett és nem többnek, nem kevesebbnek, csak egy lépésnek tartotta e szépnek birhatását, mely által közelebb jut a dicsóhoz, mert ennek látása erőt kölesönöz amannak elérhetéséhez törekvő nehéz küzdelmeiben. Megfogta a leány kezét, kit Linkának hívtak és szőke volt. Ajkához emelte és elárasztá forró csókjaival.

A két ifjunak tekintete egy bűvös körben találkozott egymással. A leány szemei szelid tüzzel égtek, az ifju ragyogó szemgolyóiban egy sejtett boldog világnak titkos vágyai lobogtak. És Janku Ábrahám ebben a nehéz pillanatokban megmutatta nagy lelki erejét. Tudott uralkodni magán. Szavait csendes kiejtéssel, ünnepélyes kifejezéssel mondotta el:

— Linka, mi jegyesek vagyunk! . . .

A gyönyörű virág, kit Linkának hívtak és szőke volt, megrázkódott a mámoros boldogságtól. Öntudatlanul suttogták ajkai utána:

— Jegyesek vagyunk! . . .

Aztán csókra nyújtotta ajkait a sápadt ifjunak, mintha szerelmikötelékké akarnászentcsinálni, megpecsételni vele. Mennyi érzés volt abban a csókban! . . . Nem is egy volt, hanem a földi üd-

vösség egy rövid rózsafüzérét alkotta meg két szerelmes, melynek csak a kezdő felét tudja a halandó ember és a végét látni sem akarja soha! . . .

Percekig tartott a mámor. Némán, szorosan karolták egymást és a sápadt ifju volt az első, ki föleszmélt a gyönyörök édestengeréből, mert lelkét egy ennél is nagyobb, fönségesebb érzet csalogatta.

— Emlékszel-e még a koronára? — kérdezte Janku Ábrahám suttogó hangon a leánytól.

— Egy percig sem birtam felejteni . . .

— És nem óhajtod?

— Hogyne! Nekem van ígérve. Emlékezel a porszemekből képződött koronára?

— Gyönyörű jelenség volt.

— Azt nem emberi kéz rakta össze, — magyarázta a leány kedvesen, — oh, ilyen finom porszemecskékből csak a szellemek ujjai tudnak alkotni. Nekem van ígérve. Tehát meg fogom kapni!

— Reméled?

— Nem remélek, de számítok rá.

— Itt nem fogod megtalálni.

— Miért? — tudakolta a szőke tündér.

— Mert a korona nem megy vándorolni, hogy reád találjon, azt nem kívánhatod!

— Honnan sejtet?

— Nekem is megjövendölték azóta a szellemek.

— Apró porszemekkel?

— Nem bizony, hanem fehér fényű, ezüstszinű ólomból, de utána kell menjek, hogy elhozzam! Talán nagy küzdelmek árán fogják kiadni, de mindegy! Én elhozzom!

A leány, kit Linkának hívtak és szőke

volt, nagyot sóhajtott s utána átrezegtek ajkain a hangok:

— Te elhozod . . .

— Én elhozom! — ismételte a sápadt ifju.

— Hozd el az enyémet is, — kérte a leány.

— Az nem lehet! — magyarázta Janku, — mert mindenki csak a magáét kaphatja meg, csak azthozhatja el. Oh, nem szokták a koronákat senki-nek sem utánna küldeni! . . .

Linka reá emelte sötét szemeit és panaszo-san mondogta el a mit gondolt:

— Tehát nekem is el kell érte mennem?

Janku Ábrahám csupán erre várt. Most aztán tisztában volt a szép leány tudós fejének tapasztalatlanságával. Szenvedélylyel folytatta szavait:

— Jöjj velem Linka! Ugy is egyszerre igérték meg, hátha egyszerre adják ki a szellemek a mi koronáinkat. Együttes erővel hamarabb célt érünk, mert te az én védangyalom leszel!

— Jegyesed? . . . Védangyalod? . . .

— Mind a kettő! Látásod erőt kölesönöz lelkemnek, mert tudom én, hogy sok nehézségek között juthatunk el odáig. Nagy megpróbáltatásokon keresztül férfiunk hozzá, de annál nagyobb lesz a dicsőség! Jöjj velem Linka!

A szőke leány gyerekes ostobasággal nézett reá.

— Csakugyan elviszel magaddal? . . . — és ezt úgy ejtette ki, hogy a ki soha ábécét sem tanult, az sem tehetné meg együgyűbben.

— Kocsim a tulsó utcában vár reám. A négy kerék megbir minket. A lovaknak sem teszen

nagy különbséget. De komolyan határozz Linka. Azonnal indulunk!

A leány tünődve mondotta el:

— El kell hozzam a koronámat. Dehogyan hagyom el. Veled megyek utána. Hanem sebessen hajts ám, mert az idő gyorsan telik és én sokáig akarom még viselni! nagyon sokáig!...

Mig ezeket elmondotta a leány, ki szöke volt és Linkának hívták, azalatt karesu nádszáltermete fölegyenesedett a fakó pamlagról. És úgy állott a sápadt ifju mellett, mintha védangyala volna! Talán az is volt? . . .

Janku serényen kezdett készülni. Odalépett a régiségtár ruhaneműi felé. Egy fogásra aggatva lógott a Segesváron 1659-ben lefejezett makacskodó székelők zekéje. Kettőn még csuklya volt hátul, hát azokat akasztotta le és ráterítette egyiket a Linka sugár termetére, a másikat magára ölté. Még gyorsabban füzőtt föl két cipelőt a leány fehércipős lábaira, de a magáét sem fedte el ilyesmibe bujztatni. Linka szó nélkül engedte cselekedni Jankunak, a mint jónak látta. Végül a csuklyákat huzzák föl a fejükre s így daróc-zekébe bujva sebes léptekkel hagyták el a Teleki-téka történelmi régiségekkel megrakott termét.

Senkisé sem szölitotta meg őket az utcán. Vagy talán föl sem ismerték volna az idegen ruha alatt? Hiszen az orruk is alig látszott ki a csuklya alól. Az idő szintén eltelt. Szürkület homálya lengett a város fölött. Egymáshoz közel simulva gyors léptekkel haladtak a szekérig, mely nem volt sem kocsis, sem ruganyos hintó, hanem egy közönséges fakókerék, meg kenderhámos székelő szekér

vala. A fakókeréken nincsen vashuzat, a kender hámon pedig sodrott kötélből van mindaz, a mit a szijgyártó bőrből készít a lovakra.

Hanem azért a leány, kit Linkának hívtak és szőke volt, oly örömmel ugrott a fatengely kiálló végére, hogy szinte kitörte cipelős nagy lábbelijével az oda alkalmazott faszeget. Fölhágtak a szekérbe. Szürkület lett. Senki sem látta mi van a daróczekek alatt.

A hórihorgas magas legény, ki ott babrált a lovak fülei körül, nem vette észre az utasokat, vagy nem akart odafigyelni. Rendbe hozta a szükségesekeket és azalatt az utaspár elhelyezkedett a zsupulás összekötözött hosszukás alakján. Oh, milyen puha volt a szalmaülés! Talán a Telekítéka ódon pamlagja sem tetszett kényelmesebbnek soha a szép leány részére, ki szőke volt és Linkának hívták. Valami édes szavakat susogtak egymáshoz a fakó szekéren. Aztán odaszólt Janku a hórihorgas legényhez:

— Pável! indulunk.

A legény serényebben kezdett mozogni. Lehajolt a földre és fölemelte a lovai elől ágas-bogas ostornyelét. Azon is kenderből volt fonva a sujtó csapó. Ekkor a lovak hegyezni kezdték a fülüket. Föl voltak szabadítva a miként a boszorkányok, ha elveszik a küszöb elé tett seprűt. Pável megrázta mindkettőnek a fülei között homlokra lógó sörénytincsét.

Prüszköltek reá az állatok, talán jól esett, mert föl villanyozta mind a kettőt. Kapáltak, topogtak, alig bírták bevárni az indulást.

Pável hórihorgas alakja elébb föl vonult a szekérre. Elhelyezkedett a csigolyavesszőből font

törpe saroglyán és azután adott jelt a türelmetlen lovainak, hogy indulhatnak már. A szekér a mint megmozdult, a kocsis keresztet vetett a mellére, majd mormogott valamit. Talán imádkozott a jámbor.

Janku és Linka szótlanul nézték végig a készülődést. Pável még annál is kevesebbet beszélt. Nem sokat törődött azzal, hogy mi van a zeke alatt? A tekintetes ur csöndes embert akart, hát csöndes embere volt. Pável néma tudott lenni. Napokig nem beszélt egy szót. Hosszu alakja mintha rétekbe esett össze a törpe csigolyafonásu saroglyában. Fejét lehuzta a vállai közé. Hanem a lábai annál furesábban lelógtak a huzófa mellett, hogy majdnem a földet érték. Az ostora valóságos ékességszámba megy. Ágas-bogas nyele úgy néz ki, mint a falusi udvarok konyhája elé állított fazéktartó fa, melynek levágott ágai fazékkal telerakva diszelegnek. Éppen ilyen vala a Pável ostornyele kicsinyben.

A legény legesodásabb testrésze volt a kar. Mindkét karja olyan hosszú volt, hogy előrenyújtott állapotban lovainak hátát simogatta kezeivel. Hanem ezen segíteni kellett Pávelnek. Nem lógatta le a föld felé, hanem könyökbe hajtva, csak felét mozgatta és így mégsem tűnt föl tulságos hosszúnak.

Az apró jószágok igen serényen szedték patáikat és elég gyorsan haladtak. A város sorompóin kívül lefelé vezette utjuk a Maros mentén. A két darócokész utas összebujt, közel egymáshoz. Suttogtak is egész uton, de Pável nem figyelt oda. Őt az Isten arra teremtette, hogy hallgasson mélysé-

gesen és hajtson sebesen, már ahhoz képest, a hogy a lovai győzik.

Mikor Hütyü Balog bement a Teleki-tékába a leánya után, a fiatal titkos jegyesek kocsija messzi járt, vagyis a két kis ló távol nyargalt a fakó szekérrel a Maros mentén lefelé.

VII. FEJEZET

A REJTETT FÉSZEK.

Tordától nyugatra az aranyhegység terül el. Közelből igen keveset lát az utas a felleghorzsoló óriások közül, a mint az Aranyos folyó mentén fölfelé igyekszik. Hanem azok is, melyek az ut mentén közelben esnek, eléggé csodás természet-alkotmányok és megbámulja rendre a szemlélő.

Várfalvánál egy régi vár romjai meredeznek égfelé egy sziklacsucson. Dűledező falai századok óta lakatlanok, ha csak a kecskéket őriző pásztorgyerekek nem keresi föl nagy zivatarok alkalmával, hogy hatalmas kövekből rakott boltívei alatt megmeneküljön a bőrig ázástól. Egy bástyafala még teljesen ép. Ugy tekint le szédítő magasságból a folyóra, mely alatta ötven méternyire hömpölyög tovább. Majd nagy köveken áthatol és zuhogva mossa millió és millió porszemnagyságu aranyszemcséit. Aranyosnak hívják, de ma kevesen mossák iszapjából az aranyport, azok is cigányok, a kiknek nincsen jövedelmezőbb keresetforrásuk a lassu aranymosásnál.

Mennyi aranyat moshatott már el futó habjaival a rohanó víz? . . . Lehetne abból egy aranyvárat építeni! . . . Ha öreg pásztoroktól meg-

kérdezzük a várromok történetét, egy hosszú sorozatát mesélik el a legszebb csodaregéknek. És ha száz évig él a pásztor, száz évig sem fogy ki a kedves mesékből, melyek hol hamis tündérekéről, hol egekbe érő óriásokról, hol borzalmas sárkányokról szóllanak, de váltakozva szép asszonyok is kerülnek elő. A vén pásztor fia áhitattal hallgatja. Eltanulja szóról-szóra és talán told is hozzá itt-ott, a hol neki másképpen tetszik. Így regél a fiu ismét egy századig, míg ő is gyermekeire hagyja. És a vén, leomlott várrom fönséges büszkeséggel tartja magát sok századokon . . . míg elnyeli a föld, elenyézik és csak a rege, a mese marad meg a pásztorok között, ki tudja meddig? . . .

Ez a hely a regék hazája. Száz meg száz hely következik egymás után, elkezdve a Tordai hegyhasadék krónikás legendájától föl a négy napi járóföldre eső Gyenovai hegytetőig, hol napjainkban is megtartják a leányvásárt minden eszendtőben. Pedig mi büszkén emlegetjük, hogy a huszadik században, az általános műveltség századában élünk. De hát olyan szépek, olyan kedvesek ezek a hagyományok és ők, bár a világ közepében, mégis olyan messzi esnek a világtól! . . . Az öreg mór husz esztendő előtt vette a feleségét harminc sájn forintért a leányvásáron. Szép leány volt a virágjában, az az virágkorában. Nem kapott ezért a harminc sájn forintért sokat, pedig sok pénz volt az abban az időben! Könnyen megnézhetette a hozományt. Volt egy tulipános piros láda, de alig hosszabb egy méternél. Abban ingek, ruhák, vászon, néhány abrosz. A láda mellett heverték a konyhaeszközök, kivétel nélkül fából. Egyéb? semmi, csupán a feketeszemű mőceleány vastag

derekával, térdig becsavart boeskorszijjal a láb-szárazakon, juhgyapjuból szótt szoknya és ujjasban. De egészséges volt és ez a fő! A két mokány lóra fölpackolják a hozományt a harmadik napon, ha jól kimulatták magukat és bucsut vesznek a szülőkötől (tudniillik a lány szülőtől). A legény vagyis vőlegény vezeti az egyik lovat, a másikat a menyasszony és ez a nászutazás hazáig. Meleg, augusztusi nap van, mert ebben a hónapban tartják a leányvásárt. Gyönyörű, hegyes-sziklás fenyesek között haladnak, beszélgetnek a nyájról meg a kedves bárányokról vagy éppen a kis kuvaszkölykekről. Megesik, hogy két napig is eltart az új pár gyalogos nászutazása, míg haza érkeznek a kis otthonba. Szalmával fődött vagy fenőkéréggel takart kunyhó, mellette kert a nyájnak. Kéménye nincsen, nem is kell, mert a meleg kifuthat a téli időben. Ez a viskó a falujok, mert több órai ut választja el a szomszédától, a benne lakó párnak a társasága a háziállatok. Egyhangu, boldog élet, a melyre kedvesen emlékezik vissza a két öreg, mikor fiát husz év után elengedi a leányvásárra. Ez már nem rege, nem mese volt, ezek a móc nép szokásai, melyeket hagyományaihoz hiven, ragaszkodással megtartanak a legutóbbi időkg.

A várfalvi romok után több csodás hely következik, melyeknek leírása köteteket tenne ki. Mesevilág ez, mely csodás szépségével lep meg minden pereben, a mint az Aranyos folyó mellett fölfelé haladunk. Ott esik utunkban a „Leánykákő“. Különös alakját lehetlen nézés nélkül hagyni. Huszonöt-harminc méter magas, természetalkotta kőtorony ez és utunk ott visz el közvetlen alatta. Az Aranyos folyó szélén meredez ég-

felé, egyik oldalát a folyó mossa, a másikat az ut szeli le.

A fakó szekér alatta halad el. Óh, ha ránk dülne!?! . . . Pedig emberek emlékezete óta áll egyedül magányosan a „Leányka-kő“. Lábainál évezredek óta mossa az aranyat locsogó habjával, sebes árjával az Aranyos folyó. A mese pedig azt tartja róla, hogy egy óriás király aranysüvegje van ott leborítva kővel, a folyó vízfodrai annak az aranysüvegnek mossák az aranyát, míg el nem fogy és akkor összeesik a „Leányka-kő“ csodás kőbálványa.

Borévnél karsu hid, egy rozoga faalkotmány köti össze az Aranyos folyó partjait. E hidon áthaladva egy ut hagyja el a folyó mentét, melyen egy óra alatt eljuthatni egy másik csodás világba: Torockó völgyébe. De a fakó szekér tovább halad a folyó mentén, hol két felől szédítő magas sziklák meredeznek, sőt ezektől némely helyen nem látható az ut, sem a folyó mente, mintha egy elzárt völgykatlanba érkeztünk volna, melyből nincs kijárási, hanem tovább újra egy kanyarulattal elénk tűnnek a bércek változatos képei és ezeken túl van a valódi vadregényes helyek hazája, ha elhagyta a fakó szekér Topánfalvát. Ettől a helytől még két-napi járóföldre esik az a csöndes fészek, hová bugó galambpár módjára burukolni huzta meg magát az ifju pár . . . Dimitru és Mundre Marie . . . mert Janku akarta volt.

Fönt az érchegységen fenyőóriásokkal borítva beláthatlan bércek fekszenek egymás mellett, egymás mögött és alatt, össze-vissza, mint valami részeg óriásemberek. Van közöttük kitartó korhely is, mely nincsen egészen berugva, mint a

többi társai és fölemeli kopasz fejét, hogy széttekintsen részeg pajtásai fölött.

Egy ilyen vén korhely fejéhez hasonlít távolról nézve a vén Detonáta. Csakhogy betörött fejéből toronymagasságu sziklaszilánkokat hasogat le az idő . . . Oh, a természetben sem hiányzik a tréfa, az élce! Némely óriás hanyat dülve alszik és az orrát mintha föltámasztották volna mókás pajtásai . . . Oh, ezek a csöndes óriások, nagy bolondok! A vén sziklák szintén tudnak gunyot üzni egymással, sőt olykor pajzánkodnak is lomha kedvteléssel. Némelyiknek odvas fogaiba bejárnak az emberek és elnevezik barlangnak. Ha nagyot nevet a másik óriás és egy tiszta könnyecskéje ott marad nagy, redős arcának torzonborz szakála között egy gödröskében, azt éppen feneketlen tónak, tengerszemnek nevezik. Szakálából, a nagy fenyőszálakból levágnak és tutajt illesztenek össze, majd rábocsájtják az emberek. A vén óriás sokszor mosolyog ezen, hogy megrezdül a könnyecskéje, de ezt a tengerszem hullámverésének mondják, mert a szél sem lebben . . . Oh, milyen parányi teremtmény az ember! . . .

Valahol a végtelennek látszó fenyves bércek és sziklák között fekszik örökzöld fenyőkkel borítva a „Gropa Lupului“ vagyis a „Farkas gödre.“ Ki tudná azt megmutatni a térképen, hol egy nap szántóföldet átszántunk egyetlen tollvonással? Csak ebben a különvilágban élő pásztor-nép tud elvezetni száz és száz sziklaösvény között, bérceken, árkokon át a „Gropa Lupului“ csodás völgyébe. Egy völgykatlan ez, melytől nem messze pompás legelők terülnek el a magas bércek, oldalak és árkokon. Falu csak kétnapi gya-

loglás után érhető legközelebb. Szomszédokról szó sem lehet. A Farkasok gödrének közepén hatalmas sziklaszírtén, a mely nem látszik ki a fenyőszálak közül, ott lakik Dimitru. A természet csodás tüeménye ez a hely. A fenyőkkel dusan bori-tott völgyrész közepére mintha emberi lakóhely-nek lett volna összecsoportosítva a szírhalmaz. Az örökzöld fenyők sűrű lombjai takarják el az emberi szemek elől és el nem hervadó tüskéjük minden időben átláthatatlan lepelt von a rejtett fészekre.

A lakóhely elrendezése kedves és bámulatos. A nagy sziklatömb belsejét régen kivájták az emberek. Több üres odut alkottak egymás mellé, majd kisebb-nagyobb lyukakat furtak a mélyedések között átjárónak. Dimitru beosztotta a sziklavárat. Nyája részére a sziklabarlangokat alkalmazta, míg a tetejére kis házikót rótt össze fenyőszálakból lakóháznak. A hevenyészett kunyhó nem nagy. Akkorának néz ki a sziklatömbön, mint a golyafészek a háztetőn. De a kik igazán szeretik egymást, még kisebb fészekben is megtérnek.

A nyájat fenyődeszkákkal zárja el minden estve, melyeket a sziklaüreg nyílásához ütött két-két cölöp közé enged egyenként. Éjszakára mindig biztos menedéke van a nyájnak. Nem lehet féltetni ragadozó vadaktól sem, mert a sziklatömböt megbontani nem tudják. A fiatal juhász kis-király módjára él a szirt tetején, hová nehezen kapaszkodhatik föl a vadállat, vagy ha fölment, lejönni nem tud, ott fejezi be utolsó perceit a nagy Morgó kutya, meg a szelidített farkas veszedelmes fogai között.

Ez a szirt, melyet Dimitru megszállott, a

„Stinca Diavolului“* vagyis a „Sárkány szirtje“. Borzasztó meséket tudnak erről a helyről a vén pásztoremberek és olyan félelmes helynek tartják ősidők óta, hogy a juhászember keresztet vet magára; mikor a közelében elhalad. Volt idő, nem is olyan régen, hogy emésztő tűz csapott föl a Sárkány-szirt kivájt üregéből a szűk nyílásokon át. Ekkor égette el a sárkány az elrabolt leányokat, hogy aztán újra másokat fogdosson helyettük. A környéken lakó kis gyermekeket is azzal rémitgetik, ha sirnak, hogy elviszi a sárkány a „Stinca Diavolului“ tetejére és onnan ledobja a kövekről.

A mócok között borzalmasan regélik el a vének a Sárkány szirtjének történetét. Ennek köszönhetné Dimitru, hogy hosszú időközön át senki sem háborgatta fészkében, hová az esküvője után kivonult.

Alkonyat felé hazatereli nyáját s a mig elzárja a szikla üregében, a két hűséges őrizője ott marad mellette. Aztán megvárják, mig Dimitru fölkerül a szikla oldalösvényén és mikor fönt van a kis térségen a kunyhója előtt, akkor a két nyáj-őrző csaholva, örömmel kapaszkodik föl a meredek köveken. Ott állanak meg a Dimitru lábai előtt. Pazsura fúrge, fiatal. Morgó sem öreg, de lejárt már az életének fele és ez meglátszik a hű kutya mozdulatain. A juhász előtt olyan bolond játékot csaptak, hogy majd leverték a lábáról Dimitrut. Mintha késleltetni akarnák a boldog embert a fenyőkéreggel födött kis fészkéhez siettében.

A házikó előtt ragyogó szemekkel, mosolygó ajkakkal várja a havasok szépe: Mundre Marie.

* „Stinca Diavolului“, olv. Sztinka gyávoluluj — Sárkány szirtje.

Valami borzasztó is lehet az, mikor egy ilyen gyönyörűséges szép menyecske egész napon magára van hagyatva az óriás sziklák és a rengeteg fenyvesek közepén. Egész napon át tudna beszélni, csacsogni, de hasztalan szólana, mert nincs kivel, nincs kinek. Ezt a hiányt aztán úgy pótolja ki, hogy csengő hangjától reszket a közeli fenyőóriások tüskéje. Dalol mélabus pásztorénekeket, a melyeket soha senkisért kottára, a melyek önként jönnek a busuló juhász furulyájából, mintha a fenyvesek varázstündére csalogatná ki a kis hangszerből. A Mundre Marie szépen csengő hangjára néha válaszolni szokott a síró furulya valamely közeli bérc oldaláról. Dimitru fujja és a szíve majd kiugrik a bő ing alól. Estve, ha visszatér az ifjú juhász, összecsókolják egymást, átkarolva tartja szép feleségét hosszú ideig és oly keveset tudnak beszélni, pedig mind a kettő egész nap egyebet sem teszen, mint arról gondolkozik, hogy mit mondjon, hogy mondja, ha estve találkoznak. És Dimitru szemei ragyognak, de hallgat. A Mundre Marie szemei égnek és még kevesebbet tud beszélni, hiszen boldogok, nagyon boldogok és ennek az érzésnek kifejezésére még ma sincs kellő szó a nemzetek szótárába.

A két pajzánkodó állat bohókás egykedvűséggel játszik a kis kunyhó előtti téren. A kis vískőn durván faragott fából van az ajtó, attól messzi nem távozik a két játékos állat. Játék közben Pazsurának éles fogai többször bevágódnak a nagy Morgó fülébe és fölvinnyan tőle a derék állat, de nem neheztel ezért a jámbor farkasra. Hiszen az nem tehet arról, hogy vadállat módjára rendezte be állkapcáit a természet, talán lesz idő, mikor jó

hasznát fogja venni ennek az alkalmatlan berendezésnek.

A fájdalomért sok hizelgést kap cserébe a lomha Morgó. A farkas lebocsájtja gyönyörű fejét és nyulánk testének első részét a földre Morgó előtt, mintha ugrásra készülné és megengedi nagy kegyesen, hogy a kutya átessék egy-kétszer rajta. Mikor így párszor átbukott, nem viszonozza harapásait Pazsura. Hagyja bohókás örömébe mulatni. De nemsokára alól kerül a nagy Morgó, mert a fiatal farkasmegeléveli a hizelgést. A szelid vadnak hatalmas erő van a nyakában, melylyel szemben nagyon gyöngék a juhászkutya lomha mozdulatai.

Estebédre kerül a dolog. Mundre Marie nagyon kitesz magáért. Sok ügyes dolgot tanult a főzésben nevelő anyjától és annak most mind hasznát veszi. Kevésből áll a vacsora, de izletesen tálalja föl. Dimitrutól újra csókot, meg szerelme-tes öleléseket kap hála fejében. Fölereszti csókokkal is a fiatal juhász az estebédet, hogy százszorta édesebb legyen.

A pompás ételillat még a két játékos nyáj-örizőnek is megcsiklandozza az orrát. Főképp a lomha Morgó szaglász nagy kedvteléssel a kellemes illat után. Ott hagyja a Pazsurát a földön heverve, mert jobban tetszik az étel illata a játéknál. Eljön cammogva a kiskunyhó ajtójának küszöbéig, de ott léhasal, nem merészel alkalmatlankodni a gazdájánál.

Azalatt leereszkedik a szürkület. Körül elcsó-
tétül a sziklavidek, csupán a nyugoti részen látszik valami gyöngye derengés, jeléül annak, hogy ott áldozott le a nap. A tulsó béceről áthallatszik a megkésett nyáj kolompja. Majd havasi kürtök mé-

labús hangjai zendülnek meg itt-ott a nyári éjben. Reszkető hangja átfut a völgy felett. A vén sziklák oldalainak minden részéről visszafelelgetnek egymásnak a sóhajszerű mély hangok és ez a nyári éjjelnek minden gyönyörűsége, mit a csobánok élveznek. Annyi érzés van a kürtök szavában! . . . A mit el nem beszélhetnek suttogva, édes hangon a messzi földön lakó kedveseiknek, azokat a kimondhatatlan boldog érzelmeket rábizzák a havasi kürt messzehangzó kedves szavára. Az egyik szerelmes ezen a bércezen panasolja el bánatát, a másik juhászlegény onnan mértföldnyire átvesszi a hangot és tovább tolmácsolja hosszú kürtjével. Száll a mélabús hang messze a csendes éjben. Mennyi szépet beszélnek a titkolt szerelemről, boldog érzelemről és a fájva gyönyörködtető sejtelmekről, mit a poéták milliónyi dalokban zengtek el. A mód legény kürtjével jelenti szerelmének érkezését, a kürt a titkos levelezője, pedig a csobánok sohasem hallották hírét a szerelmes regényeknek.

Dimitru estebéd után kijön a fenyőkéreggel fedett kis kunyhója elé, hová gyepes hantból puha pamlagot rakott a szép Marie. A nyájöríző két játékos lepselve költi el az eléje öntött ételneműt. Favályuból esznek, melyet gondos gazdájok faragott részükre. Aztán, ha jól laktak, lusta, méltóságteljes lépésekkel közelednek Dimitruhoz. A fiatal boldog juhász megszólítja eléje járuló hű alattvalóit, mint egy kiskirály szokott, leereszkedéssel és elenyeleg a két háziállattal, míg a felesége eltakarítja odabenn az edényt. A gyepes pamlag trón gyanánt szolgál a boldog kiskirálynak. Az elé lépegetnek a jóllakott állatok. Egé-

szen a Dimitru lábához jönnek és várják a kegyes megszólítást.

— Jóllaktál Pazsura? — kérdezi a nyulánk farkastól Dimitru.

Pazsura fölvinnyan örömében a kitüntetésre és mintha felelni akarna, közelébe férkőzik gazdájának, elnyomja onnan a lomha, nagy Morgót. Két első lábát fölteszi a gyepes ülésre, hogy gazdája végigvonogassa kezével karsu termetét. A hízélgést ő is szereti, mert szaggatott nyöszörgéssel adja tudtára Dimitrunak, hogy a simogatás megnyerte tetszését. A nyájaskodás alatt élénk figyelemmel hallgatja a juhász minden szavát és mikor már elég volt neki a kihallgatás: hátrafordul Morgóhoz, mintha biztatná a társát, hogy neki is enged a sok jóból. Vagy talán kérkedik előnyös helyzetével a jámbor farkas és azért fordul Morgó felé, hogy észrevegye magát a kutya és tudja meg, hogy a nyájaskodás mind csak neki szólt.

A juhász pedig még egyébre magyarázza a Pazsura visszafordulását. Azt hiszi, hogy a feleségét várja! Biztatva küldi utána:

— Pazsura! hol van Marie?

A farkas két-három lépést tesz az ajtó felé, de ott megáll és visszatekint.

— Hívd ki Pazsura! menj, hívd ki Mariet! — biztatja Dimitru, mire a farkas csakugyan bemegy a kunyhóba. Lombos farkát hizelegve lógatja ide-oda, sőt nyöszörög is valamit az asszonyának.

A következő percben már büszke fejét föl-tartja és úgy kíséri a szép Munde Mariet Dimitru felé, s olyan délcegen lépdel a havasok szépe után, mintha parancs szerint valóban ő hívta volna ki.

Azután csak fél kezével simogatja a Pazsura sima szőrét Dimitru, mert a másik karját ott pihenteti a felesége gömbölyű vállán. Fölöttük a csillagok milliói ragyognak igaz pompájukban, lábuknál a szelidített vadnak fényes szemei égnek, sugarakat lövelve és a ragyogások között úgy érzi a szerelmes ifju pár, mintha nem a földön volna, hanem lebegnének mind a ketten repülve a boldogság hazája felé, a földi mennyországban. Forró csókokkal zárják le egymás epedő ajkait és a bohókás Pazsura tisztességtudólag visszavonul, mintha tudná a szelidített vad, hogy a szerelmeseket háborgatni vétek. Nem is zavarja Dimitrut, hanem tovább állit és elméláz a havasi kürtök zengő verseyén.

Csak tiz óraker bujt föl a hold, de alig látzott előre szórt sugarainak gyöngé fénye, mikor Pazsura nagyon nyugtalanul kezdte viselni magát.

Előbb csak nyöszörgött és mozgott ide-oda fordulva, azonban nemsokára vinnyogásra fogta. Nem találta helyét. A neszre Morgó is fölállott, hogy segítsen a szimatolásban a farkasnak. Pazsura magasra tartá erős nyakát, kelet felé fordulva sajátságos hangokat hallatott. Füleit közbe hol erre, hol arra hegyezte. A Morgó szintén figyelő állásba csapta magát a farkas mellett.

Az ifju pár csodálkozott a két hű állat nyughatatlanságán. Csillapították is, de nem használt. Pazsura föltartotta okos fejét. Körül futott a Sárkány-szirt tetején egyszer és újra megállott a keleti részen. Rövid vonyításokkal hívta oda Morgót segíteni a földerítésben. A nagy juhász-kutya szagolni kezdett és ezt a jelt várta csak a

Pazsura. Elvonította magát vadállat módjára féltelmes hangján.

Dimitru kihozta a puskáját, melyet Jankutól kapott ajándékba, s oda állott a nyughatatlan két állat közé.

— Mi baj Morgó? — kérdezte a kutyától.

Morgó megesóválta a farkát, lombos végével megveregette a Dimitru lábaszárát és csaholt.

— Mit látsz Pazsura? — fordult a farkához.

A szelidített vad két hátsó lábára ágaszkodva kelet felé nagyot vonított, aztán három ugrással leszökött a Sárkány-szirt oldalán és tovább vonított a fölkelő hold felé. A Morgó kényelmesebben tett. Lekerült az ösvényre, a hol a följáró volt, de csakhamar összekerült odalent a Pazsurával és elindultak mind a ketten a fenyves között. Dimitru csodálkozva nézte. Később hiába tekintett a két nyájörizője után, azok eltűntek a rengetegben.

Különös volt az eset, mert ha vadak járnak, olyankor nem hagyják el a sziklatetőt sem Pazsura, sem Morgó, hanem a biztos magasból te kintgetnek lefelé hivatlan vendégeikre.

Mundre Marie megkérdezte a férjétől:

— Te Dimitru, nem gondolod, hogy mit ugatnak, mit üznek a bohók?

— Vadat? Azt nem ugy kezdik.

— Dehogyan vadat!

— Oh, te gyönyörűségem! — hízelt az ifju juhász, — ugyan mit gondolsz?

— Hát nem látod? azt ni!

Dimitru arra nézett, a merre Mundre Marie

mutatott gömbölyü kis kezével, de kelet felé semmi gyanust nem vett észre.

— Nem látod? — kérdezte újra Marie.

— Nem én, kedvesem!

— Hát a holdat kergetik a bolondok!

— Pazsurának több esze van Marie! — magyarázta Dimitru, — látott ő már sokszor tele holdat! A héten is hét napig nézhették.

— De különös dolog, hogy elszaladtak! — mondogatta a szép Marie.

— Bizony furesa, — hagyta helyben Dimitru és bement a fegyvere után.

A csaholás mind távolabb hallatszott, hanem mind erősebben kezdenek rá és mikor leginkább fognának, rohannának, — egyszerre elhallgatott mind a kettő, mintha csak elvágták volna a hangot.

Dimitru nem gondolhatta, hogy mi történt.

Egy-két másodpercig várták a csaholást. Ekkor Marie megszólította Dimitrut.

— Hivjad Pazsurát!

— De ha nem csaholnak.

— Füttyölj, hátha jönnek.

— Igaz bizony! — és két ujját ajkai közé fogva, éles füttyöt hallatott Dimitru, melylyel két nyájörzőjét szokta hívni. És a hívásnak eredménye lett. A Pazsura visszaüvöltött félelmetes hangján. Ez jelentette, hogy nincs baj. De azután percek teltek el ismét és a két állat nem adott életjelt, sem vissza nem jöttek.

A juhász figyelmesen hallgatózott, hogy minden kis hangot észrevegyen. Később emberi hangokat vélt hallani, de nem hitt a saját füleinek, odahívta bizonyosságtételre a feleségét is.

— Hallod? mintha beszélnének . . .

— Nem hallom, de figyeljünk.

Ismét hallgatóznak és Marie biztatja.

— Hivjad Dimitru őket!

A juhász szótfogad. Ismétli az éles füttyöt, a melyre Pazsura közelből vonit vissza. És csend lesz.

— Te Dimitru! — kezdi Marie, — most én is hallok beszédet, még pedig férfiahngokat.

— Akkor itt van Janku! — jegyzi meg örömmel.

— Egyedül?

— Alig hiszem, — mondogatja a boldog juhász, — ugyan miért jönne egymagába.

— Hozza azt a valakit?

— Bizonyosan nem jöhet nélküle. Miért is jönne!?

— Milyen boldog napokat fogunk tölteni! — sugja édesen a szép Marie.

— Hát mint eddig, de többen leszünk.

— Te Dimitru, — kérdezi a szép juhászné, — hát milyen jegyese van neki?

— Szép! gyönyörű szép! éppen mint te Marie!

— Aztán együtt lakunk? — tudakolja a havasok híres szépe.

— Mit gondolsz Marie, hogy legyen?

— Hát a vendégé az elsőség! — mondta rá.

— Én is úgy gondoltam, megférünk mi a kis kunyhónk szűkebb felében is.

— De meg szépen.

— A tágasabb felét, ott a belsőt nekik engedjük át, mert a vendég az első!

— Két szoba sok is volt nekünk! — jegyzi

meg a szép juhászné hamiskásan, — mi mindig egybe vonultunk össze!... — és pajzánkodva csiklintja Dimitrut a szép menyecske.

Azalatt a hold tányérja fölkel kelet felől a fenyves bércek fölé. Ezüst fényével tele szórja a Sárkány-szirt környékét. A magas fenyőtörzsek hatalmas sudarai közül előkerül Pazsura és a Morgó. És a hold sugarainál két sötét alak látszik mozogni a csöndes fészek felé. Morgó a farkát csóválva fut a szirt alá, hogy örömébe vakkantson egyet-kettőt és ismét visszaszalad az érkezők elé.

Tehát semmi kétség. Janku érkezett meg, mert hiszen a két állat nem ismer mást Jankunál. Dimitru a vállára akasztja fegyverét. Mariet a kezénél fogva vezeti le a Sárkány-szirt ösvényén, hogy az érkezőket az aljban fogadják.

A havasok szépeinek csak az forog a fejében, hogy milyen lehet a Janku mátkája, ha olyan szép, mint ő? a hires Mundre Marie, kiért három legény ölte meg magát? . . . Vagy talán még szebb is, csak ezzel nem akarják őt bántani? . . . Oh, ha szebb találna lenni? . . . És szinte reszket ebbeli félelmében a havasok hírhedt szépe . . .

Tovább is gondolkozna ilyen bolond dolgokról, de találkozott. Janku Ábrahám karján vezette jegyesét. A két nő megnézte egymást és egy-egy lépésre hátra maradtak. A két férfi hatalmas kézszorítással üdvözölte egymást.

Aztán Janku visszafordult a daróc-zekébe burkolt alakhoz s a mig jegyeséről lefejtette a nehéz condra csuhát és zekét, azalatt beszélt a juhászpárhoz:

— Nem vártatok, ugy-e? De megjöttünk

ám. Hosszu volt az utunk, talán el is fáradtunk, de lehet itt pihenni.

Mig ezeket Janku oláhul mondotta és lefejtette a vastag zekét jegyeséről, Dimitru és Mundre Marie csodálkozva tekintgettek egymásra. Meg voltak lepette. A mint lehullott a daróc, eléjük állott a fehérruhás leány. Megrázogatta hosszú selyem haját, mely ezüstszőke felleg alakjában omlott le karcsu termetén, majd elsimitgatta holdvilágszinü arcáról. A sugarak enyelgő táncot kezdtek járni fényes hajszálain. Fehér ruháját körülragyogta a méla fényözön. Hát mikor Janku lefejtette a nagy, oldalfűző cipelőket? s a harci lábbelit egy pár csinos fehér cipő váltotta föl. Ezek a havasi emberek bámulatukban szinte a lábaihoz borultak imádkozni . . . És ez ő volt, a tudós kis leány, ki szőke volt és Linkának hívtak . . .

Az ifju juhászpár meglepetése nem került e Janku Ábrahám figyelmét. És hogy némileg föl-eszméltesse őket, a Linkáról lehullott daróc-zekét odanyomta a Dimitru karjára. A cipelőket szintén a kezébe nyomta s csak azután kezdett beszélni a szép juhásznével.

— Hogy vagy, Marie? — kérdezte tőle.

— Jól vagyok, domnule.

— Meg kell ismerjétek egymást a mátkámmal.

— Tisztelni fogom, domnule.

— A nevét nem is kérdezed?

— Hogy hívják?

— Linkának. Hát tetszik neked?

Mundre Marie vontatott lassusággal és csodás félelemmel közeledett a fehérruhás leányhoz.

— Milyen szép? — rebegték ajkai a havasok hírességének, — hát ezt a másvilági tündért honnan hozta, domnule? — tudakolta, de a nélkül, mintha valóban ezt akarta volna kérdezni.

— Azt hiszem az égből, Marie. De hogy is beszéltek egymással? . . .

— Nem tud beszélni? — csodálkozott Marie.

— Dehogynem! csak a mi nyelvünket nem érti meg.

— Milyen kár, mert én nem tudok tündérnyelven, domnule. Ugyan miként értekezett vele?

Janku Ábrahám odafordult a szőke Linkához és megmagyarázta neki magyarul is, a miket beszéltek, majd a fiatal juhásznénak mondotta meg a nevét, de utána tette, hogy az nem tud magyarul. Hanem azért boldogan élhetnek, mert férje van. Másképp Mundre Marie a neve.

— Hogy hívják? — kérdezte Linka és viasszinü kezeivel átölelte a barna menyecskét, ki nem értette meg a kérdést.

Helvette Janku felelt.

— Mundre Marie, vagy röviden Marie a keresztnéve. Csókoljátok meg egymást, — biztatta Janku Ábrahám.

— Maire, — ismétlé Linka. És ugy zengett édes csengésű hangja, miként a mandolin hurja szokott. Magához szorította a piros-barna oláh nőt. Megcsókolták egymást, aztán el sem engedték kezeiket, úgy szorították kölcsönösen tovább. Linka beszélt magyarul. Elmondta, hogy itt fog maradni, mert szép, gyönyörű szép hely ez. Ugy tetszik, mintha álmodná az egészet.

Mundre Marie nem értette, de azért ő is be-

szélt a maga nyelvén. És a miket beszélt, azokon szinte elmosolyodott Janku Ábrahám . . .

A havasok szépe elnevezte Linkát csodás égi tündérnek, földre szállott mennyei angyalnak, tulvilági jó szellemnek és kérte, hogy ha már eljött közéjük, legalább jó szellem képében viselje magát. Ha rontani tud, azt ne cselekedje az ő fenyőkéreggel fődött kis viskójában, mert ő nagyon, igen nagyon szereti az urát. Meg is becsüli. Mindennap azt készit, a mit kíván, aztán nem tudna ő már élni Dimitru nélkül! . . .

A míg a Sárkány-szirtre fölérkeztek, nem szünt meg a szép Mundre Marie esdeklése. Janku hátuk mögött lépdelt Dimitruval.

— Boldogok vagytok? — kérdezte a juhásztól.

— Azt ki sem tudom mondani.

— Szeret Marie?

— Csak most szeret igazán, hogy együtt vagyunk, hogy együtt élünk vagy talán nem is élünk . . .

— Ezen örvendek, Dimitru.

— Álmodunk, bátyám. A mi életünk álom most.

— Gondoskodom, hogy ne ébredjeteek föl egyhamar! — biztatta Janku a juhászt és mosolygott, de nem a Dimitru szavain, hanem az előttiük haladó Mundre Marie esdeklésén, ki ugy kérte a szép szőke leányt, kit Linkának hívtak, mintha valami fényes szent jelenne meg előtte.

— Köszönöm, bátyám! — kezdte hálálkodását a fiatal juhász, — sohasem tudom megköszönni jószágodat. Te semmit sem kérsz tőlünk, csak adsz.

— Ne gondold, Dimitru! Még az ördög is megköveteli a magáét. Visszaszolgálhatsz érte.

— Akármit megteszek, a mi tőlem telhető.

— Ne tegyél semmi egyebet, Dimitru, csupán Linkára vigyázz. Ha őt megőrizted, nekem tizszer annyit tettél, mint én neked. Vagyon jó fegyvered?

— A melyet tőled kaptam.

— Kipróbáltad?

— Lőttem már vele egynehányszor.

— Jól hord?

— Biztosra lövök a vadra. Őzet is lőttem egy lövésre. De farkast is.

— Tudod, csak azért kérdezem, mert igen furesa világot élünk!... — jegyezte meg Janku.

— Veszem észre, bátyám . . .

— Miből? Honnan? — tudakolta Janku Ábrahám csodálkozva.

— Ezek az öreg csobánok mindennap beszélnek valami szörnyűséges szép dologról, a mit Dákó-Romániának hívnak. Hanem én azt nem értem!

Janku Ábrahám az eszmének apostola szinte, hogy átszellemülten kezdé magyarázni dicső tervét, de hirtelen lehült . . . Elhallgatott arról a szörnyen szépséges dologról, mert hiszen Dimitrunak arról nem szabad tudnia! . . . Nehogy a fiatal, erős juhász fölhevülve a szép eszme által, elhagyja őrhelyét és fölcserélje a rejtett fészek őrizését a csatamezőkön járó dicső babérral. Dimitru maradjon a csendes boldogság helyén, ne menjen a zajos világba! . . . És leküzdve lelkesedését, csendesesen igyekezett elmondani a fiatal juhásznak lebeszélő szavait:

— Nem is kell azt neked tudnod Dimitru.

— Hát éppen én is így gondoltam, — jegyezte meg a juhász.

— Itt van a te gyönyörűséged, a havasok legszebb virága, a szépséges Mundre Marie, kinek egy tekintetért hárman rohantak a halálba, ezt kell tudnod megőrizni! . . .

— Talán rontó szellem a te jegyesed, bátyám? — kérdezte Dimitru balsejtelemmel és látszott arcán a babonás félelem.

Janku megnyugtatta öcsését:

— A legártatlanabb földi angyal ő! Azt sem tudja, hogy mi a rossz, csupán a mesékből. Tündérvilágról álmodik, de csak jó tündérekről. Gyerek. Hanem azért vigyázz reá Dimitru. Órizd meg.

— El akar szökni? — tündődött a juhász.

— Nem akar az. Mert hiszen azt sem tudja, hogy hová jött.

— Nem tudja? . . .

— Már miért tudná. Sokkal szebb, ha mesét él, mintha álmodik, mint te Mundre Marie mellett. Majd megtanul oláhul is, akkor mesélj neki mindenféle csodás dolgokról. A mesét igen szívesen hallgatja.

Dimitru furesán kezdett mormogni valamit és megvakarta dús hajjal borított fejét mindkét felől a bal kezével, mert a jobb keze el vala foglalva a zékék és cipelőkkel.

— Valami gáncsod van? — kérdezte Janku Ábrahám az öcsését.

— Nekem nincsen! már miért is lenne? . . .

— Hát miért mormogsz? miért vakarod a fejed? . . .

— Mert azt gondolom, hogy miként tudok

én annyi mesét kifundálni. Gondold meg bátyám, sok mese kell, hogy azzal mulasson egy tündér!...

Azalatt fölérkeztek a Sárkányszirtre, hol a fehérruhás leány, ki szőke volt és Linkának hívtak, megállott és elmerengve csodálta a méla holdat.

Janku tovább beszélt Dimitruval:

— Segit ez neked mesét csinálni Dimitru. Látod, hogy elnézi a holdat? Hát ha még nappal széttekint a Farkasvölgyben? Annyit fog mondani, hogy elunod a hallgatását.

— Mást gondoltam én bátyám.

— Mi az Dimitru?

— Hát azt gondolám, hogy legjobb lesz, ha az öreg Tógyert kiküldöd ide mesélni. Ő sokat tud mesélni! Déltől östvig, östvétől reggelig! Nem tud annyit száz csobán, mint ő egyedül. És milyen szépeket?...

— Rossz a gondolatod Dimitru! Nem szabad tudni másnak a te boldog fészkekről!

— Igaz, biz a!

— Hát neked kell leginkább óvakodnod Dimitru. Könnyű a mátkámat megőrizni, a míg senkisémet tud róla. De ha egyszer bejárnak a félelmes Sárkány-szirt kunyhójába, attól kezdve a te szép virágod, Mundre Marie sincs többé eldugva mások előtt!... Hát erre vigyázz.

A fiatal juhászon meglátszott a félelem. Mikor a szép Mundre Marie van szóban, akkor nem ismer senkit! Még az apósát sem!

— Senki se jöjjön tehát! — vágta rá nagykeményen Dimitru.

— Ez a legjobb! — helyeselte Janku.

És biztatólag kezdte folytatni a juhász:

— Hiszen tudok én mesélni, ha kedvem van eleget. Majd segíteni fog ebben a feleségem is, Marie. Ha megakadok, ő mondja tovább. Legjobb lesz, ha nem jön Tógyer bá se, senki se!

— A csobánok tudják már, hogy feleséged van? — tudakolta Janku Ábrahám.

— Nem vagyok én bolond, hogy eláruljam! Aztán, a míg én messze járok, azalatt ellátogasanak a Sárkány-szirtre a feleségemet gyötörni, kísértetni! Inkább néma lennék, — a magam boldogságáért.

A leány, ki szöke volt és kit Linkának hívtak, a közben bejött a fenyőkéreggel fedett kis kunyhóba, mert a hűvös éjjeli levegő áthatott könnyű fehér ruháján. Odahúzódott a barátságosan füstölő hasábok közelébe.

Mundre Marie fölszította a tüzet, hogy a hasábok lángjainak világánál kigyönyörködhesse magát a fehérruhás szépségen, jól szemügyre vegye különös vendégét.

Milyen ellentét ez a két szépség. Az egyik sötét levelű egerfa, melyeknek bogyóiból tinta főznek és bár szép alak a maga sötét voltában, de mennyivel durvább a mellette levő Linkánál! Egy rezgő levelű ezüstfehér nyárfához hasonlít a szöke leány, kit Linkának hívnak. Dus hajának aláhulló fodrai rezegnek a tűz sugaraitól, melyet a föl-fölesapó lángok pazarul szórnak feléje. A szöke csillámló fodrai rezegnek, miként az ezüst nyárfa lombja szokott. És megjelenése olyan csodás szép ebben a kunyhóban, mintha ártatlan fehér lilium kerül a vadonok sötét rengetegjei közé.

A tűz mindjobban-jobban gyulad. Nagy lángok kezdenek fölesapni a kormos kövek olda-

lain, mert kövekből rakta Dimitru a tüzelő helyet és Mundre Marie elragadtatással beszél a fehér ruhás leány szépségéről, ki szőke volt és Linkának hívták. Sőt azt is megvallja Linka előtt, hogy olyan szép, olyan fehér, mintha turóból volna a teste, mintha ezüst szálakból a haja, mintha rémes, sötét éjszakából lopta volna azokat a fekete szemgolyókat. Sőt azt is megkérdezi a szép juhásznét, hogy hányszor szokott naponta megfürödni fehér tejben? . . . És az ő szavait nem értette meg az a másik, a kit dicsért, csodált! . . .

Beh kár! . . .

A leány, ki szőke volt és Linkának hívtak, azalatt míg Mundre Marie kedveskedve, édes szavakkal magasztalta, beszélt hozzá előtte ismeretlen nyelven: megsimogatta fehér kezecskéivel a szép juhásznét sötét haját, körül huzogatta vékony ujjacskáival a Mundre Marie piros arcát. Majd fekete szemöldökeit vonogatja, simogatja mutató ujjával s gyerekes örömmel csókolja az előtte kedvesen beszélő Mundre Mariet.

Azalatt Janku is beérkezik a kis viskóba és legelső kérdése a szőke Linkának, hogy miként mondják oláhul: szép vagy!

Janku Ábrahám megtanítja a két rövid szóra, mit a szőke tündér olyan kedvesen mondogat, hogy azok az egyszerű juhászemberek elvannak bűvölve csengő, édes oláh beszédjén.

— Szép vagy! . . . szép vagy! . . . — zengenek a fehér leány ajkai és úgy elsimogatja, úgy elbecézgeti a havasok szépét, hogy az a szépségére büszke juhásznét megcsókolja érette a kedves hízolgót.

— Te kedves! te igazi tündér leány! . . .
 — tört ki a szó a Mundre Marie piros ajkain.

— Mit mondott most? — fordult Jankuhoz magyarázatért a szőke Linka.

A sápadt arcu Janku Ábrahám annyira elmélyedt a két fiatal nő nézésén, hogy összerezzen a Linka hirtelen kérdésére. Aztán nyájas mosoly kíséretében megmagyarázza. És a tudós leány gyerekes örömmel hallgat meg minden szót. Minden mondst. És ha Janku Ábrahám egyszer elmondta, az elég arra, hogy nyomban tudja valamennyit. Hamar fölfogja, mert hiszen tud latinul, a mely nyelvnek egyik töredéke az oláh is.

Mig a szőke leány sok-sok szót kérdez Jankutól, addig Mundre Marie sietve fölteriti az asztalterítőjét a kis pitvar közepén négy cölöpre helyezett lapos kődarabra. Darabosan faragott tölgyfa-székekre ülnek a kőlap körül. Linkának szörnyű sok a kérdezni valója, de ha sokat kérdez, meg is látszik, mert egy óra mulva már beszél, töri a román nyelvet és beszédje olyan édesen cseng.

Éjfél volt, a mikor lepihentek. A két nő bevonult belső rejtekébe a Dimitru viskójának. Janku Ábrahám idekinn a pitvarban maradt a fiatal juhászszal. A faragott fenyőből készült ajtót jól betámasztotta Janku Ábrahám, hogy ne hallatszon át a rejtett fészek két szép madarához az ő tanácsa, mit Dimitrunak hagy, mert keveset aludtak azon az éjjelen.

VIII. FEJEZET.

KEZDŐDIK A KIRÁLYSÁG.

Négy óra után virradni kezdett. Dimitru volt az első, ki a rövid nyugalom után legelőbb fölébredt, de Janku is csakhamar megszólalt.

— Fölkelsz Dimitru?

— Virrad már bátyám. Ilyenkor szoktam fölkelni. Egy óra múlva elindulhat a nyájam.

— Nem álmodtál valamit?

— Rövid volt az idő álmodozni, — felelt a juhász, — de azért mégis láttam valamit. Olyan zavaros álom volt. Nem is emlékezem már rá. Pedig elég furcsa volt.

— Semmi sem jut az eszedbe?

— Ha bottal agyonvernek, úgy sem tudnám elmondani. Meséről beszéltünk, hát olyan mese volt az álom, az sem különb a mesénél.

Janku Ábrahám magában mondogatta Dimitru után csendesen.

— Mese . . . mese . . .

— Bolondos mese, mit az ember elfeled. Azt már bizonyosan tudom, hogyha Mariet látom, őt nem feledem el hamar, hanem reggel, a mint az álom folytatását látom, mindjárt eszembe

jut az édes álmom. Ilyen a boldog élet bátyánu. Hanem bolondság az álmom!

— De szép bolondság! — jegyezte meg Janku.

— Ugy van! . . . a szép bolondságról eszembe jutott egy olyan kis izé, a mit láttam az éjszaka álmomban.

— Miféle izé, Dimitru?

— Hát olyan, hogy is mondjam! Hát olyan, a milyennek Linkát gondoltuk, mikor megláttuk az este.

— Tündér? — egészíté ki Janku.

— Az az! Tündér volt az. Most emlékezem, a mikor mondta, hogy most kezdődik az izé . . .

— Megint izé? Micsoda izé? . . .

— Az a parádé! — és két mutatóujjával karikákat húzott a feje tetejére Dimitru.

— A korona? . . . — tudakolá izgatottan Janku.

— Nem, hanem a ki azt viseli . . .

— A király?

— Az az! Tehát azt mondta, hogy most kezdődik a királyság!

— Azt nem tudod, hogy kinek? — érdeklődött Janku Ábrahám.

— Hát nekem mondta . . .

— Neked? . . . — Csodálkozott Janku.

— Pedig Isten úgy segéljen, nem kell nekem a koronás királyság sem, a szép Mundre Marie nélkül. Nem adnám oda az én drágámat egy országért. Nem tudna abban egy sem úgy szeretni engemet, mint Marie, a szép Marie.

Janku még dicsérte a juhászlegény izlését.

— Hát a szépsége Dimitru!

— Szebbet nem találnék én abban az országban. Vagy mit is mondok? Még olyat sem találnék. Nincsen párja Mundre Marie szépségének.

— Igazad van Dimitru! — hagyta helyben Janku Ábrahám és az alatt sok mindent összevissza gondolt a sápadt homlok alatt működő agy, lázas forrongással.

— Bátyám! — szólitotta meg bizalmasan a fiatal juhász és fölgyürte ingének ujjait a nagy fatál tisztavíz előtt, a mint mosdásra készült, — hát én azt mondom, hogy neked is van gusztusod. Én a havasok szépét hoztam el, de te a tündérékét, valahonnan a mesék országából. Milyen gyönyörű ez a te leendő feleséged! . . . Hát én, Isten bizony, nem merném a kezét megfogni, azt hiszem, hogy turóból vagy on és összemorzsolódik a kezeim között. Nincs annyi vér benne, mint a Marie fél-orcába, hanem a szemei annál veszedelmesebben égnék. Ugy lángolnak, mint a pokol tüze! Ez az uri szépség!

— Nekem ez tetszik, Dimitru.

— Neked tetszik bátyám! én félnék tőle, pedig milyen gyönyörű! . . . milyen kedves! . . . — és közbe mosdott Dimitru. Hatalmas tenyerével merte a hideg vizet arcára szüntelen.

Janku hallgatta az öcsését és közbe kiállott a kis kunyhó ajtajába. Elnézte a természetet hajnalhasadás alatt. Olyan szépen jön föl a nap és kibontakozik a bércek sötét fenyői közül, hogy jóságos sugarait szórva, körülvándorolja az öreg földet.

A tulsó bércek egyikéről havasi kürt hoszszantartó méla hangja rezgette meg a levegőt.

Nem a megszokott busuló csobán érületét fejezte ez ki, hanem valami jelhez, érthetlen parancsszóhoz hasonlított. Janku Ábrahám megrázkódott és föleszmélt merengéséből. Félbeszakította a Dimitru szavát. Milyen változás!

— Dimitru! én távozom.

— Ne bolondozz bátyám!

— Nekem távoznom kell, azonnal! . . .

— Ugyan hová? — tudakolta a fiatal juhász és félbehagyta a mosdást.

— Dolgom van, igen sok dolgom.

— Mikor jössz vissza? Ebédre várjunk? vagy estvére? — tudakolta Dimitru.

— Azt nem tudom előre megmondani. Talán hónapok múlva!

— És a tündérleány? . . . — kérdezte a juhász, de szinte utána mondta, hogy bolond vagy!

— Nálatok marad! Vigyázzatok reá!

— Ez sem paraszt észjárás! — és bevégezte hamarjában a mosdást Dimitru. Odalépett az ajtóhaz. Leakasztotta a rajta lógó durvaszővésű törülközőt s a mig duzzadó mellét és nyakát pirosra dörzsölte, azalatt nem szünt meg lebeszélni a bátyját:

— Itt hagyni ezt a lilomszálat? Ezt a más-világi angyalt? . . . ezt az égi tündért? . . . — aztán lassan, szinte sugva tette utána — és meg sem szoritani bájos derekát? . . . Meg sem csókolni méz-édes ajkait? . . . hát lehetséges ezt tenni egy országért? . . . Még egy világért sem! . . . Dehogy teszed azt bátyám! Gondold meg, hogy az a két ragyogó fekete szem . . .

— Te nem érted! — szólt közbe Janku Ábrahám türelmetlenül.

— Dehogy nem! . . . Hát Mundre Mariet nem tudtam megválasztani? értem én!

— Országos dolgaim vannak Dimitru és te azt nem érted!

— Az a két ragyogó szem többet ér három országnál! Az ország nem a tied, de az üdvösséget birhatod. Az ország népei boldogok lehetnek és te nem érezed, mert nem karolhatod, a kit szeretsz. Gondold meg bátyám! Én hálával tartozom neked, hát jót mondok! . . .

És az egyszerű, járatlan juhász még csak nem is gyanította, hogy mennyire közel járt az igazsághoz . . .

— Már a te eszed szerint! — mondta rá Janku Ábrahám és készülni kezdett. Mosdatlan indult el, nehogy a hidegvíz megártson a szemeinek. A nagy daróczeit nyakába akasztotta, a nagy kucsrát a fejébe huzta és utrakészen állott Dimitru elé.

— Mégis elmegy bátyám?

— Hogyne mennék!

— Sajnálak! — folytatta Dimitru az ő együgyűségével, de minden szava talált.

— Mit sajnálsz rajtam?

— Hogy még csak boldognak sem láthatlak! — jegyezte meg a juhász és látszott, hogy fáj az ő egyenes szívének a válás, de hát nem tudta magát kifejezni.

— Hát mit gondolsz Dimitru, nem leszek én boldog soha?

— Máról-holnapra, holnapról-holnaputánra a szerencsét és az örömet nem jó halasztani. Akkor fejünk sok tejet, mikor a juhok sokat adnak, mert azután hiába fáradnánk. A boldogságot ne halaszd!

— Megkapom még! — biztatta a sápadt-
arcu ifjuember az öcscsét.

— Nézz meg engem bátyám! egy kis király-
lyal sem cserélek! És ezt neked köszönhetem! ...
Estvére vissza jössz?

— Nem tudom. Lehet.

— Fájin dolog, mondhatom! ... tört ki a
keserőség Dimitru egyszerü észjárására hallgató
szívéből. — Hát a tündérleánynak mit mondjak?

— Mesét! — biztatta Janku, — mondd
meg, hogy az éjszaka tündér jött hozzád és azt a
hírt hozta neked, hogy ...

— Kezdődik a királyság! ... — vágott
közbe Dimitru elkeseredésében.

— Éppen azt! De told meg azzal, hogy
nekem el kellett menjek, azonnal a királyság után.

— Hátha utánad vágyakozik! ...

— A koronáért?

— Ördögöt! Kell is ennek a szépségnek még
korona! — folytatta zamatos egyszerűséggel Di-
mitru, — inkább hiszem, hogy ölelésre vágyik
karcsu dereka, csókra szomjas lesz égő ajaka,
mintsem koronára viszketne a feje! Hiszen izé ...
— és odahajolt a bátyja füléhez, hogy nagyjelen-
tőségü kérdését megtegye, hogy sugva ejtse ki azt
az egy-két szót, a mire ő is kíváncsi vala. —
Hiszen ugy-e a tündérleányok sem különböznek a
másoktól ... ölelés dolgában? ...

Janku Ábrahám elmosolyodott.

— A leányok ebben mind egyformák, Di-
mitru ...

— Mindjárt gondoltam, mert olyan ragyogó
tűz égett a szemeiben, a turószinü képén ... No,
hát mit mondjak én, ha csókra lesz szomjas és

csak téged kíván, mint Mundre Marie engemet?
... Mit tudjak én akkor mondani?

— Mesét! — felelt Janku röviden.

Dimitru tovább akart beszélni, egy hosszú sóhajlás után, melyben igen sok vala a sajnálkozás, de bátyja nem engedte.

— Hagyd a hosszas beszédet, Dimitru. Jer, kísérf a szekerelemhez!

— El sem bucsuzol? . . . — csodálkozott a juhász.

— Nem. Nincs időm a bucsuzásra. Hanem most ide figyelj, Dimitru!

— Hallom, hallom! — és lehajolt a pitvar szögletében elhelyezett faládában a juhász. Kiemelt egy karika sajtot. — Hallom, — folytatta, — de azért elviszed ezt a karika sajtot. Tegnap is keveset ettél, ma pedig utazni fogsz egész nap . . . Hej, bátyám, így rudra kopik a bőröd.

— Most újra egyéb bolondságot beszélsz.

— Én csak azt mondom, a mi igaz. De jobb lenne, ha úgy tennél. Küld haza azt a szekeret. Maradj itt a boldogság tanyáján, a rejtett fészekben holdfordulásig. Sohasem bánod meg, ha itt ér a hold fordulása.

Hát ez babona volt Dimitrutól, mivel a mók, mint pásztoremberek, sok mindent tartanak a hold változásairól.

— Beszélj, beszélj! — biztatta Janku az unokaöccsét, — te ugy sem érted a nagy eszméket, az országos dolgokat. Te, a ki az álmodat is elfelejted.

— Nem törődöm az álommal. Álom az életem! Egész nap csak álmodom. Százszorta szebb álom a Mundre Marie meleg kebelén pihenni,

édes ajkait csókolni, mint valami országos kiskirályságban látni magam, a mi az enyém bár, de álmomban sem parancsolhatok benne. No, hát nem ugy van? — kérdezte Dimitru és azt sem tudta, hogy mit beszélt, hanem azért megvolt benne a jóakarát.

Janku Ábrahám sietve jött előre. Nem válaszolt a Dimitru tanácsaira. Pedig, ha nem is tudta ő azt kifejezni, nem voltak rossz tanácsok. Követhette volna! A sötét fenyőszálak sudarai mellett haladva, nemsokára megtalálták keletfelől a szekeret. Pável rábámult az érkezőkre.

— Indulunk Pável! — szólt Janku a szekereshez, ki hórihorgas, tizfelé görbe alakjával ott esetlenkedett a lovai körül.

— Hova a csumába, nagyuram? . . .

— Visszafelé, Pável.

— Meg sem pihenünk, nagyuram.

— Rövid az idő, Pável.

— Értem, nagyuram. Hát az utitársunk?

— Egy-két hétig üdülni marad a fenyvesben.

— Azt bizony közelebb is kaphatott volna!

— jegyezte meg az együgyü ember, — messzi hozta a nagyuram.

— Itt jobb a levegő, Pável!

— Bizony, arra szüksége van, mert olyan tejszine van, mintha tejben fürödne egész nap . . .

— Fogjon be, Pável! — parancsolta Janku.

— Kijár az állat, nagyuram. Már ha nekem volna is, az állatnak meg kell adni az övét! — És ezt a kétfelé beszélést célzásképpen mondotta Pável, mert a rejtett fészek lakói megfélemedtek az

estve róla. Nem kapott vacsorát. Hanem Janku megvigasztalta a szekerest.

— Van egy karika sajtunk, Pável!

— No, az éppen elég lesz hazáig, nagyuram! — mondta rá megörvendezve, a hórihorgas ember.

Azt is meg akarta mondani Janku Ábrahám, hogy nem hazafelé mennek, de elhallgatta tervét a szekeres előtt, mint a jó hadvezérek szokták. A havasi kürt újra hallatta hosszan elmélázó hangját a bére oldalairól és bejárta széltében a havasokat. Fújták azok a csobánok, mert úgy voltak meg egyezve, hogy a jeleket minden reggel tovább fújják. Hogy kinek? arról nem tudtak. Hogy mit jelent? azt még kevésbbé, hanem azért egy óra alatt bejárta a sziklás bérceket Gyulafehérvártól Nagyváradig, Dévától fölfelé Kolozsvárig.

Janku értette, mert neki szóllott. Sietette Pávelt és nem gondolt többé a szép tündérre, ki szöke volt és Linkának hívták. Most eszméit követte a megvalósítás útjára, mert azok a messzehangzó havasi kürtök jelezték neki mindazt, a mit Dimitru hajnalban elmondott: a királyság kezdetét . . .

Még egyszer a bucsuzásnál eszébe jutott a szép tündérleány. Meghagyta Dimitrunak, hogy vigyázzon mindenére! És ezalatt a minden alatt Linkát értette a sápadtarcu Janku Ábrahám. Ujra siettette Pávelt. Arcán a titkos vágyak izgalmai látszottak, hanem azoknak leolvasására nem volt alkalmas a mellette álló két egyszerű ember.

A Pável szekerét tova vitték a lovai a Vápa Lupului völgyéből. Dimitru pedig rövid bucsu után visszatért a rejtett fészekbe, a Stinca Diavo-

lului tetejére, melyet még Pável, a messzeföldi szekeres sem láthatott meg. Azért maradt távol tőle.

A szekér járatlan utakon vitte tova Janku Ábrahámot. Csak az első etetés után tudta meg Pável, hogy nem hazafelé fognak menni. Kitérték és kezdődött a Janku legnagyobb szereplése: szervezte az oláh fölkelést. Ezt a jelt adták ma reggel a csobánok kürtjei és a bus, méla hang örömhír volt Janku Ábrahámnak, eszméi kiveteléhez.

A sápadt ifjuember vágyainak netovábbját a rákövetkező napon tudta meg, mikor szóval adták tudomására, hogy eszméit, a nagy Dákó-Románia létesítését, a románok egyesítését jóváhagyták a magasabb körökben, sőt erre nézve a trónhoz legközelebb álló személytől megbízást kapott a lelkes ideálista. Álmainak megtestesítéséhez csak igyekezzen minél nagyobb számban fölkelteni az oláhságot!

Janku Ábrahám, mint ember csodákat művelt. Lelkesítő szavára a pásztornép botja helyett fegyverkezni kezdett. Tábort ütöttek, de nem azért, a mit ők tudtak. Más volt annak az eszméje és Janku tiszta gondolkozását, nemes terveit nem valának képesek megérteni. Nagyon buták valának még akkor is, mint napjainkban.

A sápadt arcu eszményi ember két dolgot tévesztett el lelkes törekvése, nemzeti buzgalma alatt: azt, hogy a sült gesztenyét az okos ember mással szokta kikapartatni a parázsból, hogy aztán kényelmesen elhasználja, de leginkább azt feledte el Janku Ábrahám: hogy a parázs csak addig parázs, míg föl nem kavargják, mert a mint megboly-

gatták, nyomban tűz fejlődik, a zsarátnok lángra gyul, sőt égetni is szokott! . . .

Jankut nagyon megégette később. Hanem azért a küzdelmek nehéz perceiben nem létezett boldogabb ember nálánál. Esméi győztek és a királyság is megkezdődött. Vérrel öntözték meg a kis Erdélyország hegyes-völgyes tájait és Janku Ábrahámot rettegett névvel tisztelték meg, ő lett a sápadt arcu ifjuember, a királyi tábla szerény irnoka, ő lett a „havasok királya“ és e címre valóban rászolgált.

IX. FEJEZET.

A STINCA DIAVOLULI MESÉJE.

És a leány, kit Linkának hívtak és szöke volt, másnap hosszasan pihent a négy napi döcögös szekérrázás után. Mikor fölkelte, a nap ragyogó tányérja közel járt az égbolt közepéhez. A rejtett fészekben csak Mundre Marie, a tüzes menyecske volt otthon. Nappal ő volt a Sárkányszirt őrizője. Dimitru napkelte után egy óra mulva elterelte nyáját, mint rendesen. De ma úgy számította ki a bejárando utat, hogy ebédkor otthon fog tartani delelőt. Szinte mohón leste a nap állását, mely a pásztoremberek órája, mert látni akarta azt a sápadt arcú szöke tündért nappal, a kit reá bízott Janku Ábrahám, hogy nem változik el a fényes sugaraktól.

De azt is meg akarta tudni Dimitru, hogy miként viseli magát a szép madárka. Nem akar-e elszökni? Vagy Janku után menni? . . . Mert féltette a becsületét a fiatal juhász. Sokkal tartozott Jankunak azért a nagy boldogságért, azért a végtelennek tetsző gyönyörökért, melyeket a szép Mundre Marie megszerzésével juttatott neki. A sok helyébe viszonzásul mégis adhat valamit. Leg-

alább egy kis szolgálatot tehet azzal, ha megőrizi a szőke tündért.

Délfelé, mikor nyájával közelgetett már a Sárkányszirthez, a leány, ki szőke volt és Linkának hívták, ott állott a sziklaövek legmagasabb részén. Fehér ruhájáról vakító fényvel verődtek vissza a déli napsugarak. Várta a nyáját, tapsolva a kisebb-nagyobb báránkáknak, melyek szüntelen ostromolták éhség miatt az anyjukat. Linka örvendett, mint a kis gyerekek szoktak. Igen tetszett, hogy a kis ostromlók farka nem szűnik meg mozogni, mialatt a kis fürge állatok minden oldalról próbálnak szopni.

Vágya támadt, hogy megsimogassa a kis bárányokat és ott ereszkedett le a szirt legmerevedekebb oldalán, hogy hamarabb jusson a nyáj közé. Vakmerő vállalata sikerült. A legelső báránka mellé leült, megsimogatta, gyerekes örömmel játszott vele, mintha valóban gyerek lenne a szép tündér, kit Linkának hívtak és szőke volt.

Dimitru megrettent a veszedelmes szikla-utnál, hanem ennél még nagyobb ijedelem is jutott a fiatal juhásznak, mert a nyájőrizők nem ismerték Linkát. Tegnap estve látták legelőbb, de akkor is darócruhába és most megrohanták a nyáj köze letelepedő tündérkirálynét. Dimitru, a mint megpillantotta a bajt, félelmében ordítani kezdte a dühös támadók nevét:

— Pazsura!! . . . Morgó!! . . .

Fütyölt is, de hasztalan. A két veszedelmes állat üvöltve közeledett a fehér leányhoz, ki elég vakmerő volt a nyáját bántani. A kis bárányt az ölébe vette, úgy simogatta.

Dimitru futásra vette a dolgot, mert a kiál-

tása mitsem használt. Nem figyelt a gazdájára sem a Morgó, sem Pazsura, csak rohantak Linka felé. A fegyvere nem volt a juhásznál, otthon maradt, mert ha nála lesz, bizonyosan rálőtt volna hű nyáj-örzöire. Közel volt a kétségbeeséshez. Tudta, hogy mire odaérkezik, a két dühös állat foszlányokra tépi a tündérleány ruháját, összemarcangolja turó színű testét és ha vér van benne, hát azt is kiisszák . . .

Szaladt, a mint csak tudott a veszedelmes színhelyére. A nyáj között nem láthatta mi történik, hanem a mint megpillantotta még egyszer a két veszedelmes állatot, hosszú botját utánnok dobta. Nem talált, dehogy talált . . . Ugy érezte Dimitru, hogy vége van minden boldogságnak . . . A Janku Ábrahám haragja valami borzasztó lesz a jegyese miatt . . . És ő mégcsak nem is láthatta a sok nyáj között Linkát, hiába nézte, hiába rohant . . .

Linka tovább játszott a kis báránnyal. Göndör szőrén csiklandozva sikultak le viasszszínű kezének vékony ujjaeskái. A kis báránnyal farka szüntelen izgett-mozgott és ez oly végtelenül tetszett neki. A kiáltást is hallotta, de nem ijedt meg, mert nem tudta, hogy őt támadják, de leginkább azt nem tudta, hogy félni kell. Mikor közelébe érkeztek, akkor rájuk tekintett keményen, merően és a fekete szemeknek égető, szuró varázsa mintha elbűvölte volna a két támadót . . . Pazsura közvetlen egy lépésre ugrott mellé, de nem bántotta. Morgó egy-két másodperccel később érkezett és ott állott meg a Linka fehérépipő lábainál. Nem támadólag, hanem miként a hódoló szokott, csak egy pillantást merészelt tenni fönnébbvalója

ellen, aztán a hatalmas előtt szégyenletesen sütötte le szemeit, mintha megbánta volna durva viselkedését.

A szelidített farkas már szemtelenebb. Körüljárta a fehérruhás leány, a mint a gyepen ült, aztán elkezdett vonítani. Ez volt a vadállat megtört büszkeségének a fájdalomhangja. Hanem el is hallgatott nyomban, mert a tündér ráparancsolt keményen és az komolyan, a felsőbbség hangján szólott:

— Pazsura!! ide jere! — csengtek a Linka szavai. A szelidített vad nem akart engedelmeskedni. Félre fordította gyönyörű fejét, hanem Linka megtanította engedelmességre a makrancoskodót.

— Pazsura! ide jere!! — csengett ajkairól az erélyes parancs. Az állat dacolni akart, de a mint odapillantott a szőke leány fekete szemibe, meghunyászkodott nyomban. Még egy szó, még egy tekintet a villogó szemekből és a szelidített vad nyöszörögve lehajtotta fejét a szőke tündér lábaihoz.

— Ide tedd! — hallatszik a kemény rendelet és ott marad Pazsura mozdulatlan, a hová a fehér kezecskének mutató ujjja kijelöli. Aztán a nagy Morgóra kerül a sor. Neki oda kell fekiüdjék a Pazsurával szembe, a Linka lábainak másik oldalára. Morog, de hasztalan. A hatalom előtt hajolni kénytelen. Nagy fejét lebocsátja, lehasal és szemeit sem merészeli fölemelni, hogy ne találkozzék a szőke tündér szuró nézésével. Mindez oly hamar történt és a két támadó meg van hunyászkodva. Le vannak győzve. . .

Dimitru halálfélelmek között érkezett a

csoda színhelyére, hol a kétdühös állat alázatosan fejet hajtva feküdt a tündérleány lábainál. Mikor odaérkezik a futó juhász, a leány, ki szöke volt és Linkának hívták, gyerekes örömmel szól neki:

— Ni, Dimitru! . . .

Pazsura és Morgó fölhasználják az alkalmat, hogy szabaduljanak a bűvös leány varázsköréből, mert restellik szörnyen a juhász előtt, hanem hatalmasan cseng a parancs:

— Nem bujpsz le, Pazsura?! . . . Maradsz ott Morgó?! . . . No, mindjárt adok én!! — fejegetődzik a turószinü leány és a két állat alávaló rabszolgák módjára ismét lehajtja fejét. Szemeikkel fölpislognak a sugárt lövelő tekintet felé, de csak egyszer néznek szembe és nyomban lesütik, nehogy elégesse a szöke leány villogó tekintete őket. Dimitru szintén elbűvölve áll a leány előtt. Ő csak mesékben hallott effélét, ehhez hasonlót. Vagy talán ha hallott is, azt elfeledte, hogy a legdühösebben támadó kutya sem bántja a földön ülő embert. És a csodálkozó juhász nem ennek az egyszerű oknak tulajdonítja szép fehér tündérlányának esetét, hanem megfoghatatlan varázshatalom erejében, tündérek elbűvölésében keresi e csodás eset magyarázatát. Hiszen a bűvös körben, minden furcsaságokban és mégis ijedtében félti a reá bízott Linkát a dühös állatoktól. Ki szeretné ragadni a két alázatos nyájörzö közül. Addig a lánynak szólni sem bir, úgy remeg a kiállott izgalmak és a reá következő öröm hatása miatt. El kell távolítani a két veszedelmes állatot.

Egy gondolat és kész a mentés. Leemeli hatalmas feketé báránybőrkucesmáját és eldobja izmos karjával.

— Utánna Morgó! Pazsura!

A két állat, mielőtt Linka visszatarthatná, egy ugrással messze szökött a juhászkucsmá után. Dimitru megkönnyebbülten veszi ölébe a kis báránykát, kézenfogja a fehérruhás tündért, ki szöke volt és Linkának hívták, hogy fölvezesse a házikóba.

Ilyen félelmet még életében nem állott ki Dimitru, pedig két farkast bottal vert agyon, tizenötéves korában. El is beszél Linkának, de kevés szavát érti meg a szöke leány és ha válaszol rá magyarul, azt Dimitru nem érti semmikép, pedig valóban szeretné megérteni a csodatündér ajkainak zengését.

Mundre Marie borzalmas dolgot hall a férjétől. Dimitru olyan testtel-lélekkel adja elő az esetet és oly félelmesen mondja el a dühös állatok támadását, hogy még Linka is szívesen elhallgatja, pedig alig érti. A szép juhásznő szemei ragyognak, mialatt Dimitru előadja a Pazsura, meg a Morgó elbűvölését.

És ebben a csodás elbeszélésben legfurcsább az, hogy hárman két nyelvet beszélnek, de azért megértik egymást. Mundre Marié, a szép juhásznő megdicséri Linkát, aztán miként a nők szoktak: ha kell, ha nem kell — öszeccsókolóznak egymással.

Janku Ábrahámról is kérdezi a tündérleány. Dimitru elmondja a sápadt ifjuember üzenetét, mert annak el kellett menni messze-messze koronát keresni. És a szöke leány leghamarabb megérti a juhász beszédjéből a koronát, mert azt Dimitru a kezével mutatja a fején. A mese hatását pedig bámulják, nem értik az egyszerű emberek, mert

a szőke tündér mosolyogva nyugszik bele a mesébe . . .

Az első napi nagy esemény lecsendesülése után az ebéd következik, mert Dimitru tovább akar menni a nyájával. A delelés nem tarthat két órát, mert távol vannak a legelőtől. A mint Dimitru elhagyja a rejtett fészket, Linka barangolni indul a havasok szépjével. Mundre Marie vezeti. Bejárják az óriás fenyőkkel borított Vapa Lupului felső részét. Marie sokat beszél, magyaráz és a két szépség órahosszat barangol a rengetegben.

Linka szintén sokat kérdez a havasok szépétől, mert mindent tudni akar. Megkérdezi a virágok, a fák, a fenyőtuskók neveit és oly gyorsan tanul a tudós leány, hogy meglepi beszédjével a juhásznét. Egy nap alatt százakra mennek a megtanult szavak. Egy hét múlva pompásan beszél oláhul a szőke tündér a fiatal juhászpárral.

Janku Ábrahámot mindhiába várják. A „havasok királya“ nagy dolgokon fáradozik az alatt és azok a mesék, melyeket Dimitru nap-nap után hazudozik róla, azok majdnem igazak, bár a fiatal juhásznak sejtelve sincs a valóságról. Elregéli a Janku nagy és nehéz küzdelmét, három napig egy végben tartó ébrenlétét, mikor a sárkánnyal küzd és a valóságban ugyanaz történik az eszmék emberével. Küzd, hogy győzzön, nem alszik napokig, csak a kocsiban szunyadhat, mi alatt egyik helyről éjnek idején a másik helyre megy át, hogy lelkes beszéddel fölkeltsse az oláh népet, — a nyugvó sárkányt. Janku ádáz harcokat vívott aztán a fölébresztett sárkánnyal, miként Dimitru meséli Linkának, de csak azért, hogy a

koronát megnyerhese tőle, az övé legyen a dicsőség.

És a tudós leány, a történelmi lexikon, kinek fejében annyi ezer és ezer lapja vala bevésve a magyar történelem, szent koronánk és alkotmányunk históriájának könyveiből, az a szőke Linka most a legkomolyabban hallgatta meg ezeket a meséket. Hallgatta és gyönyörködött rajta . . .

A nyári hónapokat hűvösebb idők követték. Janku Ábrahám több rendbeli meleg ruhákat és sok csecse-becsét juttatott Linkához. A ruhák mind fehérek valának. Tudta a „havasok királya“, hogy a szőke tündér nem kedveli a tarka színeket. A színes ruhát nem viseli, inkább a fehér foszlányokban jár. És a tudós leány, ki szőke volt és Linkának hívták, minden alkalommal kikutatta a csomagokat, hogy nem érkezett-e meg a korona? . . .

Sokszor akart üzenni Jankunak, de nem találkozott a Janku által küldött emberekkel, kiket Dimitru nem engedett a rejtett fészek közelébe, melyben legnagyobb kincsét, féltve őrizett boldogságát rejtette el a világtól a fiatal juhász. Mundre Marie nagy kincse volt Dimitrunak. Ezért mindenkor a távol bérceken volt a találkozója Janku küldöttjével és ha Linka üzent valamit a juhász által, az sohasem jutott a „havasok királya“ füleihez.

És az idő telt.

Eljött a tél a nélkül, hogy Janku Ábrahám csak egy percre is visszatért volna a rejtett fészekhez. A hideg idők alatt ritkán engedte ki Dimitru a nyáját havat taposni a Stinca Diavolului üregéből. A nappalok rövidek, az éjjelek hosszúak lettek. Linka nem tudott sokat aludni, de annál szíveseb-

ben hallgatta a meséket, mert végre Dimitruból ügyes mesélő lett. Linka is megtanult fonni, éppen mint Mundre Marie. Fehér, vékony ujjai között csak úgy perregett az orsó. Más munkát nem engedett meg neki Mundre Marie, pedig Linka igen szorgalmatos volt a könyvek hiányában. Lobogó hasábok lángjai barátságos fényt szórtak a Sárkányszirt rejtett fészkében lakókra. Estve Dimitru mesélt.

Igy került a sor végre a „Stinca Diavolului” meséjére. Kivül nagy hó borította a sziklás vidéket. És a természet meszelője nem elégedett meg a fehérre festett földdel, kövekkel, hanem a tömött fenyőlombok örökzöld tűskeit is behintette puha, csillogó hópelyhekkal, annyira, hogy terhe alatt meghajoltak a fenyőágak. És a sötétzöld lomb ritkán kandikál elő az ezüstfehér takaró alól, hanem a szurokkal borított barna törzsek annál szembetűnőbben sötétlenek és komolyságot kölcsönöznek a bércek hazájának. A Farkasvölgyében éhes vadak csatangolnak, a nyáj a Sárkányszirt barlangjaiban telel, míg tetején a kis kunyhóban kedves furulyaszó andalító hangja mellett mulat a juhász-család és a szőke kis leány, kit Linkának hívtak. Olyan kedves az oláh pásztorok dala és mélabus furulyahangjukat nem tudják utánozni a művészek, azt csak ott lehet hallani a bércek között. Édes-fájó hangjuk elbűvöli a hallgató szívét. Abból a kis fadarabból hatjukon előcsalja a szerelmes juhász a szerelmes szív minden érzelmeit. Mennyi boldogság és mennyi fájdalom költészete beszél a kis hangszeren. Dimitru érzéssel tudja fujni.

A két szépség hallgatja elmerülve, s Linka

olykor nagyot sóhajt. Közelebb huzódik Mundre Marie mellé. Átöleli a havasok szépét szenvedélylyel. A fiatal juhásznénak nagyon tetszik a tündérléány édes vonzalma. Sötét szemei ragyognak. Oh, milyen büszke tudna lenni Dimitrura, az ő férjére és talán nincs hiányával az érzelmeknek, de nem mutatja. Összehajtja fejét a két szépség. Ugy hallgatják a furulyát.

Dimitru más dalba kezd. A kis fadarab hat apró lyukán gyorsabban kezdenek mozogni a juhász ujjai. Egy édes, csábos táncdarabot hallatt a kis hangszeren és a két nő egyszerre emelkedik föl üléséből. Ott hagyják a durván faragott faszékeket, mert olyan kedves, olyan tüzes az a dal, hogy a Marie meg a Linka lábai nem képesek pihenni tőle.

Táncolnak. Bájos, lengő mozdulatokkal követik a kis furulya édes hangját. Annyi báj, annyi kecs van a két szép virág mozdulataiban, hogy egy idegen őket látva, a török császár rejtett paradicsomába képzelné magát, pedig ez csupán egy havasi juhász kis kunyhója, a rejtett fészek, hol a boldogság honol.

Szövege is van a dalnak. Mundre Marie csendesen dalolja utána:

„Künn a hegyen
Ódamegyen, a juhász a nyájával.
A bojtár lányát
Oda csalja át, kicsi furulyájával.
Menj be leány
Menj szaporán, mond meg a vén bojtárnak:
Lánya vagy neki,
Hogyhá szereti, adjon a juhászának.

De hosszú a dal szövege. Huszonöt versszakaszt énekelnek végig, mert Linka is segít hárfá-

zengésü lágy hangjával. És Dimitru gyönyörködik a két csodaszép teremtésen. Kétszer olyan szépnek látja a szőke Linkát a barna Mundre Marie mellett és százszor olyan szépnek, százszor olyan gyönyörűnek a tüzes, barna feleségét a szőke Linka oldalánál.

Hosszasan tart a tánc. De Dimitru nem fárad el a zenélésben, hiszen nyája mellett is elfujja félnapig egy végben a kis furulyát. A két szépség soká lejt kecses mozdulatokkal, szenvedélyesen és Dimitru félbe nem hagyja, míg bele nem unnak. Azután a mese következik. Dimitru kinéz a kunyhója körül, hogy nincsen-e baj, s míg az őrzőjáratból visszaérkezik, Mundre Marie fölélészti újra a leszakadt tüzet. A hasábok tovább égnék, vígan lobogva. Dimitru pedig mondja a meséjét lassan, csendesen, miként a pásztoremberrek szokták:

Volt egyszer egy szörnyűséges csodaállat. Hát az a szörnyeteg itt lakott a szirt tetején, a hol most a Dimitru kis kunyhója van, melyet két kezével faragott össze. Ez a szörnyű állat olyan hatalmas volt, hogy a világon senki sem bírta legyőzni az emberek közül. Óriási ludlábakon járt és a hátán el tudott vinni három leányt egyszerre, mert a leányrablás volt a mestersége. A szép lányokat lopta össze a vidék minden részéből

A legények többször egyeztek össze, hogy elpusztítsák a szörnyeteget, de sohasem bírták benn a faluban kézrekeríteni, mert átváltozott csodálatos módon. Mikor rabolni indult, szép, fiatal legény alakját öltötte magára. A csapodár leányokat próbálta elesébitani a szeretőjétől és ha elég balga volt hallgatni a kísértésnek és követte

a szép ifju képében megjelent szörnyeteget, akkor elszöktette a faluból.

A falun kívül már sárkány alakjára változott. Hátára kapta a szép leányt, a hűtlen szeretőt és úgy szaladt a sziklája felé, hogy kék lánggal égett a föld a lábai nyomában. S mire a legények üldözhatték volna, hip-hop! elnyargalt ludlábain, mint a fürgeteg.

Csupán azt nem tudták az emberek, hogy mit csinálhat azzal a sok leánynyal a sziklavárban? Mert nem merészték megközelíteni a szörnyeteg fészket nappal. Éjszaka pedig azt beszélték a pásztorok, hogy fület hasító éktelen lárma, sivalkodás hallatszik a szirt belsejéből, mintha sok-sok embert olajban főznének félig és azok kiabálnának rémületes hangokon.

Azt beszélték, hogy ott a szörnyeteg pénzt szór a hűtlen leányok közé és azon összevesznek, meg verekednek egymás haját tépve s onnan van az éktelen lárma. Ilyenkor a sárkány is üvöltve kacag a hűtlen csalfa lelkek kinjai fölött.

A szörnyeteg aztán mégis póruljárt egyszer, mert elrabolta az Erős Juon szép feleségét. Az Erős Juon utána szaladt a szikla aljáig, de ott úgy elveszítette a szemei elől, mintha csak a föld nyelte volna el. Visszatért, de nem tudott belenyugodni, hogy az ő gyönyörűséges feleségét is kinozza a sárkány. Addig járt az Erős Juon, míg végre találkozott egy nagyon-nagyon öreg boszorkánynyal. Hát éppen ez volt a boszorkánvok nagyanyja. Ettől kért jó tanácsot a boszura, de meg is fizette az árát előre, nem kételkedett benne, mint mások.

Hát azt mondta az Erős Juonnak a boszorkányok legöregebb nagyanyja:

— Te Erős Juon, becsületes ember vagy. Én adok neked jó tanácsot, mert megfizetted. Azért hallgasd meg jól minden szavamat, mert kétszer nem szabad kimondanom a sárkány nevét, különben elvesztem.

— Hallom, hallom öreg anyám! — biztatta az Erős Juon és figyelt a szóra.

— A feleségedet nem tudod kiszabadítani, mert nehéz, de bosszut állhatsz.

Azt feleli az Erős Juon:

— Nem bánom én, ha másképp nem lehet, de bosszut állok a feleségemért.

Ekkor a boszorkányok legöregebb nagyanyja tanácsolni kezdte az eljárást:

— Minden pénteki napon kihivod a falusi legényeket. Levágtok személyenkint három fenyőszálat és úgy, a mint van, faragatlanul a harmadikat ketté vágjátok és az első kettőre faszegekkel kereszt alakjában fölszegezitek. A következő vasárnap korán, napkelte előtt kijöttök és odahordjátok a szikla mellé két sorjába fölállítva a földbe, mint a kereszteket szokás.

— Értem, értem! — mondogatá az Erős Juon.

— De ne feledd el jó közel állítani egymáshoz, hogy összeérjenek mindenütt! Aztán jól megszurkozzátok, hogy csak folylyon le róla a szurok.

— Tudom, tudom! — biztatta az Erős Juon közbekotyogásával. És a boszorkányok legeslegöregebb nagyanyja tovább mondotta jó tanácsait.

— Mikor egy esztendeig minden héten megtettétek, akkor ismét keress föl engem.

Hát éppen úgy is történt. Minden héten száznál több legény jött fát vágni az Erős Juon-nal és vasárnap odaállították a Sárkányszirt oldalához az így összeszegezett szurkos fenyődarabokat. A sárkány nem hányta szét a fakereszteket, mert félt a keresztektől. Így aztán egy év alatt annyira megsaporodtak a száraz fenyőtörzsek kereszt alakjában, hogy a sárkány alig tudott azokon átmászni mikor bement sziklalakásába.

A következő szent györgynapi kereszvághoz meghívták a boszorkányok legeslegöregebb nagyanyját. A vén asszony el is jött a legényekkel a sárkány sziklájához. A nagy Erős Juon tüzet rakott a sziklától távolabb valamivel, a vén boszorkány meghagyta, hogy a szikla mellé állított keresztektől ekzdve két sorba ássanak be a földbe a szárazabb keresztekből, de olyan közel egymáshoz, hogy összeérjenek. Meg is szurkozzák jó vastagon, de a mint az utolsót állították föl a tűz közvetlen közelében, hát egyszerre meggyuladt a fölcsapó lángoktól.

— Nosza fussatok hazafelé, mert jön a sárkány! — kiáltott a legeslegöregebb boszorkányok nagyanyja és alig ejtette ki a sárkány nevét, nyomban kecskévé változott ott az Erős Juon és a legények szemei előtt.

A legények elcsodálkoztak rajta, hanem azért nekiiramodtak a közeli bérceknek és csak akkor állottak meg, mikor elfáradtak. Leültek a szomszéd hegyek oldalába, s onnan nézték a sárkány küzdelmeit, halálvivódását. A szurkos fakeresztek egymásután gyultak meg és a tűz haladt tovább, befelé a szirthoz.

A sárkány rémesen bögött, ordított, csattogtatta rettenetes fogait össze, de nem használt. A keresztkekhez nem szabad nyulni a szörnyetgeknek és azok a szárazfadarabok mind közelebb-közelebb hozták a veszélyt anélkül, hogy a sárkány megakadályozhatta volna. Nem érinthetett keresztet, mert sárkány volt. Ide ugrott, tova szökött a hatalmas szörnyeteg bosszus tehetetlenségében. Majd megtalálta a kecskévé változott legeslegöregebb boszorkányok nagyanyját és szertelen dühébe a mint fölismerte benne az ellenségét, hát fölhajította a Sárkányszirt tetejére, hogy ott darabokra szakadt.

A hatalmas keresztthalmaz, melyet a legények és az Erős Juon egy esztendő alatt összehordtak, nemsokára meggyuladt. Erős tüzének lángjai a fellegekig csapkodtak föl. A borzasztó nagy melegből a legények kezdtek a sziklakövek, hová bebújt volt a sárkány. Ekkor kerültek elő a falukból ellopott szép leányok, a kik csalfán elhagyták kedveseiket a sárkány szép szaváért. Százankint jöttek föl a Sárkányszirt legmagasabb csucsára és a sárkány egyenkint lehányta őket a tűzbe. A legények szíve majd megrepedt a csalfa leányok sikoltására, de nem segíthettek rajtuk. Olyan melegség lett a sok szurkos fától, hogy a sárkányszirtje izzó vörös színben látszott. A sok szép leány elpusztulásán kacagni kezdett a sárkány később és szép legény képeben menekülni akart, mikor mind lehányta a csalfákat a tűzbe, hanem az Erős Juon mikor a legutolsó leányban fölismerte a feleségét, nem félt többé semmitől boszujában. Odarohant a Sárkányszirt aljába, megragadta a menekülő szép legényt és roppant erejével bedobta a tűzbe.

Mikor fölkapta, még legény volt, de mikor a tűzbe dobta, már hajításközben átváltozott sárkányra. Aztán benne égett a nagy tűzben a szép leányokkal együtt. Az Erős Juon csak a sárkány ordításának, bögésének várta meg a végét. A mint elégett a szép juhásznő elcsábítója, az Erős Juon beugrott a tűzbe és ott égett el a felesége közelébe.

Igy lett tűzhalál a vége a szörnyeteg sárkánynak, a legeslegöregebb boszorkányok nagyanyjának, a szép juhásznénak és az Erős Juonnak. Pedig a sok száz hűtelen, csalfa leány is akkor égett el.

Azután azt beszélték a csobánok, hogy a sárkánynak rengeteg sok pénze maradt itt a sziklájában, hanem összeolvadtak az aranyrudak, meg az ezüstpénzek halmazai. De azért meg lehet találni egy darabban is, aztán könnyű lesz földarabolni, mert nincsen már átok alá vetve, fölszabadult az olvadás által.

Ki is furták minden oldalról a „Stinca Diavolului” szirtjének alját teljesen az emberek, de emberi kéz még sohasem birta megtalálni a kincseket. Ugy esett aztán, hogy a következő Szent Györgynapján kigyult a Sárkányszirtje magamagától. Tehát a sárkány pénze gyuladt meg. Hát újra nekifogtak a keresésbe.

Rá nemsokára meghalt két csobán a Sárkányszirt alatt és ettől úgy megijedtek az emberek, hogy száz évek után sem mertek a félelmes hely közelébe jönni, hanem medvék, fenevadak tanyájává változott a félelmes hely és a csobánok, pásztorok keresztet hánytak a mellükre, valahányszor meglátják az átkozott kincseket rejtő Sárkányszirt alakját, de elkerülik.

Két év előtt jöttem erre a helyre legelőször, — folytatja csöndesen Dimitru a szirt meséjét. — Hát igen megtetszett a kőszikla fekvése, alakja. A Sárkányszirt meséjét még nem hallottam volt. Hát nem félttem semmitől, hanem nagyobb biztonság kedvéért erős tömjénfüsttel kiűztem üregeiből a rossz szellemeket. Azután ropogós tüzet raktam valamennyi oduja elé, és hogy egy napig szüntelen tüzeltem, a minek fojtó füstje bizonyosan megölhette volna a vadakat, ha benn vannak, azután való éjjelre már betelerltem nyájamat a pompás barlangba.

Magam is benne laktam a lyukakban, míg hosszú fáradságok után elkészült a kis viskóm. Ugy volt az, hogy a mig faragtam, csak fél éjjel tudtam aludni, mert az éj egyik felét építéssel töltöttem. Dolgoztam kitartóan, keményen és bármilyen nehezen ment, senkit sem hívtam segítségül.

Mikor beállott a mult évi hideg tél, az én rejtett fészkeim már be volt fedve. A tél folyamán faragtam bele a székeket. Fölállítottam a kőszikla-kemencét. Az ablakrámákat csak a tavaszon raktam bele, mert nem tudtam üveget szerezni, hát vékony juhbőr volt az üvegtábla helyén kifeszítve. Most is csak nyole kis tábla üvegem van a három ablakon, a többi helyét bárány-hólyag pótolja. De azért boldogan érzem magamat, Mundre Marie mellett, ki az én aranyos kis feleségem. És a tömjén-füstöm annyira kikergette az ördögöket, rossz szellemeket és szörnyetegeket, kik sárkány, megszép legény képében kísértettek, hogy ma már ezeknek a lidérceknek a helyében tündér és angyal lakik a „Stinca Diavolului“ szikláján.

— Itt van az angyal! — és a feleségére mu-

tatott Dimitru. — Itt van a tündér! — folytatá Linkára tekintve és ezzel befejezte a meséjét.

Mundre Marie édes vonzalommal húzódott a Dimitru közelébe és mint a folyondár az erős tölgyet, átfonta izmos karjaival az ifju juhász nyakát és úgy ragyogtak a havasok szépének fekete szemei, mintha gyújtótűz égne benne.

A leány, kit Linkának hívtak és szöke volt, ártatlan gyönyörűséggel nézte a szerelmeseket és mint egy szüziés fehér lilium, odahajolt Dimitruhoz, hogy folytassa! mesélje tovább, hiszen ő tovább is tudja, ha akarja! . . .

— Ezt nem lehet tovább mesélni! — felelt a juhász csendesesen.

— Csak folytatni! — mondta reá Mundre Marie és csókolta Dimitrut.

Linka olyan gyerekesen kíváncsi volt a mesékre. Hát megfogta a Dimitru kezét és úgy kérte tovább, hogy meséljen csak. Bármiről mondhatja: tündérekről, angyalokról, meg a koronáról, melyet Janku Ábrahám most fog megszerezni hatalmason, dicsőséggel . . .

Dimitru egyszerre megakadt a mese fonálában, nem tudott tovább mesélni Linkának. De szólani szintén nem birt a boldog juhász, mert a korona szép és dicsőséges megszerzéséről eszébe jutott az öreg Tógyer bá elbeszélése, melyet alig egy hét előtt mondott el neki, mikor csomagot hozott Jankutól küldve és utána kellett menni a faluba Dimitrunak, hol meglátogatta az apósát, meg az anyósát. Az öregember olyan borzalmason mondotta el:

„ . . . Zalthnát porig égettük. Elpusztult. Csak a kövek és a föld maradt ott a város helyén.

Az élőket leöltük. Az épületeket kifosztottuk, mert a magyart ki kell irtani a földről. Nem volt kegyelem sem asszonynak, sem leánynak, sem gyermeknek, úgy parancsolta a . . . császár. Két ezernél több lélek repült egy nap alatt az Isten ítélő trónusa elé Dimitru! . . . Mennyi vér! . . . mennyi jaj! . . . mennyi halálhörgés! . . .

Mundre Marie hiába csókolta a mai napon Dimitrut, hiába édesgette a fiatal juhászt. Nem birt a korona dicsőséges megszerzésének gondolatától szabadulni, pedig nem tudta a juhász még a többi eseményt, csak a mit az öreg Tógyer bá elmondott. . . Hát ha tudta volna, hogy azon a csatogó hideg éjszakán, mikor ő mesét mond a meleg kunyhójában, ugyan abban az órákban Nagy-Enyed város lakóit mészárolják le és a kinek kedvesebb az élete, kifut a derékig érő hóban az erdőkre, mert azok a vadak, melyek ott tanyáznak a vadonban, talán könyörületesebben ölik meg, mint a mesebeli koronáért harcoló hősök . . .

A szép tündér, kit Linkának hívtak és szőke volt, hasztalan esdekel Dimitru előtt. A fiatal juhász ma nem képes többé mesélni. Pedig a havasi csobánoktól hallott ő többet is beszélni, mert azok a pásztoremberek regéltek a nyáron neki, fehér tündérekről, kiket a rengeteg mélyén láttak lebegni és a „Stinca Diavolului” irányában tűnt el a szemeik előtt. De ez Dimitrunak most már nem jutott eszébe.

X. FEJEZET.

VAK VAGY!

A tordai Labirintushegy aljában, kívül a város végén, a cigánypurdék lomhán heverve süt-kéreztek a tavaszi napsugarak csalóka melegénél. Ezek képezik a tulajdonképpen boldognak mondható lakosságát Torda városának. A városban lakókat szüntelen félelmek tartják remegésben. Az egyik nap a magyar honvédség tartja még a várost, másnap osztrák zsoldosok serege szállja meg, de ezek is rövid időn tova vonulnak, hogy az oláh csapatok üssenek őrtanyát benne és az oláh tribun parancsára táncoljon a lakosság, a város polgársága. Rémes napokat éltek Torda városában.

A cigánysággal egyik sem törődik. A vajdák rendesen képviseli őket minden feladásnál, hódolásnál, átadásnál a városi tanácsban, de a morék nem sokat törődnek a szép szabadságjogokkal. Megkeresi minden család a mai napra való kegyerét, ha magyar, ha osztrák, ha oláh parancsol a város fölött. A cigánykereket sem hányja különben a rajkó az egyik előtt, mint a másik előtt, legföljebb az oláhoknak nem nyújtja ki a nyelvét, mert félreértik és nyomban fölakasztják a célzást. (Azt hiszi, hogy szörösnyelvűnek csufolja a

purd é és ezért inkább haragszik ez a nép, mintha tolvajnak nevezik.)

Egy ilyen szép tavaszi napon, éppen azon tanakodtak a cigányok, hogy mikor induljon utnak a karaván a téli szállásról. A vén dádék estig hányták-vetették a terveket, mert az ifjabbak újításokat hoztak föl a kis országgyűlésben, változtatni óhajtottak a régi szokásokon. Kinn a Labirintushegy alatt, míg hangos beszéddel tárgyaltak Faraó utódai, az alatt leszállt az éj. Kigyultak a világok az alattuk elterülő városka házaiban. Egy-egy későn visszakerülő moré hirt hozott a városból. Azt újságolta, hogy beütött a Devla mindenféle földi jóba, mert megérkeztek az oláhok! . . .

Erre a gyors tudósításra aztán még gyorsabban véget ért az országgyűlés. Elintézték röviden minden vitatkozást és megegyeztek mindnyájan egy dologban. Tudniillik, hogy minél gyorsabban elillanak . . . Lett gyors készülés, pakolás, de láрма nélkül, mert ez tiltva volt az elsőkések alkalmával. A mórék készültek.

Tíz óra után egy fehér condrás oláh léptetett ki a Labirintushegy aljába apró mokány lován. Alig pillantották meg a fölfelé törekvő vitézt, nosza összeültek. Lett szitkolózás, hogy az oláhok megsértik a királyoktól, fejedelmektől kapott és mindig tisztelt törvényes jogokat. Minek küldenek oda ki embert, mikor az a hely az örök szabadság hazája. Ott nincs jussa senkinek, de még az oláhoknak sincs! Piszkolták, mocskolták az oláhokat, mert ilyet még a császári generálisok sem mertek megtenni! . . . Persze cigányul beszéltek, a mit az oláh küldött, ha meghallott volna, ugy sem értett volna meg. Hát éppen ezért

szörnyű bátorsággal szidták az oláhokat. Még azt is merték mondani, hogy „szőrösnylvü“, de csak cigányul! Hogy valamiképpen meg ne értse az a lovas. Azonban mikor megérkezett a fehér condrás oláh lovas, nyomban csendesség lett a pártütők között az öreg dádé egyetlen intésére, ki a szóvivő vala.

— Hallgassatok véreim! — kezdte félelmetesen suttogva, — mert itt van a „havasok királya!“ . . .

És csend lett. A mórék ajkai elnémultak, mintha a nyakukat elvágták volna. Csupán szemeknek fekete golyói pislogtak alázatosan csunya sötét arcukról az érkező felé. Mikor közvetlen közelükbe érkezett, a gyöngén lobogó tűz teljesen megvilágította alakját a fehér condrás oláhnak.

A vén dádé nem csalódott. Az érkező valóban a rettegett „havasok királya“ volt: Janku Ábrahám. Kantárszárát, a mint leugrott lováról, odanyújtotta az egyik fiatal cigánynak, hogy tartsa meg a lovát és a mórék alázatos tisztelgését kegyesen fogadta. Az öreg dádé nyomban eléje állott és megkérdezte oláhlul:

— Parancsol valamit a „havasok királya“?

Jankunak nem tetszett, hogy fölismerték. De azért darabosan válaszolt a vén dádénak, hogy elárulta kilétét:

— Nem kell töled semmi, vén gazember! — és hetykén lépdelt tovább a palás-oldalban vájt viskók lyukai előtt. Végre betért a vityilók egyikébe, a hetedikbe, hol éppen Csobrinka lakott.

Alig pillantotta meg a nagy, előre álló fogu, görebhátu vén cigányasszony, vigyorogni

kezdett a csunya képe. Előre álló kapafogai rémesen villogtak, pedig ő hizelegve fogadta, vagyis akarta fogadni a nagy embert. Hát arról sem tehet, hogy olyan förtelmes arca van és az nem változhatik át a hatalmas ember előtt.

Janku Ábrahám valójában ritka jókedvű volt, de odakint durvasággal leplezte el lelki állapotát, míg idebenn a szűk vityiló előlnyilójában kedve lett volna megölelni azt a rusnya vén banyát örömében.

— Itthon van Csobrinka? — kérdezte mosolyogva a vén görbe cigánynétől.

— Csókolom a kezeit-lábát instálom, már hogyne volna, mikor éppen várta, de csókolom a kezeit-lábát, hát nagyon várta . . .

Janku végig sem hallgatta a rusnya vén banya vigyorgó ajkainak hizelgő szavait, hanem mint a ki jól ismeri a járást és otthonosan érzi magát, belépett a földalatti vityiló másik részébe a szalmaguzsszal tömötten befont ajtón. Minden úgy történt, mint a mikor először járt itt, csupán azt a két borzas cigánypurdét nem látta ott kívül a vén rusnya banya rokolyája ráncába kapaszkodva. Azokat már utra tették . . .

A földalatti belső üreg teljesen sötét volt, csak akkor esett be egy kis gyöngye világ a kívüli pislogó tüzről, mikor fölnyitotta Janku a szalmával font ajtót, de a mint betette, azonnal koromsötét lett, az vette körül a jókedvű látogatót.

— Ismersz-e Csobrinka? — kérdezte Janku Ábrahám dacosan tekintve szét.

— Tudtam, hogy eljössz „havasok királya“, — csengett a válasz a Csobrinka ajkairól.

— Emlékszel-e mit jövendőltél volt nekem Csobrinka? . . .

— Szóról-szóra tudom.

— Hát azután, a mi történt?

— Azt is ismerem.

— De nem volt igazad!

— Minden szavam beteljesedett!

— Hazudtál Csobrinka!! Hazudtál!!!!...

És a gyalázó kifejezésre, mely szívéig sértette Csobrinkát, egy hosszantartó, élesen csengő nevetés felelt. A híres Csobrinka nevetett. Milyen jó, hogy a sötétben csak Csobrinka látta a Janku Ábrahám arcát, csak ő nézte a „havasok királyá“-nak arcáról a büszke önhittséget, de Janku nem láthatta az ő nevető, jókedvű alakját! Bizonyosan leolvasta volna a sértett jósnő ördögi mosolyáról, keserű gunyos nézéséről a pokoli gondolatokat.

— Talán kételkedel az én szavaimban? Azért nevensz? — kérdezte fenhangon Janku.

— Nem kétkedem én! — és újra nevetett Csobrinka.

— Miért nevensz tehát? . . .

— Nem nevetek én, csak a könnyeim folynak! . . . — és olyan rémesen, olyan gunyosan csengett tovább a kacaj a Csobrinka ajkairól, hogy borzalom volt hallgatni.

— Megbolondultál Csobrinka? — förmed reá komoly fenyegetéssel a „havasok királyá“.

— Óh, hatalmas ember! óh, havasok dicső király, minden nagyságodat egynek köszönheted! . . .

— Annak, hogy győztem! — mondta rá Janku.

— Hogy győztél?... — hallatszott a Csobrinka kételkedő kérdése. — Nem az a szerencséd!

— Hogy előrelátó vagyok? — tudakolta Janku.

— Ellenkezőleg! az a szerencséd Janku Ábrahám, hogy vak vagy! . . . — és ebben a két rövid szóban összpontosult a megsértett jósnőnek minden keserősége. Szemébe mondta a hatalmas embernek, a havasok rettenetes királyának, hogy: vak vagy!

— Csorbinka! — kiáltott reá Janku.

— Mi bajod?

— Mit merészelsz?

— Én a lakásomban szabadon beszélhetek! — vágott vissza a jósnő és tüzesen, szinte bosszusan csengtek a Csobrinka szavai. — Elöttem a „havasok királya“ annyi, mint a legutolsó napszámós! A gróf sem nagyobb ur az inasánál! A király sem a kocsisánál! A szerencsének nem parancsolhat a hatalom! Attól nem koldulhat sem a szegény, sem a gazdag, mert a szerencse azé, a kit szeret!

— Ugy? — kérdezte gunyosan Janku Ábrahám. — Értelek! Most meg akarod hazudtolni jóslásodat, nyomorult féreg! . . .

— Azt soha! . . .

— De hiszen alig egy éve mult és minden ellenkezőleg történt, a mint jóslád! — gunyolta Janku, — mindenik szavad hazuság volt!

— Én föntartom minden szavamat, Janku Ábrahám! Ha emlékező tehetséged jobb a szeméidnél, akkor kezd elől a jóslatomat!

— A mibe indultam, sikerült! — kezdte a „havasok királya“, — ez az első volt!

Csobrinka nem mondott ellent, csak csendes, de azért hallhatólag tette utána megjegyzését:

— Szomorú uton indultál el Janku Ábrahám . . .

— Ne bírálgass! — tört ki hevesen Janku.

— Csak azt akarom mondani! — folytatá édeskésen és valamivel hangosabban Csobrinka, — hogy még mindig az uton vagy, arra felé töretsz . . . igyekezel . . . de nem látsz, mert vak vagy!

— Ne kotyogj annyit! — parancsolá Janku, — rendet tartok a jóslásodban! Az elsőt elértem.

— Még nem! — tiltakozott Csobrinka.

Janku figyelembe sem vette a tiltakozást, hanem folytatta:

— A másodikba is hazudtál. Azt elvittem!

— De nem a tied! — mondott ellent Csobrinka.

— Most az enyém! Ott őrizem a „Stinca Diavolului“ tetején egy sziklavárban, egy rejtett fészekben, nos? nem förtelmes hazugság volt, a mit jósoltál? . . . Ő az enyém!

Csobrinka a fiatal cigányasszony, alig szürte fogai között a szavakat, mert a düh miatt nem merte fölnyitani az ajkait, nehogy tulkapjon a hangja azon a magasságon, a melyen akarja:

— Mutasd a gyűrűjét, Janku Ábrahám! . . .

— Úgy sem látod a sötétben!

— Ha volna, látnám. De az ujjadon azt még te sem fogod látni soha!

— Megvakulok talán?

— Nem, csak ilyen maradsz, mint most, mint eddig voltál, hiszen most is vak vagy! . . .

— Vakmerő lettél Csobrinka!

— Merő igaz, de vak nem, — gunyolódott a jósnő, — azt tőled elvenni nem tudom. Az neked marad.

— Hagyd a fecsegést! Mondjam el előbb a te szavaidat, a melyeket jóslásképpen mondtál. A harmadik az volt... az volt, hogy... — és nem jutott hamarjában az eszébe Janku Ábrahámnak.

Csobrinka kisegítette:

— Hogy soká fogsz élni!

— Igen, az volt... — hagyta helyben Janku.

— Hát ősz hajad lesz!

— És a negyedik?

— Nem tudod már, mi volt? — tudakolta a jósnő.

— A negyedik?

— Az volt, — felelte Csobrinka, — a mi betelt, de csak a te részedre.

— Győztem! győztem! győztem!...

— Hát a mellette mondottakat már elfeledted, Janku Ábrahám?

— Az badarság volt tőled! Azért megbocsájtok neked, mert elfeledteti velem a győzelem a te gyarlóságaidat is!

— De éppen azokat ne feledd el „havasok királya“! Ha az első része beteljesedett, akkor a másodiknak is be kell következnie.

— Mondtam, hogy ostoba vagy, de nem neheztelek érette.

Csobrinka lassan, majdnem vontatott hangon kezdte elmondani az egy év előtt jósoltakat:

— Győzni fogsz. Igen. De azt hiszed, hogy

elég, ha győztél? Nagyobb baj az, mintha veszteséget szenvedsz!... Az a győzelem, a melyet te csinálsz, csak mást emel föl és nem tégedet!...

— Én a „havasok királya“ vagyok! — és megrezgett a földalatti vityiló a Janku Ábrahám hangjától.

Csobrinka sértő gunnyal válaszolt:

— Csakhogy a koronádat régen nem nézted meg. Majd ha ismét kezédbe kerül az a fényes öntés, nézd meg jobban, mert a te fejedre annál méltóbbat nem rendelt a sors. Ha talán kicsi, hát készítesz éppen olyat, de nagyobbat... és ne változtass rajta semmit, ugy illet meg az tégedet, a mint van! . . .

— Haragszol talán Csobrinka? Ne tedd! Nincs szándékom bosszut állani hamis jóslásodért, a hazugságokért. Ne félj tőlem.

— És te az én jóslásomat hazugságnak látod, Janku Ábrahám?

— Ugyan minek nézném? de nevetek, mulatok rajta, mint ostobaságon szokás!... nevetek!

— Igyekezz minél hosszasabban nevetni, mert a sirás bizonyosan tovább tart a nevetésnél!

— Nem mutatnád meg magad? — hallatszott a „havasok királyának“ kérdő és parancsoló hangja.

— Nem! — felelt tagadólag a jósnő.

— Hátha parancsolom?

— Nekem? — kérdezte keserű panaszhangján, Csobrinka.

— De azonnal!

— Csobrinkának még parancsolni nem vagy elég hatalmas, Janku Ábrahám! A havasok kösziklái talán megrepedhetnek egy szavadra, a cso-

bánok ezrei fegyvert foghatnak melletted, egy kiáltásodra és gyilkolhatnak, mészárszéket csinálhatsz egy országból, a mint tetted, oh, hatalmas „havasok királya“, de Csorbinka nem hajol meg a te parancsod előtt, az ő saját fészkében, soha! Ez még szabad hely! itt én vagyok a parancsoló, az ur! . . .

Janku Ábrahám, a sötét földalatti üregben megfenyegette a jósnőt.

— Vigyázz magadra! Vagy nem tudod, hogy én vagyok az ur, Torda városa az én hatalmam alatt nyög? . . .

— Torda városa nyöghet akár halálhörgést a te hatalmad alatt Janku Ábrahám! — felelt bátran Csobrinka, — te azért az én foglyom maradhatsz, a míg nekem tetszik! De légy nyugodt! Elbocsájtalak, hogy a jövődölésem minden pontja belteljesüljön rajtad. Hogy még egyszer eljőjj hozzám, de ne meghazudtolni!! . . . Mert a jövődömondók tévedhetnek, de nem hazudnak!! Járj békével! . . .

Janku Ábrahámnak hideg levegő csapódott az arcába. A szalmafonásu ajtó nyitva volt. Csobrínkát szólította elébb barátságosan, majd parancsolólag, de nem felelt. Tüzkövel tüzet ütött és körütekintett a cikázó szikrák fényénél, hanem Csobrínkát mégsem láthatta. Ugy eltűnt, mint ha a föld nyelte volna el.

Kilépett a vityilóba. A pattogó tűznek, mely még egy óra előtt ropogott a külső huruba egyik szögletében, még csak nyoma sem látszott. A vén rusnya képü banya sem volt görbe alakjával, vi-gyorgó arcával, melyről agyarként előre állottak a hatalmas kapafogak, hogy félelmes volt reá-

nézni. A mint kilépett a vityiló elé, ott a tanácskozó lármás cigánygyűlésnek hiült helye maradt. A Labirintus alja teljesen üres, hangtalan lett egy óra alatt. A mórék nagy karavánja odahagyta téli tanyáját. Ellábaltak mind a cigányok.

Ott találta meg Janku Ábrahám a lovát is a Csobrinka vityilójának elősövényéhez akasztva. Örvendett, hogy nem lopták el a mórék. Pedig azt meg nem tették volna egy világ kincseért, hogy ellopják. Hanem annak is megvan az oka! Ugyanis azt izente nekik Csobrinka egy titkos telefonon (a vén banya által), hogy átkozott portéka aza paripa — gazdástól! . . . Már pedig az úgy van közöttük, hogy ha Csobrinka valamit megátkozott, hát az lehet egy szál füstös kolbász, vagy éppen ropogós verőmalac, hát még akkor sem nyulnának hozzá a mórék. Tudják, hogy a Csobrinka átka fogósabb a szuroknál, hát nem kap gazdát közöttük az soha!

A „havasok királya“ éjjél után bandukolt haza. De másnap kivonult egy csapat oláhval a Labirintushegy alá és összerombolta a cigánykaraván téli tanyáját. A föld alá vájt viskók egy-másután dűledeztek össze, nem kimélték egyiket sem. Hanem délfelé már meg is tette panaszát a cigányvajda. Elmondta, hogy megrongálták a legnagyobb királyok és fejedelmek által annyiszor megerősített szabadságukat. Nem tisztelték jogos kiváltságaikat! De ez mégsem használt. A megsértett vajda orvosolás helyett bezáratott. A „havasok királya“ börtönbe vetette a mórék törvényes fejét.

Hanem a cigányvajda másnap reggelre megszökött. A városházának sötét tömlőcében

pedig emlékül iratot hagyott egy lapos kövön, mely hangzott ilyenképpen:

„Te még király sem vagy Janku de meg is látszik rajtad! Ha nem hiszed, nézd meg a tükörben a nyelvedet!”

A börtönőr elég balga volt ezt Jankunak fölfedezni és az aprólékos szíves figyelemért mindössze huszonöt botot kapott. De már ez nem használt. Nem változtatott a dolgon, mert a cigányok megszöktek Torda városából, a nélkül, hogy Janku mézeskaláccsal is vissza tudta volna csalogatni a mórékat. De még parancsolni sem tudott a „havasok királya“, mert messzi jártak. A városi tanács urai meg váltig erősítették, hogy bizony kár volt bántani azt a derék népet. Rosszalták a labirintusi vityilók lerontását, mert nem jó hadilábon állani a mórékkel. Övék a győzelem mindenkor.

Később azt is megtudta Janku Ábrahám, hogy a cigánykaraván vajdája nem más, mint a Csobrinka férje, a kit ő becsukatott, a miért panaszkodni jött hozzá.

— No, de nem baj! — vigasztalta magát Janku Ábrahám. — Csobrinka azt mondta, hogy vak vagyok. Legalább megtudja, hogy jók a szemeim, sőt a cigányok vajdáját is megláttam és becsukattam. Tehát látok, nem vagyok vak! . . .

A karavánt csak késő ősszel a hó kergette vissza téli szállására, hol azalatt nagyot változott a világ. Még a legmagyarabb polgárnak is németül kellett beszélni a törvény előtt, ha nem tudott, nem volt igaza. A cigányok azonban cigányul beszéltek és a törvényre sem mentek, pedig fájt, bántotta őket a lakásuk embertelen földulása. Csak

vityilók voltak azok, a földalá vájva, de azért édes otthon, biztos menedék a süvöltő szél ellen. Nem panaszkodtak el keservüket senkinek, de azért ígértek Jankunak valamit úgy suttymban, a mi bizonyosan nem vált volna ingyére a „havasok királyá“-nak. Mert bár azt mondá róla Csobrinka a szomszé-
mébe, hogy vak, azért a hidegben sátor alatt didergő mórék bosszuját minden vaksága mellett meglátta volna.

Keserves tél volt ez a tordai szabad cigány lakosok részére, de hát az elveszett magyar hazának bányájában ők is osztozának. A veszteséget a mór is érezte, mert didergett, vacogott a foga egész télen, a gyöngye ponyvasátor alatt. És a város nem adhatott menedéket, derék, szabad fiai számára, mert a tűz a polgárokat is nagyon összeszorította, a nyomor kipusztította, nem maradt más hely a karaván részére, a városház tágas tömlőcé-
nél. De oda már a cigányokat az önértzet sem engedte! Bebujtak ők sokszor a dutyiba mindenfelé, hanem otthon, a saját fészkében, mindenik tulakart tenni erényben a másikon. Dideregtek, de a bosszu forrott.

XI. FEJEZET.

A KARAVÁN.

Hütyü Balog, a csizmadia, szörnyüségességet élt át, mikor kedvencét, a tudós, szép leányt, ki szöke volt és Linkának hívták, nem találta a Teleki-tékában. Mint egy örült, elkezdett szaladgálni ide-oda a Teleki-ház tágas udvarán. A legényei úgy fogták meg az udvaron a szerencsétlen embert. Bevitték. Eldugták a műhelyben, de a hirt nem tudták elzárni. Gyorsabban szaladt a madár repülésénél, szét az utcákon, az estvéli órákban mindentelé.

Elrabolták a szöke Linkát, ki minden vasárnap hűségesen megjelent a nagytemplomban. Ellopták a város büszkeségét, a történelmek kincses házát az élő lexikont, a tudós tiündért, a leányok szépségét!

Bozsi bácsi tehetetlenül verte össze kezeit. Ugy ült a káros székekben, hogy a lábait is kukra emelte. Később, hogy magához tért a mély tudományú férfiú és a nagykarimájú szalmakalapját, melyet télen is hordott a szobában, keresztül csapta a fejébe, úgy szaladt a Teleki-tékába át.

— Nem a régiségtárt rabolták ki?

A nyomában belépő csizmadialegény ritka ügyességgel megfelelt a mélytudományu férfiúnak.

— Dehogy bántották az ócskaságokat, mikor frissebbet is találtak. Többet ért a szép Linka!

Bozsi bácsi nem tudott hinni a saját szemeinek. Kereken szaladt a nagy teremben. Egy futó pillantást vetett mindenik értékes történelmi darabra, de hiába kutatta a hiányt, hasztalan kereste a Teleki-téka bántódását, csonkitását, az ingóságok mind meg voltak, csupán az a tejszinü tudós leány hiányzott, a Bozsi bácsi történelmi lexikona, a szöke Linka.

Hát ilyen zene-bona még akkor sem volt, mikor a muszkák bevonultak a székelyfővárosba. És a kinek legnagyobb vesztesége, legmélyebb fájdalma volt, azt az embert András Péternek hívták . . .

A derék asztaloslegény elsápadt, mikor a borzasztó hirt meghallotta, de legelőbb a hirhozó asztalosinast úgy csapta pofon, hogy miként szemtanuk beszéltek, az inasgyerek egyik szeme megcserélte a másikat. Hanem ez nem segített a dolgon. András Péter inkább hasonlított halotthoz, mint élő emberhez. Szemei olyan tévedezve forogtak, mintha maszlagot evett volna és megrémültek tőle a barátai.

Nem kiabált. Még csak nem is beszélt, csak csöndesen, suttogó hangon mondott a Balog uran fülébe, mintha kísértetekkel beszélne.

— A korona . . . a korona . . .

És Hütyü Balog önkénytelenül sugta utána:

— . . . A korona . . . a korona . . .

Valami borzalmas volt nézni ezt a két embert! Pedig a csizmadialegények hat hétig látták

csoszogó lépésekkel járni a Teleki-téka körül Hütyü Balogot, a szerencsétlen apát, ki imádta egyetlen gyermekét és András Pétert, a boldogtalan szerelmes asztaloslegényt, a ki bálványozta a szép leányt, ki szőke volt és Linkának hívták.

Az öreg ment elől. András Péter utánna. Az öreg betekintett mindenhova a vasrácsos ablakon át, az ifju követte mindenhol. Vontatott, csoszogó lépésekkel, így járták be a Teleki-palota minden zegét-zugát naponta háromszor. A palota nagy volt. Egész nap ezzei töltötték az időt, egyebet sem csináltak.

Estve, ha holdvilág sütött, nesztelen lépésekben fölhaladtak az emelet lépcsőjén, mintha kísértetek volnának. És az árnyék olyan rémesen követte mind a kettőt. Egyszerre léptek, egyszerre tették a vontatott mozdulatokat. Velük mozgott az árnyék.

Két ember: két sötét árny, négy láb: négy árnyék és olyan félelmesen hallatszott a suttogás, a mint betekintettek az öreg épület ablakainak vasrácsai között.

— Itt sincs . . . itt sincs . . .

— Itt sincs . . . itt sincs . . . — ismételte András Péter. Aztán tovább csoszogtak az emelet oszlopos folyosóján. A cselédek, a lakók nem merték megszólítani őket. Borzongott a hátuk e halál-sápadt emberek látásától. A két ember pedig tovább cscszogott.

Mikor végigjártak minden ablakot, vége lett a kutatásnak, de nem bucsuztak el. Még csak föl sem tekintettek egymás szemébe. A Hütyü Balog ajtója előtt megállottak egy-két pillanatra, míg az öreg fölnyitotta a kulcs segítségével és bement.

Köszöntésük az András Péter sóhajtása volt, melyet sok fájdalommal suttogott magában:

— . . . A korona . . . a korona! . . .

A legény hazafelé bandukolt, de nem nézett föl a földről, ha szembe jöttek vele az emberek. Megismerte volna ő Linkát a fehércipős kicsi lábairól, ha meglátta volna a lábait. Az öreg Hütyü utána susogta a szerencsétlen szerelmes tépelődése között kiejtett szavakat:

— . . . A korona . . . a korona! . . .

A hatodik hét egyik napján András Péter elmaradt, nem jött el Hütyü Baloggal megjárni a fájdalomnak kalváriáját. A csizmadiamester hiába várta a legényt, pedig határozottan számított rá. Bántotta, hogy ilyen hamar elfeledte azt a szőke gyönyörűséget, az ő legdrágább kincsét. Nem, az nem lehet, hogy elmaradjon! Utána küldötte az egyik legényét a mester.

András Péter még a hívásra sem jött többé a fájdalom színhelyére. Elhagyta a várost még az elmúlt éjjelen s attól az órától kezdve Hütyü Balogot nem látták többé az utcán . . . A Teleki-tékát azután is ő takarította. Mikor a fakó pamlaghoz érkezett, melyen a tudós leány, ki szőke volt és Linkának hívták, — szokott gugolni, megállott a kopott butor előtt. Hosszasan elnézte, az Apaffi Mihályné emlékezetes pamlagját. A fejedelemsasszony sem hullatott keserűbb könyeket rája kétszáz év előtt, mint a szerencsétlen atya kétszáz év után. Sokat őszült a szakálla rövid idő alatt és ő nem nézte meg a tükörben, pedig a legényei mondták.

Kitakarította a régiségtárt. Leporozta a közel fekvő tárgyakot, hanem a fakó pamlaghoz nem

nyult, azt nem érintette. Maradjon az meg úgy, a miként rajta volt utóljára a kis tudós. Ott hevert a nagy bőrkötésű könyv is szakadozott bőrtáblájában, melynek sárgult lapjai között még most is ott van a lehullott porszemkorona. De nem érintette Hütyü Balog. Oh, azok szentek valának előtte és nem akart érintésük által véteni a kedves gyermek drága emlékének.

Bozsi bácsi szintén nagy részvéttel volt. Meglátta a port is a pamlagon, meg a könyvet is, melynek nem ott van a helye, de annyira fájt a szíve az öreg Hütyü látásán, hogy szó nélkül hagyta a rendetlenséget. Sőt az öreg kérésére megengedte, hogy más butordarabokat rakjon a fakó pamlag elé. Ne közeledjen ahhoz senki, mert azon ült utóljára az a kedves kis leány, ki szőke volt és Linkának hívták.

*

A boldogtalan asztaloslegény elhagyta a szomorúság színhelyét. Szíve még csak elbirta volna a szomoru hely fájdalmas emlékét, de kegyelemkenyéren nem akart élni, attól elborzadt a lelke. Az a kevés pénze, mit gyűjtögetett, elfogyott a hathét alatt. És bár volt neki otthon öröksége, csinos kis székelyház, meg a keresményéből összevásárolt baromállomány, de azokhoz nem nyult. Hazavándorolt inkább szülőföldjére. Otthon egyik testvérbátyjának lett a segítségére, mert igen szorgalmas volt és a csendes legény keveset beszélt, szomorúságának okát el sem mondta senkinek.

Azt tartották róla a faluban, hogy csendes bolond. Egy év után találkozott Csobrinkával, mert a cigánykaraván ott ütötte föl tanyáját a falu-

végen. A tüzes szemű cigányasszony már hallotta az András Péter szomorú esetét, sőt kereste a legényt mindenfelé, hogy találkozzon vele, mert szüksége volt reá a jósasszonynak. A szerelmes emberek kivétel nélkül mind kisebb-nagyobb bolondok. András Péter is csak szerelmes volt, mert egy két éves tulkot vezetett ki a faluvégre, hogy a ki neki megmondja az igazat, a jövődéből és eltalálja a multját, hát azé legyen a jószág!...

A cigányok között is megvan az a bizonyos bog, a melyet urinyelven „protekciónak“ hívnak és e végből a vajda feleségéhez küldötték a szépen jövedelmező jövendöltetöt, mert hát más is tudott volna szerencsét mondani az asszonyok közül, hanem a vajdáné elől nem veheti el az elsőséget!...

Csobrinka messziről fölismerte András Pétert és eléje kiáltott:

— Nem kell az ajándék ifjuember!

— Ugyan miért?

— Mert ma igazságot akarok jósolni! És azért nem veszek fizetést tőled!

— Fizetés nélkül mondd? — csodálkozott a bús legény, mert nem igen hallott még ilyet.

— Az igazságot nem lehet megfizetni, annak csak köszönet az ára, Péter!

András Péter rábámult a szépséges cigányasszonyra. Csobrinka megfogta a legény kezét és megnézte. Nagyon sovány volt és sárga.

— Mennyit szenvedtél!... — kezdte csendesen mondogatni Csobrinka és sajnálkozva tekintett a legény beesett szemeibe, aztán nyomban vigasztalni kezdte:

— De légy nyugodt. Ez a perc az utolsó

perce bánatodnak András Péter! Én mondom neked, hogy az utolsó bánatos perced!

A legény szinte megrázkodott az örömtől, mert ez a csodás cigányné olyan határozottan beszélt neki, mintha hatalma lenne a sors fölött.

— Ismersz engemet? — rebegték ajkai.

— Tégedet csak most akarlak megismerni, de a multadat ismerem, a jövődet tudom. Te boldog leszel, ha szót fogadsz nekem . . .

— Mit tegyek? — tudakolá mohó érdeklődéssel a legény és látszott rajta az a mindenre készség.

— Bocsásd haza azt a barmot.

— Nem fogadod el? — kérdezte bánkódva.

— Nekem hiába kínálod, nem tudok neked érdekből jósolni, Péter!

— A többi mórénak se adjam? nem adhatom? — kérdezte a legény ajándékozó kedvében.

— Azt megteheted, hanem azután jere a sátor alá Csobrinkához! . . .

András Péter érezte, hogy valami nagy dolog következik most az ő életében, mely fordulást jelent, csak azt nem tudta fölfogni az eszével, hogy az a feketeszemű cigányné honnan tudja az ő nevét? A körülálló dádék közül magához szólította a legöregebbet. Átadta neki a szép borjút és azt kívánta reszkető hangon, hogy használják egészséggel. Hanem mindenik rajkó egyik ám belőle.

Azalat Csobrinka eltűnt a faluvégi cigánysátrak sziürke ponyvái alatt. Péternek vezető kellett, hogy megtalálja az egyforma sátorok utcái között Csobrinkát. A vén dádé elkísérte s azalatt elmondta nagy dicséretek között, hogy Csobrinka

a leghíresebb jósasszony az egész országban. Neki minden szava beteljesedik előbb-utóbb. Még a méltóságos grófok sem tudnak elleni az ő jóslása nélkül... Végre megállottak egy szürke ponyva előtt, mely semmiben sem különbözött a többi sátraktól, hanem a ki alatta volt és András Pétert várta, ahhoz a cigányasszonyhoz szépségben nem hasonlítható egyik sem. Csobrinka legszebb vala a cigánykaraván nőiszemélyei között. Ajkai kedvesen mosolyogtak és ez az öröm nem a pénz után való sóvárgást jelentette. Nem pénzért vigyorgott, miként a közönséges szerencsemondók, hanem érdek nélkül beszélt, — bosszúból.

— Régóta kereslek András Péter, mert a boldogságodat, az életed vigabb felét őrizem és ez nagyon hiányzik neked. Legelőször azt mondom neked, hogy remélj! Nem jósolok, hanem az életeredet mondom el.

— Egy kérdésem volna Csobrinka. — kezdte a legény.

— Bizonyosan megfelelek reá.

— Ha olyan bizonyosan tudod, akkor felelj meg kérdés nélkül! . . .

— Igen hosszasan kellene fecsegni arról András Péter, mert te sokat akarsz kérdezni, de én a végét mondom el a kérdésednek. Légy nyugodt, az a lány él...

— Él? . . . Hol van? . . .

— Várj a rendre Péter. Magad mondtad, hogy kérdés nélkül feleljek. Nem bántotta azt a tündért senki! . . . olyan ártatlan, a milyen volt, de hallgasd meg a történetét.

— Higyjem-e Csobrinka? . . .

— Olyan igaz, mint engemet, hogy itt látsz.

Hiszen tudod, hogy nem a pénzedért, nem érdekből beszélek, mert utólagosan sem fogadok el tőled semmit! Még annyit sem, mint a körmöd feketéje! . . . — mondogatta a kedvesszavu cigányné.

— Oh, milyen boldog vagyok Csobrinka!

— Boldog csak leszel! Most csupán sejtet!

— Neked adom mindenemet, ha elvezetsz!

Az életemet hagyom meg magamnak! Mindenem a tied Csobrinka!

— Én nem fogadok el semmit . . .

— De elvezetsz hozzá? — kérdezte türelmetlenül.

— Bizonyosan eljössz velem, hanem hallgasd meg a történetét Péter.

— Boldog leszek Csobrinka! . . . boldog! . . .

— Az én szívem óhajta teljesül veled, de hallgasd meg már a történetét!

— Ne indulnánk el most ebben az órában? . . . ebben a percben, Csobrinka? . . .

— Ne siess! — biztatta Csobrinka a boldogságtól reszkető legényt, a ki nem tudta nyugodtan hallgatni a történetet. Minduntalan beszélt.

— Nem késünk el? . . .

— Gondom van rá, hogy el ne késsél. De hadd kezdjem el a szép szőke tündér történetét . . .

— Milyen szép volt! — beszéltek a legény ajkai akaratlanul, — milyen kedves volt! . . . oh, hogy szerettem . . . a szőke haját . . . ragyogó fekete szemeit . . . homlokának titkos komolyságát . . . arcának hamvas fehérségét . . .

Csobrinka végigvárta, míg elnémultak a fiatalember ajkai. Mig kifogyott a kedvesét magasztaló jelzőkből és csak azután szólalt meg a ci-

gányné édes csengésű hangja, mintha tündérme-
sét kezdene:

— Volt egy gyönyörű szép leány, ki szöke
volt és Linkának hívták . . .

— Megállj Csobrinka, mert megőrülök! —
tört ki fájdalmasan, András Péter . . .

— Csupán a meséjét mondom, — vigasz-
talta a kedvesszavu cigányasszony.

— Hagyd el a meséjét! Nem birom végig
hallgatni! . . . Pedig te olyan jó vagy Csobrinka.

— De különös lettél!

— Sokat szenvedtem Csobrinka! . . . —
szólt bánatos hangon panaszolva András Péter.
— Azt mondták, hogy csendes bolond vagyok . . .
mert nem tudták mi a bajom. Nem tudlak én meg-
hallgatni Csobrinka! Mert te tudod az én bánato-
mat . . . Ne haragudj Csobrinka! Ugy-e nem ha-
ragszol? Látod meggyöngültem . . . Csak azt
mondd meg, hogy szeret-e Linka engemet.

— Nem! Linka senkit sem szeret!

— Azt sem, a kivel megszökött?

— Azt a legkevesébbé.

— Te ismered az elrablóját? . . . — és villog-
tak a legény szemei. Olyan különösen jött a tűz
a sápadt arcra.

— Ismerem.

— Megmondod a nevét?

— Miért ne mondanám, de csak később. Hi-
szen az nem bántotta Linkát, csak álmjárós volt
mind a kettő és így követték egymást. A hold
világ ezüstös fénye összehuzta őket a vágyaik által.

— Szerелеmből?

— Dehogy! Holdkórosságból! — jegyezte

meg Csobrinka, — hogy még ők sem tudtak egymásról . . .

— Hát az miként lehet?

— Majd meglátod a saját szemeiddel András Péter! De te olyan gyöngének látszol, mintha a lélek hálni járna a testedbe éjszakánként. Messzi utra kell jönnöd. Jó lábad legyen. Nem könnyű vállalkozás az, a mibe kezdesz!

— Én el tudok menni Csobrinka! — biztatta az ifju és igyekezett némileg rendbe hozni magát a szép cigányasszony előtt, hogy erősebbnek látszassék.

— Azt is tudd meg, hogy cigánylegénynek kell öltözzél, míg oda jutunk.

— Cigánynak? . . . — csodálkozott Péter.

— Éppen olyan kormos, füstös fekete cigánynak, mint a többi moré. Nem szabad, hogy téged gyanítsanak!

— Miért?

— A te nyugalmadért Péter. A te boldogságodért. Mert tudd meg, hogy Linkát a ki elvitte, hát nagy ur lett!

— Mégis igaz! — és a homlokára nyomta mutatóujját András Péter, mintha eszébe jutott volna valami. — Egykor koronát emlegetett előtted Linka! . . . A korona állott az én boldogságom útjába, azért nem lehettünk egymásé! . . . Tehát a korona! . . . az nem volt mese! . . .

— Nem volt mese! — hagyta rá a cigányasszony, de hogy még a mesénél is kevesebb volt, azt nem mondta ki.

— Mégis ki szöktete el Linkát? — kérdezte András Péter.

— Hagyjuk későbbre Péter.

— Egy csapásra mondd ki . . .

— Sok lesz Péter! — figyelmeztette Csobrinka.

— Csak a nevét nem tudom. A többit elmondtad.

— Hát a nevét is elmondom: a te szép Linkát Janku Ábrahám a „havasok királya“ vitte el . . .

András Péter megrázkódott. Látszott arcán a megütközés. Talán ha az orosz cárt mondja Csobrinkának, az nem lepte volna meg annyira, mint a hirhedt „havasok királya“. Pedig előre tudta Csobrinkától, hogy nem szeretik egymást, hogy csupán a holdkóroság huzta össze a Janku meg a Linka lelkét, csak az köti össze őket, de nem a boldogító szerelem . . . Mégis elborzadt e név hallatára, hiszen sok vértócsa tapadt ehhez a névhez és ártatlanok véréből folyt az össze. Az emberek olyan borzalmas kegyetlenségeket tudtak beszélni róla, hogy az András Péter félelmén, megütközésén csodálkozni sem lehet.

Ha egy várost éjszaka megrohantak az oláhok és lakóit legyilkolták, hogy napokig raboljanak, gyújtogassanak benne, azt Janku parancsára tették! Ha kinozták a védtelen magyar lakosságot bárhol, mert a férfinép messze barangolt a csatamezőkön honvédruhában és nem védhette meg családi tűzhelyét az oláh fölkelők borzalmas dúlásaitól és ez egyszerre bár tiz helyen történt: azt mind Janku rendezte, az ő parancsából tették. Agyonverések, karóbahuzások, aljas trágárságok, a miket igen bőven és szakadatlanul folytattak az oláh fölkelők: azért csak Jankut okozták, mert ő volt a fővezér, a hirhedt „havasok királya“ ren-

dezte, csak az ő parancsából jöhetett, az ő tudásával végezhették, pedig a valóságtól mindez a legtávolabb állott. Janku Ábrahám cég volt, mely alatt folyt minden gazság, mely alatt üzték a tribunok a kikapásokat, a borzalmas dolgokat, de hogy 3 mindazokról tudott volna? Szegény Janku!

Mikor megesett, mikor beletaposták az eszméért küzdő ember nevét a sárba, a gyalázatba, akkor már többé nem segíthetett, nem orvosolhatta a bajokat a hatalmas „havasok királya“ sem! Nem azért, mintha nem akarta volna, de mert nem bírta fékezni az elvadított buta népet, az oláhokat. Az alantos vezérek, hogy a magyarok iránti gyűlöletet, de főképp rablási vágyaikat kielégíthessék, fanatikus módon tüzelték, biztatták a népet a galád tettekre. Sőt még így sem értek volna célra a vallásos, buzgó néppel, ha újabb ámitást nem találnak ki. Az végre győzött az oláh nép között. „Hat hónapig alszik az Isten!“ Ez volt a nép erkölcsének megingatója, mert papjainak ajkáról hallotta. Hat hónapig amit cselekednek, arról nem fog a lélek elszámolni a Megváltó trónja előtt, sem az Isten nem fog tudni róla.

Ilyen aljas csellel szemben az ideális Jankunak hasztalan volt minden törekvése. És az ő neve volt címe annak a vérlázító mészárlásnak, annak a kegyetlen vérontásnak, melyhez hasonlót a XIX-dik században nem találunk följegyezve a történelem lapjain. Mert hiszen Jankunak is voltak foggyatkozásai, főleg a tudatlan nép följegyzéseiért és az előre nem számításért vádolható, de mit nem tettek meg mások az ő nagy eszméjénél kisebb dolgokért? Ő nem rablásra, hanem az egyesült oláhok egy közös hazájáért fogott fegyvert, annak

létesítésére indult és az a nemes cél lebegett előtte haláláig, távol a gyanúsításnak legkisebb részétől is! Hogy a sors, a végzet ezt neki nem engedte meg, hogy nevét nem ő, hanem a saját nemzete tiporta a sárba, hogy eszméinek tiszta szép egére saját vérei vonták a szégyen, a gyalázat sötét fátylát, hogy az oláhok az ő neve oltalma alatt vitték keresztül minden rablásaikat és e miatt közönséges rablóvezérré kellett lesülyedjen a nemes eszmék önzetlen harcosa: arról ő nem tehet, de az utódok sem bírják ezt helyreépíteni, őt lelkének nagyságához méltóan kárpótolni nem lehet soha!...

Nevének kiejtésére megborzad a magyar ember lelke ötven év óta és megundorodik tőle a késő századok gyermeke is! Ezt András Péternek sem vethetjük szemére.

Csobrinka látta az ifjuembert elkomolyodni, nézte, hogy miként sötétül el a legény arca és sietett vigasztaló szavaival.

— Ne félj András Péter! Nem lesz dolgod Janku Ábrahámmal, de még a hadaival sem. Csupán egypár oláh őrzi Linkát, de messzi van. Még a madár sem tudna oda repülni pihenés nélkül.

Az ifju nekibátorodva szóla:

— Ha ketten őrizik, egyedül hozom el!

— Ha a lábaid kibírják, Péter! — tette hozzá Csobrinka.

— Talán kibírják, ha akarom!

— Felöltözől cigánynak?

— Ha szükség.

— Másképp nem lehet most járkálni!

— Tudom, — mondta rá a legény szomoruan, — mert a német parancsol . . .

— Ne beszélj hangosan, — kérte Csobrinka,

— nekünk nincs közünk a némettel most. Csupán Linkával, aztán vége a más bajának.

— A költséget én állom!

— Ha megengedném. De nem engedem, Péter!

— Miért költenél te reám Csobrinka? Nem vagyok én vak koldus!

— Azért mert telik a mulatságra! — és ráütött a szoknyája oldalára, melyben különböző pénzdarabok csördültek össze. — Te, ha mulatni akarsz, a saját pénzeden mulatsz! azt én is megtehetem, mert telik!

— De én birtokos vagyok... — szabadkozott Péter.

— Hát azt hiszed, én szegény vagyok? . . . Százszor kifizetem a birtokodat aranypénzzel, de ezerszer ezüsttel! Nekem telik! De kedvem is van hozzá!

— Nem rontom el a kedvedet Csobrinka, de tudod, olyan furcsán jön ez a dolog nekem. Miért teszel éppen velem így?

Csobrinka tüzes szemei villogni kezdettek. Vére hevesen forrt, mint a tüzes láva és attól félt, hogy mindent elveszithet, ha ki nem találja az igazat, hát kimondta.

— Tudd meg András Péter, hogy nem a te sápadt arcodért, sem a szőke Linka ragyogó fekete szemeiért teszem, hanem egy foltért, mely engemet éget, mintha most is érezném a helyét, pedig sötétben volt... és csak egyetlen egy szó volt...

— Miféle folt? ... — tudakolta a legény és Csobrinka nem tudott parancsolni heves vérének. Kimondta.

— Szégyenfolt, Péter, a mit Janku Ábra-

hám a szemembe vágott, mikor azt jövendöltem, hogy Linka nem lesz az övé! Hazugnak mondott, hazugnak engem, Csobrínkát, a ki még a királynak is igazat mondek!...

— Ne mérgelődj Csobrínka! — kezdte vigasztalni a legény, — én nem kételkedem a szavaidban, még akkor is hittem neked, mikor csupán reményt ígértél, de Linkáról egy szó sem volt mondva.

— Csak Janku kételkedett, — mondta rá a keserűség hangján, a tudományában megsértett jósasszony, — de hamar végezőnk Péter! Ha te sietsz, én még jobban igyekszem! Te leszel az élő tanu, a ki elmondja, hogy Csobrínka nem hazudik! Mikor indulhatsz?

— Akár ebben a perében.

— Holnap reggel korán jöjj a sátram alá. Felöltözzöl cigánylegénynek. Három markos moréval még a hajnali órákban elindulsz Topánfalva felé. Te nem tudod merre van, de nem is kell, mert tudják a legények. Az utunkról senki se tudjon. Vigyázz Péter! ne szerezz bajt Csobrínkának!

— De elbucsuzom!

— Tudsz irni?

— Hogyne tudnék!

— Hát ird meg levélben! Ird belé, hogy elmentél honvédnek!

— Hiszen azok most szökdösnek haza . . .

— Már az mindegy! ugy is csendes bolondnak tartottak eddig, hát miért akarnál egyszerre okos lenni? . . .

— Ugy teszek. De pénzt hozok magammal az utra . . .

— Már olyan bolond mégse legyél, hiszen

megmondtam világosan, hogy az én multságomra megy.

— De az én hasznomra! — jegyezte meg Péter.

— Persze, hogy ez a te szerencséd. Ird belé a levélbe, hogy ne várjanak egyhamar haza, mert te tűzbe akarsz lenni, addig nem nyugszol . . .

— Harci tűzbe az ellenséggel!

— Igen, a szép Linka tüzes tekintetével! — enyelgett vele Csobrinka. — Holnap hajnalba bevonulsz András Péter a Csobrinka seregéhez. Pihend ki jól magadat!

A cigányok másnap hajnal hasadáskor elhagyták a faluvéget. Hosszu karaván vonult Brassó felé telerakott szekerekkel, borzos rajkókkal, míg két kocsijok ellenkező irányban Segesvár felé vette útját.

XII. FEJEZET.

FÁBÓL EZÜST KORONA.

A magyar ember derüs jó kedvében már sok jóizü históriát talált ki, mert a közmondás szerint lehet látni fából vaskarikát is, t. i. ha az, a ki látni akarja, belebuvik egy nagy odvasfa üregébe és kinéz egy vasalt kocsikerékre, akkor fából lát vaskarikát, sőt lehet az élő fa is. Hanem fából ezüstkoronát nem igen látott még halandó ember, pedig éppen azon fáradozott Dimitru, a boldog fiatal juhász a ki a szőke Linka óhajításának minden áron eleget akart tenni. A szőke tündérleány már-már unatkozott. Nem győzte várni a késlekedő Jankut.

Egyszer kezébe került egy kis ólomkorona, melyet Csobrinka öntött volt Janku Ábrahámnak, de a melyet a „havasok királya“ még akkor beejtett volt a rejtett fészek tulipános ládája mögé, mikor Linkát idehozta. Ott találták meg a messzelekor és a szőke tündérnek nagyon megtetszett. Azért kérte Dimitrut, hogy készítsen egy ahhoz hasonlót, de nagyobb, hogy találjon a Janku fejére. Szépen tudott faragni a juhász, tehát fából csinálta meg, hogy megezüstözzék azután. Ugy akarta a szőke tündér, hogy Janku, ha megszerezte nehéz harcokon azt a másikat, azt a fényes arany-

koronát, hát legyen mellette egy mindennapi ezüstkorona is, mert az aranyat csak nem viselheti hétköznapon.

A juhász örvendett az eszmén. Legalább új dolog került, a mivel foglalkoztassa a unatkozó Linkát elméletileg. Lassan haladt a fakorona, de haladt. A szép sima juharfának mindennap formálódott az alakja. Kerekedett, gömbölyödött. Előbb darabosan, mint a kaptát készítik, azután szépen kidolgozva simára. Dimitru nagyon sokáig elhuzta a faragását és azon imádkozott, hogy már egyszer Janku érkezzék meg. A szőke Linka az ellenkezőért fohászzkodott éjjel-nappal, hogy hamarabb készüljön el a fakorona, mit Jankunak készített és azután érkezzék meg. Hát az a jó Isten a Linka könyörgését hallgatta meg. A koronát kifaragta Dimitru csinosan, hanem Jankuról még hírt se hallott azalatt.

Itt lett aztán csak nagy gondja a juhásznak! Ki fogja azt a fakoronát jól megezüstőzni? . . . Ez nem kis fejtörése vala a fiatal juhásznak. Mindent ígért, csupán a koronát nem bírta megezüstőzni, pedig Linka nem állott el a tervétől. Ragaszkodott makacsul a korona ezüstözéséhez, hadd legyen fából ezüstkorona.

Egy forró nyári napon nagy örvendezések között vezette haza Linkához a korona megezüstözőjét Dimitru, ki nem vala más, mint Csobrinka. Egyedül jött, mert a karavánjának férfi tagjai kerülő utakon igyekeztek két szekéren a helyszínére. Csobrinka hetek óta várja Topánfalván őket, de nem jöttek. Az okát nem tudhatta meg, de aggódott a sorsuk miatt. Türelmetlenkedve vesztegelt, aztán utnak indult egyedül a havasok

belsejébe. Feltette a szöke tündért. Most érkezett a havasra. Találkozott Dimitruval és jósolt neki, de úgy, hogy megismerkedjen a Linka őrizőjével, mert az öreg Tógyer bától mindent megtudott aprólékosan Dimitru felől, azt is, hogy a lakásán még nem járt az apósa, mert félti a szép feleségét és senkit sem enged Mundre Marie közelébe.

A juhásznak tetszett a Csobrinka jövődömondása, mert nem hazudott a multjára nézve egyetlen egy szót sem és a jövődjét gyönyörű színekben festette le. A boldog Dimitrunak kedve jött a beszédre, hát megkérdezte az ezüstözést is. Hanem az nagy tudomány! Azt Csobrinka nem bizza másra, de ő maga megezüstöz, megarányoz bármit.

Igy vállalkozott a fából készült korona megezüstözésére. Esteve elvezette Dimitru a Stinca Diavolului tetejére Csobrinkát. Leginkább Linka örvendett, mint a gyerekek szoktak, tapsolt, ugrált jókedvében. Ugy elbecézgeti, úgy elsimogatja a cigányasszony rózsáspiros arcát és tizszer is megkérdezi egymásután, hogy csakugyan megezüstözi a koronát? Nem fog látszani a fa sehol? . . .

Csobrinka megnyugtatja a szöke tündért és a mig beszél, csodálva nézi angyali ártatlan arcát, gyönyörű szöke haját, ragyogó fekete szemeit. Nézi bámulattal és elgondolkodik, hogy ez a tündéralak hogyan lehet olyan szép? . . . és olyan ostoba? . . .

Az ólmot, melyet mindig magánál hord, hogy jövődölés közbe öntsön belőle, fölhasználja az ezüstözéshez. Az is fényes! Az is fehér, mikor önti. Az első napon nem erőlteti meg magát Csobrinka. Csupán egyetlen egy gombját önti be fé-

nyes ólommal a koronának. A szőke leánynak végzetlen öröme telik a fényes gomb látásán. Egész nap ott sürog-forog Csobrinka körül. Beszél, figyelmezteti, hogy el ne törje a fakoronát, mert nehezen faragta azt Dimitru és mennyi időbe került?! . . .

Napok telnek. Csobrinka nem siet, sőt a lehetőségig elrontani szeretné mindennap, a mit csinált azelőtt, hogy hosszasabban tartson a munka, mert ezzel időt nyer és a közelében lehet a szőke tündérnek. El van határozva a bosszus cigányné, hogy ha másképp nem megy, ő szökteti meg Linkát Janku elől . . .

Napközben Mundre Marie el van foglalva a főzéssel és egyéb munkájával és Csobrinka ki kérdezi a szőke Linkát oláhul, mintha nem is sejtene, hogy magyar leány.

— Kinek készül a korona, Linka?

— Janku Ábrahámnak! hát te annak még hírét sem hallottad, Csobrinka? . . .

— Már hogyan hallottam volna!

Aztán Linka gyerekes egykedvűséggel mondja el a Janku viselt dolgait, de nem a valót! hiszen azt nem tudja, hanem a meséket, melyeket Dimitru mondott el neki.

— Hát szereted Jankut? — tudakolta Csobrinka és fürkészve pillantott a szőke tündér gyerekes arcára, hogy szemeiből leolvassa a valót, ha talán tagadná.

— Szeretni? . . . — csodálkozott Linka, — már hogyan szeretném! Én mindenkit tudok szeretni, a ki jó! — és ezt a gyerek mondta Csobrinkának, nem a szerelmes leány.

— De felesége akarsz lenni? — kérdezte tovább a barnapiros cigányné érdeklődve.

— Én nem! Csak a királynő leszek. Ő pedig a király. Ugy-e szép dolog a koronát viselni Csobrinka? Ez nagyon pompásan illik az én fejemre! . . . De a Janku fejére is!

— Szép bizony! — hagyta rá Csobrinka és tovább kérdezte a szőke leányt. — Hát csókoltad már Jankut vagy egyszer Linka?

— Hogyne csókoltam volna? — mesélte a gyerekes tündérleány olyan kiejtéssel, mintha csak babaruháról lenne szó. — Azt mondtuk egymásnak, hogy jegyesek vagyunk! Hát ez nem szép dolog? . . .

— Bizony szép! — hagyta rá a cigányné.

— A koronát is egy időben fogjuk viselni mindenkor. Ha ő fölteszi: én is fölveszem, ha ő leveszi: én is leveszem a fejemről, de nem ezt az ezüstkoronát! Hanem azt a másikat, a melyet Janku hoz tiszta szép aranyból. Kettőt hoz, úgy ígérte. A milyen lesz nekem, éppen olyan lesz Janku Ábrahámnak is! . . .

Csobrinka beszélni akart a leánynyal komoly, borzalmas dolgokról, de látta, hogy nincs kivel! A tervét egyenes uton nem viheti keresztül, tehát görbe ösvényt választott, hogy annál bizonyosabban célját érje. Dolgozott nagy lustán és tervezett, mert aggasztotta a mórék késése.

Mikor a fából készült koronának ötödik gombját ezüstözte, a távoli bércek oldaláról bagoly huhogást hallott. Megolvasta, mert ritkaság nappal hallani a halálmadár hangját. Linka is segített a számolásban. A bagoly háromszor kezdett huhogni és mindig kilencet kiáltott félelmes

hangján. Csobrinka úgy szeretett volna táncolni örömében, mert ez a cigánykaraván meghatározott jele volt.

Megérkeztek a rajkók. Csobrinka délután eltávozott a Stinca Diavolului rejtett fészkeről a bére felé, honnan a bagolyhuhogást hallották a délelőtt és két óra múlva került újra vissza. Dimitru nem volt otthon és senkisémet figyelt a cigányasszony távolmaradására nagyon, mert ha észrevették, ugysem szőlították meg érette, hiszen nem parancsoltak neki, mert nem tudták, hogy az baj . . .

Délután visszakerült Csobrinka a rejtett fészkekhez és tovább ezüstözte fehér ólommal a fakoronát. Csodálatos gyorsan elkészült vele . . . Félóra múlva már teljes fényben ragyogott a fakorona. Be volt huzva. És Linka össze-vissza-csókolta örömében Csobrinkát. Tapsolt, nevetett, újjongott és ugrált, mialatt Munde Marienyodtan végezhetette dolgait, mert mosott és elkészülhetett gyorsan vele, hogy az estebédet is megfőzze az idejére.

A cigányasszonynak elérkezett a nap, melyen jól kigondolt tervét végrehajtsa. Nem komoly, fölvilágosító szavakkal fogott a kivitelhez, hanem a mint a körülmények hozták. Játékszerűen, könnyedén, gyerekesen, mert hiszen Linka gyerek volt. Őt lehetett csalni, a hogy tetszett. Most, hogy a koronája olyan hamar elkészült, azt sem tudja mit tegyen, mit mondjon örömében.

— Óh, te Csobrinka, milyen ügyes vagy!

— Tudnék én még ügyesebb is lenni.

— Nem! ennél gyorsabban csak álmodban láttam elkészülni valamit. Nézd meg Csobrinka,

hogy jól áll-e nekem ez az ezüstkorona. Fölpróbálok — és fejére tette a fából készült ezüstkoronát. Milyen szép volt és milyen jól állott. Csobrinka alig győzte dicsérni.

— Tündérkirályné vagy Linka! Hej, ha most meglátna az, a kit én ma délután láttam!...

— Kit láttál Csobrinka?

— Szeretnéd tudni ugy-e?

— Óh, mondd meg nekem! — kérte a leány.

— De te mindjárt kikiáltod, inkább meg se mondom.

— Nem Csobrinka! én tudok hallgatni. Hol láttad?

— Innen nem messze a bére oldalán . . .

— Ugyan ki volt? — faggatta a szőke szépség.

A ravasz Csobrinka dehogy mondotta ki a nevét. Csak a koronára intett fekete szemeivel és sokat jelentőleg mosolygott utána, de ajkain halatszott nyomban reá a csitító hang:

— Pszt . . . pszt . . .

És a leány, kit Linkának hívtak és szőke volt, kitalálta, hogy ki lehet. Odahajolt a Csobrinka füléhez, mintha félne a nevét hangosan ki mondani és édesen gügyögtek ajkai:

— Janku Ábrahámot? . . .

Csobrinka igent intett a fejével, de kétszeresen igyekezett csitítani, hogy ne beszéljen hangosan, mert ez titok ám! de még milyen titok.

— Hát a koronákat láttad-e Csobrinka? . . .
— kérdezte alig suttogva, a szőke tündér.

— Pszt . . . pszt . . . — csitította a barna cigányasszony és igent intett.

— Mind a kettőt?... — tudakolta alig hallhatólag.

És Csobrinka bólintott a fejével, de hallgatott.

— Ma elhozza?... — folytatta suttogását Linka.

Csobrinka elérkezettnek látta a percet, tehát magyarul folytatta a további beszélgetést, mert azt hallgathatja Mundre Marie, ugysem érti meg.

— Nem jöhet el a távolból, édesem!

— Te tudsz magyarul Csobrinka? — csodálkozott a szőke tündér és látszott arcán, hogy mily jól esik a magyar szó neki.

— Én magyar vagyok! — felelte büszke önérzettel Csobrinka, — de hát több nyelven kell hogy beszéljek. Oh, milyen jól esik a magyar szó, de itt tilos az a beszéd!...

— Nincs is szebb annál Csobrinka! Janku csak magyarul beszélt mindig velem, de ezek nem tudnak, hát megtanultam a nyelvüket.

— Linka! — kezdte bizalmasan a cigányasszony, — én mondanék valamit.

— Csak rajta.

— Te Linka! — és nézett hamisan Csobrinka, — hát nem volna szép dolog ezt Jankunak fölpróbálni a fejére?... De csak úgy, hogy ezek ne tudják! — és szemével intett a fiatal juhásznő felé, ki háttal volt feléjük.

— Pompás lesz. Te mégis jó vagy Csobrinka!...

— Csupán az ördög rossz!... — jegyezte meg a cigányné.

— Miért mondod azt? hiszen én dicsérlek.

— Én is azért dicsérem magamat, mert én

jó vagyok, hanem az ördög rossz, hogy el nem viszen!

— Hát megyünk? — kérdezte a leány.

— Együtt nem indulhatunk el... Hanem elébb te elszököl a koronával.

— Aztán te utánam jössz? . . .

— Nemsokára ott leszek . . .

— És merre induljak? — kérdezte halkán Linka.

— Látod azt a magas, kopasz bércet a viskótok mögött?

— Jártam is rajta többször.

— Arra felé tarts egyenesen. Nehogy eltévedj!

— Hová gondolsz Csobrinka?... Jártam én ott.

— A többit tudod. Én utól érlek.

— Hanem te, Csobrinka! — kezdte komolyan a szőke tündér, — a míg elszököm, addig állj oda és tartsd szóval Mariet. Inkább itt hagyom a koronát is, hogy legyen mit mutogass neki. Beszélj sokat, hiszen te tudsz, ha akarsz . . .

És a leány, ki szőke volt és Linkának hívták, átadta a fából készült ezüstkoronát Csobrínának és szinte tuszkolta, hogy szóval tartsa Mundre Mariet. Azt kezdte tapasztalni Csobrinka, hogy ez a leány a milyen szép, még nem is oly nagyon ostoba!... Eljött tehát a fiatal juhásznéhez a kis viskó elé. Megmutatta a fából készült ezüstkoronát s a míg Mundre Marie bámulta, esodálta a szép fényesen ólmozott darabot, azalatt szakadatlanul beszélt Csobrinka. A szőke Linka pedig észrevétlenül tünt el a viskó mögött.

Mikor gondolta Csobrinka, hogy már ele-

get fecsegett a koronáról, átvitte a dolgot a szerencsemondásra, meg a jövőndőlésre. Addig beszélt a szép juhásznénak, addig hordozta őt a szerencsének mindenféle szekeren és különböző csodás járművein, míg a kívánt idő eltelt.

. . . A bagoly háromszor huhogott a sziklás bére felől . . .

Ekkor Csobrinka bevitte a kis házikóba a fából készült ezüstkoronát, de nem tette le, mint a juhásznénak mondta, hanem odabenn gyorsan fölakasztotta a hatodik alsószoknyája belsőjére. A másikat sem feledte magához venni, melyet még Jankunak öntött volt a tordai hurubájában, jóslás után. A mint ezek biztos helyen valának, a cigányné került-fordult és ismét a Mundre Marie szerencséjét jövőndölte az elrejtett fészek előtt.

— Hol van Linka? — kérdezte hirtelen Marie.

— Odabenn alszik, — nyugtatta meg Csobrinka. — Kifáradt a nagy örömben, hogy elkészült már a koronája. Mennyit tapsolt, ölelt, csókolt a kis tündér. Olyan boldog, mintha kincseket kapott volna, vagy éppen királyság járna vele.

— Hát ő még gyermek! — jegyezte meg Mundre Marie.

— No, nagy gyermek! Maholnap pap elé állhat. Csakhogy nincs benne vér! . . .

A kopasz bére felől újra hallatszott a félelmetes bagolyhuhogás . . .

— Ugyan mit akar az a halálmadár? — kérdezte a szép juhászné és megremegett.

— Bizony az nem jót jelent Marie! — magyarázta Csobrinka komolyan. — Isten őrizzen, de közeli halált következtetünk mindig . . .

Mundre Marie és Csobrinka háttal valának fordulva a csendes fészeknek, a kis házikónak, de hogy ilyen borzalmas dologról esett a szó és roppanást hallott a háta mögött, hát viszapillantott Mundre Marie, aztán nagyot sikoltott . . . A rejtett fészekből magas lángok csapkodtak az ég felé. A száraz faépület majdnem egyszerre gyuladt meg és a tetejét fedő szurkos fenyőkéreg úgy égett, hogy dudolt belé.

A két asszony sikoltozva, tehetetlenül lépettet ide-oda és a kinek arcán nagyobb rémület ült, a kin a kétségbeesés inkább erőt vett: az Csobrinka volt. Elesett ijedtében. Aztán Mundre Marie húzta föl, mialatt kétségbeesetten kiáltotta a Linka nevét. A nagy tűz forróságától nem lehetett megközelíteni az égő házikót.

Egy óra alatt összeesett a rejtett fészek, a Dimitru boldogságának édes tanyája. Hamu maradt belőle. A juhászné nem birt sírni az ijedség miatt. Mit csinál Dimitru, ha estve hazajön? . . .

Csobrinka azt mondta, hogy ő nem meri megvárni. Inkább örökre elbujdosik a havasok közé. Inkább a vadak tépjék széjjel a testét, mégsem akar találkozni Dimíttruval. Ugy is tett, a miként beszélt. Elindult az óriási fenyősudarak között, mintha bizonytalan irányban menne, de volt gondja, hogy a bagolyhuhogást kövesse. Egyedül maradt Mundre Marie a leszakadozott üszök mellett. Ő nem hagyhatta el ijedtében sem Dimíttrut, mert pap előtt fogadta a hűséget. Legyen meg az Urnak szent akaratja! . . . Leült a nyájörizők favályujára, melyet tuskóból faragott Dimíttru az etetéshez és ott sirdogált a szép juhászné egymagában, mert Csobrinkát hiába marasztotta. A leros-

kadt házikó még füstölgött itt-ott, hogy legyen mit nézzen Mundre Marie.

Alig hagyta el a pusztulás helyét Csobrinka, melynek ő vala végzetes angyala, a lábait gyorsan szedte egymásután. Igyekezett utólélni a félelmes hangon szóló halálmadarakat. Félóránál tovább tartott az útja a kopasz bérc oldaláig s ott maga előtt látta a karavánját.

Négy feketeképű cigánylegény tartotta beszéddel a leányt, ki szóke volt és kit Linkának hívtak. Beszéltek neki szája izére, már a mint Csobrinka meghagyta a délutáni találkozáskor. Olyan mesészerű hazugságokat mondtak Jankuról, hogy csoda dolog, miért nem hasadt meg a föld alattuk. Közbe-közbe egyik moré távozott száz lépésnyire, hogy csalogassa bagolyhangjával Csobrinkát. A szóke leány szintén őt várta, de nem szólottak a morék erről. A Janku hőstettei, melyekben nemzetet nem volt szabad megnevezni, teljesen elfoglalták Linkát minden más gondolatoktól.

Csobrinka mosolygó arccal érkezett Linkához. Nem lehetett volna megtalálni a cigányasszonyon a félórával elébb mutatott kétségbeesésnek még csak az illatát sem.

— Csobrinka! — kiáltott eléje a leány örömmel.

— Csakhogy megtaláltalak végre, — kezdte a cigányasszony, — mióta kereslek!

— Én meg régóta várlak.

— Rossz helyen jársz! az irányt eltévesztetted talán.

— Itt beszélgettem.

— Jankut láttad már?

— Dehogy láttam! Vártalak Csobrinka.

— Annál jobb, akkor siessünk.

— Itt a korona? — tudakolta aszöketüindér.

— Már hogyne volna! — És fölfordított tizenkét alsószoknyája közül ötöt Csobrinka, hogy annak belső részéről leoldozza a felkötött koronákat. Megvolt mind a kettő. A kicsi, meg a nagy. Aztán elindultak gyorsan. Hogy merre? azt nem kérdezte tőlük senki. Linka csak azt tudta, hogy Jankuval találkozik, a ki elhozta az aranykoronákat. A legények ügyesen és serényen rakták a vasbavalókat Csobrinka után, kinek a szőke Linkára volt gondja, nehogy visszatekintsen a fenyő között és meglássa a füstölgő fészek égését. Az talán mégis baj volna, mert a szép szőke leány mégsem olyan ostoba, mint a milyen szép.

Sietve mentek, messze haladtak és Linka nem fáradt. Előnyére vált, hogy többször elbolyongott és megszokta a havasokon a fárasztó gyaloglást. Csobrinka közbe cigányul beszélt a mórékkal, hogy ne értsen egy szót se belőle a szőke Linka, csak gyönyörködjék a fekete népség beszédjén.

— Hol a pokolba késtetek annyit?

— Ne kérdezd Csobrinka! — válaszolta az egyik fekete képű, könnyű járásu móre. — Még a nevétől is félek, hogy kísértetbe esem, ha kimondottam!

— Baj volt?

— De még milyen! Óh, Devlácska te tudod! A németek le akarták huzni rólunk a fekete bőrt, hogy fehérén akaszszanak föl . . .

— Hát aztán?

— Aztán mégis rajtunk maradt!

— Megmostak?

— De lugoztak! de szapultak mindennel.

— Mindeniket? — tudakolta Csobrinka.

— Rendre jártuk Hanem annak is a te szépséges keresztfiad az oka! (Már mint András Péter.)

— Beteg volt?

— Bár a Devla elvitte volna! De nem vitte, hanem magyarul beszélt, még cigányul sem tudott! Hát elloptuk! . . .

— Honnan?

— Mit gondolsz a menyországból? Hát az akasztófa alól! onnan loptuk el egy ködös reggel a te gyönyörűséges keresztfiadat, kinek a képit úgy bemázoltad, hogy a császár kamarása sem tudta levakarni a feketeséget Gyulafehérváron.

Csobrinka nagyot nevetett a mórén.

— Mit nevetsz Csobrinka? — kérdezte a szőke leány magyarul, mert a cigánybeszédet nem értette.

— Ez a móre mond nagyokat.

— Miért nem beszéltek magyarul?

— Hát cigányországról beszél és arról csak cigányul lehet beszélni! — nyugtatta meg Csobrinka. Aztán cigányul folytatták menetközben a beszédet,

— Hát megmosták a keresztfiamat?

— De még hogy megmosták! Kádba ültették. De lugozták, de vakarták!

— Hol voltez?

— Hát a tömlőcben! csak nem hiszed, hogy a kőpalotába tartottak. Ott szidott az a fényes uraság minket lázadónak, meg árulónak, már a miket csak magyarul tudott, mert németül feléje

se néztünk, ha bögött. A többi vitéz nem is tudott beszélni, csak ugatott, meg mutogatta, hogy föl-magasztalnak bennünket. No, hát ezt a te kereszt-fiadnak köszönhetjük.

— Meg volt ijedve?

— Csupán az életét féltette a bolond. Azzal csinált bajt. Még a mit tudott cigányul, azt is elfeledte. No, hiszen kivallattak! . . .

— De ránk raktak! — kotyant belé a másik cigánylegény.

— Hallottál te már világéletedbe cigányvallatást, a hol pirosra sült verőmalaccal csalogatták ki a szavakat a moréból? . . . — kérdezte keserű gunnyal az előbbi cigánylegény.

Csobrinka újra jóízűen nevetett és a szőke Linka kíváncsian tudakolta:

— Mit beszélnek neked Csobrinka?

— Most Jankut dicsérik, hogy milyen nagy ur, — felelt a cigányné.

— Ugy-e koronája van már? — kérdezte Linka a cigánylegénytől.

— De még milyen fényes trónuson ül a koronájával! — magasztalta a legény magyarul, de utánna tette cigánynyelven: milyen gyönyörűen körülrakták az oláhok magyar gyermekfejekkel, hogy annál ékebb legyen a dicső trónus.

— Trónus is van? — csodálkozott a szőke leány, mert nem értette a cigány megjegyzést.

— Aranyból faragva! — magyarázta a cigány legény.

— Aranyból? — ismételte Linka.

— Ugy bizony! — erősíté a legény és ismét cigányul tette utána, hogy a mit a juh gyapjából szőnek és a földre terítik, hogy heverészen rajta.

Aztán Csobrinkát is figyelmeztette egyttal, hogy nemsokára a szekérnél vannak.

A cigányasszony megtette előkészületeit.

— Hárman itt maradtok a leány mellett. Beszéddel tartsátok, a míg elkészitem a keresztfiamat! — parancsolta Csobrinka cigányul.

Linka egy szót sem értett a beszédből, de látta, hogy Csobrinkától elmaradnak és közre fogfognak a legények. Hát megkérdezte tőlük:

— Hová megy Csobrinka?

— Bizonyosan bejelenti Jankunak a jó hirt, nehogy a nagy örömtől meghasadjon a szíve. Így szokás ez, mikor szép leány jön! Óh, Csobrinka tud vigyázni mindenre! Csobrinka okos!

— De tudós is! — jegyezte meg rá Linka.

— Igen! — dicsérte a cigánylegény — tud ezüstözni, szép fehér ezüsttel.

— Mint a koronát behuzta nekem! — beszélt Linka.

És az egyik cigánylegény tréfásan jegyezte meg cigányul:

— Te moré, ezt a leányt is ő huzta be fehérrel!

— Ezüst nélkül! — vágta rá a másik moré, az édes anyanyelvén.

— Mit beszéltek? — fordult hozzá Linka.

— Csobrinkát dicsérjük, a hogy tudjuk.

— Meg is érdemli! meg bizony!

— De még hogy! — erősíti a cigány.

Azután csendesen haladtak és Jankuról folyt a szó. Sokat kérdezett a szőke leány és a cigányok szörnyüsesen hazudtak. Egyszer elkotytyantsa magát az egyig moré, hogy miként patakzott a magyarok vére...

— Hát Janku a magyarok ellen harcolt? ...
— kérdezte megütközve a leány. Hiszen ezt neki sohasem említették.

A három cigánylegény összenézett. Nem tudták, hogy merre kellene most csavarni a rudat? ... Hogy feleljenek? Eltagadják, vagy kimondják? Mert eddig hazugságot parancsolt Csobrinka. És a melyik morénak eljárt a szája, csufolni kezdték:

— No, mászszál ki a sárból, ha belepoty-tyantál!

És a moré nagy serényen rávágta, a mint tudta:

— A biz' a magyarok ellen verekedett. Éppen a magyarok ellen. Csupán a magyarok ellen. A némettel együtt a magyarok ellen! . . .

— Nem tréfálsz moré?

— Már hogy tréfálnék? Nem tréfa az! Sokat harcolt. De mennyi vér folyt el! . . .

Linka gondolatokba mélyedve megállott egy nagy fenyőtörzs alatt. És azok a morék nem sejtették, hogy miről gondolkozhatik a fehér leány, mert igaz, hogy Isten mindenkinek a homlokára írja gondolatait, de nem mindenki tudja elolvasni! A három cigánylegény sem tudta.

A leánynak, ki szöke volt és kit Linkának hívtak, eszébe jutott a magyar szent korona története . . . Mennyi hányatáson ment át a nemes ércdarab, de megbosszulta magát valahányszor szentségtelen kezek bántalmazták a viselőjét. Ezeréves multja össze van forrva a nemzet történetével és a magyar faj egyik legékeesebb büszkesége lehet mindenkor a korona iránti tisztelet. A korona szent! . . . Linka a szöke tudós leány még

igen jól emlékezett a történelmi tanulmányaira, még nem feledte el a magyar korona sérthetetlen voltát és mint tudós, felháborodott a magyar szent korona után áhitozó ellen... Megborzadt a gondolattól, melynek tudatára jött... Hogy Janku nem a magyar koronáért küzdött, azt nem tudta a kis tudós, csak azt, hogy a magyarokkal szemben harcolt...

Alig várta Csobrinkát, hogy többet kérdezen tőle és a mint megérkezett a barna cigányasszony, komoly arccal lépett eléje a szőke leány:

— Mondd meg nekem Csobrinka igaz lelkedre, hogy kik ellen harcolt Janku Ábrahám!

Csobrinkát meglepte ez a komoly föllépés. Szóltott volna, de nem tudta, hogy mit beszélhetek a távolléte alatt.

— Nem felelsz? — csengett a szőke tündér hangja, mintha paracsná a választ és az egyik moré cigányul belebeszél nagy serényen.

— Ájuldozhatsz már! Ez a bibás megmondta, hogy magyarokat huzatott a karóba! Megette a becsületünket! . . . — és tovább lépdelt nagy hetykén a moré.

— Csuffá tette a társaságot! — vágta rá a másik és félre fordult a fehér leánytól.

Csobrinka még csak most kezdette el a mesterségét. Értette ő magát, fölhasználta a hátralékba tartott fortélyokat és könnyörögve vetette le magát a szőke leány lábaihoz, úgy esdekelt.

— Átkozz meg Linka! mert nem mertem neked megmondani az igazat... Félttem, hogy nem érted meg szavaimat... Azt hittem, hogy másképpen gondolkozol, hogy te is nagyra vágjál

a magyar nép vérén! hát hallgattam. Nem volt bátorságom szólani. . . de egyéb hibám nincsen!

— Kelj fel Csobrinka! — parancsolta érelyesen a fehér leány, — még nem késő beszélned!

Csobrinka fölállott. Szemlesütve vallotta meg, nagy töredelmesség között a bűneit, a mi persze nem az ő hibája volt, de neki így tetszett jobban.

— A mit a cigánylegények mondtak, az mind egy szőig igaz. Janku a magyarok ellen hárcolt, a magyarok vérpatakján akar a hatalomhoz jutni, hát én nem sejtettem, hogy ezt Linka nem tudja . . .

A leány, ki szőke volt és Linkának hívták, oly csodásan változott, mintha kicserélnék. Szemeiben erős szenvedélyes lángok gyultak, arca komolyságtól ragyogott, aztán a hangja is megváltozott. Keményen szólott az előtte álló cigányasszonyra.

— Csobrinka!

— Parancsolj.

— Vezess Jankuhoz! Hadd beszéljek vele! Hadd mondjam a szemébe azt, a mi a lelkem nyomja! . . .

A cigányné elcsodálkozott a változáson, mely Linkát érte e néhány perc alatt és nem hazudott tovább.

— Janku nincs itt közel!

— Ugy? és miért hívtál engemet ki?

— Egyszerre megvallok mindent Linka. Ha megenheztelsz, egyszer teszed: én el akarlak vinni az oláhok kezei közül! Komolyan nem mertem erről veled szólani, mert gyerekek tartottalak, hát cselhez fordultam. Itt a közelben vár a szeke-

rem, arra föltesziünk. Ha szépen nem követsz, ugy erőszakkal visziünk! De a magyar ellenségének karmai között nem hagylak tégedet!

— Te jó vagy Csobrinka! — szólta a szőke leány és megfogta a cigányasszony kezét, — én veled megyek, mert gyűlölöm a magyar nemzet ellenségeit. Sokat álmodtam, de magam sem tudtam, hogy miről... Vezess!

Harminc lépésnyire várta őket a Csobrinka szürke ponyvával borított szekere. Nagy serényen fölkerelkedtek rája, hanem Csobrinka legbelül ültette Linkát, nehogy az a füstösképi cigánymoré, a ki ott fogta a gyeplőt, megfélekedzzék magáról és megszólítsa az életének drágaságát. Mert hiszen ő volt a kocsis: András Péter. A kezei reszkettek, hanem Csobrinka nem késett a figyelmeztetéssel. Jól oldalba lökte a morét.

— Hajts már bibás! Mire vársz, vagy a Devla beléd kuporodott?...

A legény keményen megszorította a gyeplőt. Elindultak. Hanem a szőke Linkának még csak képzeletében sem jelent meg, hogy az a jó feketeképi moré András Péter lehetne. Csobrinka ugy megfestette a szerelmes legényt, hogy a gyulafehérvári osztrák generális lugzója sem tudta lemosni a képét. Hej, Csobrinka tudja, ő érti ennek a módját. A lemosás titka is nála van, mert megigérte András Péternek, hogy mikor a faluja végére érkeznek azonnal megszépíti fehérre.

Nem messze haladt a szekér, mikor egy nyáj jött szembe velük a keskeny hegyi uton. A két kuvasz neki szaladt a szekérnek és megtámadta a lovakat. Az egyik ugatott, a másik vonított és hangjukat megismerte Linka.

— Hallod a Morgó hangját? — kérdezte a szürke vászonkóbor ernyője alá behúzódott Csobrinkától.

— Hallom. A Pazsura is itt van.

— Ez a Dimitru nyája tehát.

— Ez az, de ne törődj vele. Ő is oláh.

A szekér megállott.

— Miért állott meg a szekér? — tudakolta a leány.

Csobrinka óvatosan kitekintett az ernyő alól,

— Mert a nyáját baj érheti, hát azért.

Linka is kikukucsált a szürke vászon szélénél. Láttá Dimitrut elhaladni a cigányok szekere mellett. De bizony nem is sejtette, hogy kit takar a szürke vászonkóbor ernyője. Tovább ballogott a nyája után.

Csobrinka! — szólítá meg nagy serényen Linka a cigánynét, — itt vannak a koronák?

— Itt vannak . . . miért kérdezed? . . .

— tudakolta gyanus sejtelemmel Csobrinka.

— Gyorsan add ide! — siettette a leány.

— Mit akarsz, Linka?

— Ne kérdezz!! Add elő gyorsan a koronákat.

Csobrinka fölemelte az alsó szoknyáinak felét és leoldotta a két különös tárgyat, mialatt ismételen kérdezte a hirtelen szándéka felől Linkát,

— Itt megvártok! — rendelkezett a szöke tündér. — Én ezt a két koronát visszaküldöm Janku Ábrahámnak.

— Az Istenért Linka! Mi jutott eszedbe?... És vissza akarta tartani Csobrinka a leányt.

— A mi nem az enyém, nem viszem magammal! jelentette kierélyesen és leszállott a szekérről.

— Dimitruval bajod lesz Linka!

— Én nem félek tőle!

— A mórékkel elkisértetlek! — ajánlá Csobrinka, a mint a fekete bőrbe bujt András Pétert ijedezni látta.

— Nem kell senki! — tiltakozott a leány.

— Linka, Linka! elrontod minden tervedet! Ott veszel el a kezeik között!

— Ne jajgass Csobrinka! Nekem a korona nem kell!! Visszaküldöm Dimitrutól. Ezt megteszem!!

A kocsis móré szólani akart, de Csobrinka hamar oldalba bökte, nehogy hallassa a hangját.

— Megállj Linka. Én kísérek el! — ajánlkozott a cigányné. A saroglyából kétesövű pisztolyt vett elő Csobrinka a kísérethez.

— Nem bánom, — hagyta rá a leány, — te eljöhetsz.

Csobrinka megmutatta, hogy merre kerüljön Dimitru elé egy kis ösvényen és nyomában lépdelt a szép szőke leánynak. A mig haladtak nagy serényen, a cigányné megtanította Linkát, hogy mit mondjon a juhásznak. A koronák fényesen tartására ecetes mosást ajánlott. Attól lesz még csak fényes az ezüstkorona!

A hegy végénél hosszan kerüli meg az ut a hegy nyulványát. Ott értek eléje a lassan ballagó juhásznak. Csobrinka egy fa mellett hátrább maradt. Linka kilépett Dimitru elé.

— Hol jársz itt, Linka? . . . — kezdte feddőleg Dimitru, hanem a válasza nem számított. A szőke tündér dacosan visszavágott neki, hogy Csobrinka is bámulta hangját a fa mögött.

— Ott járok, a hol nekem tetszik! Azt te

szek, a mi nekem tetszik!! Neked pedig azt parancsolom, hogy ezt a két koronát add át Janku Ábrahámnak! De tisztán tartsd! mosd meg ecettel! hogy fényesen jusson a kezébe!! — és oda dobta a juhász elé a két fényes ólomdarabot.

— Jere haza! — szölitotta meg Dimitru.

És erre a szöke leánynak megvillantak a szemei, elpirult az arca, a hangja pedig haragos volt, a mint visszakiáltott!

— A te kunyhód nem az én hazám!! Ti nem vagytok az én testvéreim!! mert hazudtatok!! . . .

Aztán megfenyegette fehér ujjával a juhászt és otthagya és visszaindult a cigányszekérhez. Dimitru utána indult a kis szökevénynek és rákiáltott:

— Erőszakkal viszlek vissza Linka! Te az én őrizetemre vagy bízva! — de alig lépett huszat és eléje állott Csobrinka.

— Ne nyulj a magyarhoz, mert lelőlek! — és rászegelte pisztolyát a cigányné.

— Csobrinka?! . . . Te is?! . . .

— Szaladj Linka! — szólt a cigányné a leányhoz, — én megvédlek!

Dimitru éles fütytyöt hallatott. A nyájőrizőket hívta és megfenyegette Csobrínkát.

— Majd meglátom! Megválllik, ki parancsol! Rabló népségje!

A két állat dühösen rontott elő a hívó fütytyre. Dimitru ráuszította Csobrínkára és Morgó meg Pazsura szót fogadtak. Böszülten rontottak a cigánynéra, de meg is bánták. Csobrinka egészen közel várta az elől nyargaló farkast és mikor

egy ugrásra volt tőle, nyugodtan vette célba támadóját. A rezes pisztoly nagyot dördült. Tágas csövén hatalmas füstoszlopot lökött a szép farkas felé, mely elterült az óriás sötét fenyő tövében.

A Morgónak már nem volt kedve támadni. Megfutott a dördüléstől ijedtében. És Dimitru hiába uszította a kutyáját, nem mert közelébe jönni Csobrinkának. A cigányasszony fölhasználta a győzelmi percet. Sietve jött a szekérig, hol a leány már elhelyezkedett. Fölugrott a cigánykocsis mellé, kiragadta a gyeplőt a kezéből és hajtott, a mint a lovai birták, mert bizonyos volt, hogy Dimitru üldözni fogja őket. Linka megfogódzott az egyik móré karjában, mert Csobrinka örült sebességgel hajtott. Lovai erősek valának és bizott, hogy hamarabb eléri a hegyszakadék hidját, mielőtt Dimitru odaérkezik. Ott egy mély árok van, mely fölött rozoga hidat építettek a csobának. Ha átjutott rajta és fölszedheti a boronákat idejében, akkor megmenekül az üldözőtől.

Alig öt percet tartott az eszeveszett nyargalás. De valóban szüksége volt erre a karavánnak. A mint a kis fahidon áthaladtak, nyomukban robogtak lefelé a kövek a sziklás oldalon. Dimitru már felettük állott.

— Talpra móré! — szólította meg Csobrinka a legényeit és azok egy pillanat alatt leugráltak a szekérről.

— A hid boronáit! — hangzott a parancs. — Lehányjuk az árok fenekére!

A négy cigánylegény ritka ügyességgel látott a munkához. Gyorsan lökték le a hevenyészett fadarabokat. Még csak leszegezve sem voltak. A boronák fölszedése után a két hidgerendát feszi-

tették ki a helyéről és ezzel megszakadt az összeköttetés Dimitruval. És a juhász hiába orditozott tehetetlen dühében, a magas oldalról hasztalan gurította le egyik nagy követ a másik után, melyek szabad esésükkel megrázták a sziklákat, aztán lezudultak az alyba, de nem ártottak, csupán a hegy alatt elvezető utat rombolták meg, a hol már átnyargalt a cigánykaraván, már tul voltak a sziklaszakadékon. Csobrinka megelőzte a pásztort. Egy órai kerülő után érhetne volna utól Dimitru a mórékat, ha gyalog mennek, de a jó lovakat üldözni hasztalan fáradság lett volna.

A juhász visszatért a nyájához, hol a Pazsura mozdulatlan feküdt a nagy fatörzs tövében. Mellette a Morgó szomorkodott nagyokat vonitva, mintha siratná a társát. Dimitrunak kiesett a köny szemeiből. Nagyon szerette ezt a szelid vadat... A Pazsurája nem volt többé. Felölelte kedvencét és úgy kísérté nyomon a nyáját, mely azalatt megérkezett a Sárkány sziklájának oduihoz éjjeli szálásra.

A két fényes koronát szintén elrejté gondosan a bőrrojtos tarisznájában, hogy legyen, mit megmutatni Janku Ábrahámnak, mert a rábizott kincset nem birta megőrizni. Ő nem tehetett annál többet. De azt nem feledte el, hogy szépen kell tartani, ecettel mosogatni, hogy fényesen kerüljön a Janku kezébe, a ki jóltevője volt neki. A rejtett fészek elpusztulása megrendítette a fiatal juháspár életét és azután a sziklaüregbe költöztek.

XIII. FEJEZET.

A SZERELEM NEM TUDOMÁNY.

A cigánykaraván késő éjjélig kergette a két lovat. Hol az egyik, hol a másik móré fölváltva ültek hajtani. Éjjél lett, mikor egy oláh faluba végre megállították a meghajszolt párakat. Csobrinka leszállt a falu közepén. Odalépett a biró lakásának utcára nyíló ablakához és bezörgetett rajta.

— Itthon van-e Suluc bá? — kérdezte oláhhul.

— Ki az? — szólt ki egy rekedtes hang belülről.

— A szép cigányné van itt.

— Te vagy Csobrinka?

— Eltalálta öreg. Van-e lova eladó?

— Menj a pokolba! nincs neked való!

— Hát milyen van, te öreg zsimbfészek?

— Istennek hála mind egészséges, a hány van!

— Az kell nekem is Suluc bá! — biztatta Csobrinka, hol tegezve, hol magázva a birót a félhomályban.

— Nincs neked annyi pénzed!

— Keljen föl, mert beütöm az ablakát!

Megveszett, hogy elbocsássa a pénzt a holdnegyedbe? Nem szerencsés dolgot csinál!

— Van-e kétszáz sájn forintod? . . .

— Még áldomás is lesz melléje, ha szépek.

— Az ördög rágja meg a bőrdet rossz csontja, nehogy megbosszants! — dörmögött a vén oláh odabenn, de azért öltözni kezdett, mert ismerte Csobrinkát.

— Még kend is lókupec? Mikor nyerhet, akkor lesz fortélyos, miként a lovai! . . .

— Mit beszélsz? . . .

— Lovat akarok látni! vagy megsüketült?

— Jövök, jövök! . . .

— Ugy teszen, mintha ispánt csinált volna kendből az osztrák generális! Mikor lett Sulucból ilyen nagy ur? Még a szerencsét akarja elengedni a házától, mikor készen jön éppen holdnegyed alatt . . . — zsörtölődött Csobrinka.

A vén oláh maszogni kezdett. Öltözött, de lassan. Hanem egy negyedóra mulva mégis elkészült a nyakánál bekötött inggel, meg az oldalgombos lajbival, s rajta volt a bőrös kozsókja is, a mely tekintélyt szerzett természetes alakjának.

— No, mi baj van? . . . — dugta ki fejét a kapun.

— Gyujtson lámpást, az istállóba kell mennünk.

— Hát csakugyan ló kell?

— Ha jó lova van! Hát a felesége hogy van Suluc bá? — tudakolta a cigányné.

— Megvolna, köszönöm kérdésedet, hanem csak drága lovaim vannak.

— Az a kérdés, hogy jó-e? Ha jó: nem drága!

— Ugy biz a! Jól beszélsz Csobrinka. Jere bé.

Belül kerekedtek a kapun és tovább papolt az öreg.

— De csak ezüstpénzt fogadok el, mert a papirosnak lejárt... rossz időket élünk Csobrinka.

— Aranyval fizetek Suluc bá! De mutassa már a gebéit! Igen sokat beszél ma...

Az öregember tüzet csiholt, taplót gyújtott. Aztán nemsokára égett a gyertya is. Beillesztette a lámpásba és úgy ballagtak az ól felé. Csobrinka kiválasztotta a legjobb két lovat a négy pár közül és kifizette az árát, sárga aranyokban, a mi nem tünt föl az öreg Sulucnak. Ismerte ő jól Csobrinkát, de még az anyját is. Csupán annyiban változott, hogy azelőtt nem volt ilyen bőkezű. Azt szintén belealkudta Csobrinka, hogy az ő két lova itt maradjon az öregnél és azokért majd a tartást megfizeti, ha erre jár.

A cigánylegények serényen cserélték ki a fáradt lovakat. Jól talált még a hám is a két új állatra, a mi elősegítette a gyors indulást.

— Nem vagytok éhesek? — kérdezte az öreg oláh, mert a fáradt állatokról gyanította, hogy messzi utról jönnek.

— Azt nem szokták kérdezni Suluc bá! Csak a szászoknál járja az ilyen! — figyelmeztette Csobrinka.

— Igaz biz' a! Kijöttem a szokásból. De nem csoda. Furesa világot értünk. Jertek be! — hívta az öreg tisztességgel.

— Sietős az utunk Suluc bá!

— Hát egy minutunig várjatok, míg kijövök — és elég serényen lépett befelé az ajtón.

A karaván föltelepedett. Szekerük indulásra készen volt, mikor az öreg ismét kijött a kapuján. Két kezével fogta a nagy cserépfazék két fülét és úgy emelte a szekérhez.

— Mi jót hoz Suluc bá? — tudakolta örömmel Csobrinka.

— Ismerlek én titeket. De ti is engemet fiaim. Ez egy fazék pompás káposzta, friss hussal főzve. Még nem ettünk belőle, csak az este főtt. Hát használjátok egészséggel! Segitsen az ördög benneteket! — végezte be szavait az öreg Suluc és visszafordult a szekértől.

Csobrinka hátra helyezte az ülés közé, de nem köszönte meg, mert ismerte a vénember szokását. Nem szereti a hálálkodást. Csak elbucsuzott.

— Isten áldja Suluc bá!

— Járjatok szerencsével! — mondotta az öreg, de akkor a kapun belül volt. És az új lovak vidáman ügettek tova a falun végig. Harmadik napon Erdővidékre érkeztek és annak a barna cigánymorénak nagyon kezdett dobogni a szíve.

De Csobrinka beváltotta mindazt, a mit ígért András Péternek. A szülőfaluja végében fölütötték újra a cigánysátort és a szürke ponyva alatt eltávolította a cigányasszony a fekete színét Péternek. A mit a generális nem tudott lelugoztatni Gyulafehérváron három nap alatt, azt Csobrinka lefüstölte egy percre. Oda hajolt a barna moré a füstölgő palacsintasütő fölé, melyet Csobrinka is távolról tartott magától, aztán meghagyta Péternek, hogy ne szuszogjon ám! mert soha meg nem lássa a fényes napvilágot többé, ha egyet szipant a sárga füstből.

És a leány, ki szöke volt és Linkának

hívtak, csodálkozva nézte a műtétet végig. Láttá, hogy miként lesz a feketeképű cigánylegényből egy perc alatt András Péter. Bámulta, csodálta az átváltozást, de szavakban is kifejezést adott érzelmeinek:

— Ni, ni! András Péter!...

A legény közelebb lépett hozzá és bátran szólott.

— Én vagyok az Linka. Hát emlékszik még reám?

— Hogyne emlékezném? Tudok én mindent a mi ezelőtt történt.

— Neheztel még?...

— Én nem haragudtam soha Péterre.

— Hát lemondott a koronáról? — mert...

— Azt ne említse Péter! — szólt közbe a leány. — A mi elmúlt, azt feledje el!

— No, mert azt ígérte, hogy azután a szép fehér menyasszonyfátyolt is elfogadja Linka!

Csobrinka intett Péternek, de a legény nem vette észre a jóakaratu figyelmeztetést, hanem folytatta:

— Hát a koszorút?... De Linka! először mondja meg igaz lelkére: szerette-e Jankut?

— Én csak a históriát tanultam mindig, abban pedig nem volt körülményesen leírva a szerelem, — válaszolt a leány, mintha vizsgát tenne.

— Hogyan lett a jegyese?

A szöke tündér édeskésen bigyesztette föl piros ajkait és elmondta éppen úgy, a miként történt:

— Janku azt mondta, hogy mi jegyesek vagyunk. Erre megcsókoltuk egymást, mert ő úgy akarta...

— Szerette tehát? . . .

— Nem beszéltünk mi soha szerelemről! — mondogatta a leány.

— De megcsókolta? . . .

— Meg akkor . . .

— Többször nem? . . .

— Nem találkoztunk úgy aztán.

Csobrinka megsokalta a dolog hosszadalmas voltát. Attól félt, hogy igen apróra kikérdezik egymást mindenről akkor, mikor beszélni sem kéne. Hamarosan kivezette András Pétert a ponyvasátor alól.

— Te bolond fajankó! Te ostoba hecsempesen felnőtt szerelmes állat! — kezdte korholni a legényt, de halkan, hogy Linka meg ne hallja. — Minek kérdezed a szerelemről! az nem tudomány!! Ahhoz nem kell szóbeli vizsgát tenni! Vagy nincs egy csöp vér már benned? . . . Egy ilyen istenes, ártatlan gyönyörűség mellett órákig eltudsz papolni, mintha prókátor volnál! Ha tovább beszélsz még és nem csinálod a dolgod rendesen, visszafüstölöm a pofádat, hogy soha fehérre nem meszeli senki! . . .

— Ne haragudj Csobrinka! — esdekelt a legény, de mit tegyek, ha olyan nagyon szeretem? . . .

— Mit tegyél? — suttogta tovább, — hát semmitsetegyél! — vágta rá a szót haragosan elpirulva a tüzes cigányasszony. — Hát jégből vagyok? . . . Nézz a szemébe tüzesen! . . . Fogd meg a ekzét erősen! . . . huzódj melléje szorosan! . . . aztán csókold meg, a teremtettedet! vagy én tanítsalak szeretni? De nehogy papolj tovább! mert elátkozlak a világból! Hát nincs szí-

ved? El tudod nézni azt az epedő szép virágot egy ölelés nélkül?... Most eredj be!!... — És belökte András Pétert a sátor alá. Nem haragból, csupán jóakarat volt tőle. Ő kívül maradt. Eltakarta a sátor nyílását, hogy ne zavarják alkalmatlan szemek a benn ülőket.

András Péter komolyan fogta a dolgot. Éppen úgy fog tenni, miként Csobrinka tanácsolta, hiszen balgaság beszélni a multról, mikor olyan szép a jelen. A leány, kit Linkának hívtak és szöke volt, érdeklődve tudakolta:

— Miért haragszik Csobrinka?

— Pszt! . . . — csitítá András Péter és oda ült Linka mellé a cigányasszony szerszámos ládájára. Megfogta a leány viasz-szinü kezét. Majd szorosan átkarolta derekát és belenézett fekete szemeibe mélyen és csititgatta forró csókjával piros ajkait.

Csobrinka édes gyönyörűséggel hallgatta a csókok csendes cuppanásait kívül a szürke vászon mellettémeg volt elégedve oktatásának sikerével, mert sokáig nem beszéltek egymással odabent, hanem suttoztak.

Azt is megleste Csobrinka, hogy milyen delejes vonzalommal karolják egymást. Édesen, hoszszasan néznek egymásnak ragyogó szemeibe. A leány gyönyörtől reszketve nekibátorodik és elsogja gerle suttozással, de más szavakban mindazt, amit évekkal előbb megvallott Linkának.

— Ugy-e szeretsz Linkám? életem! mindenem.

— Igen! . . . nagyon! . . . — és a karok reszketve szoritják egymást jó szorosan, az ajkak egy üdvösséget érő édes mámorban forrnak egybe.

És folytatják az édes gerlék játékát: Szeretsz?...
egy csók... Igen!... egy csók!...
... A szerelem nem tudomány!...

— Veszek neked fehér fátvolt az arcodra!
— biztatja édesen suttogva Péter.

— Be szép lesz!...

— Klárisból koszorut a fejedre!...

— Be szép lesz!...

És elől kezdi Péter, hogy rendre csókolja. Klárist a fejedre, szép szőke hajadra... Fehér vékony fátvolt, mely letakarja márvány homloko-
dat... (megcsókolja) halovány arcodat!...
(megcsókolja,) ragyogó szemedet, sötét szempillá-
dat... (megcsókolja,) rózsza ajkaidat!... (ott
is megcsókolja) Leomlik a fátvol kecses terme-
tedre... Te szép vagy Linka! Soha szebbet
nem láttam náladnál!... Édesebb ajaka nincs
ezen a világon leánynak, de még az angyaloknak
sincs az égben!... Csókolj meg Linka...

És a leány, kit Linkának hívtak és szőke
volt, el van bűvölve. Neki ilyen szépet még soha
sem mondtak. Félig lehunyja árnyékos szempil-
láit, harmatos arcán rózsapír dereng. Hófehér kar-
jaival átszorítja a legény nyakát, hogy méznél éde-
sebb örökre tartó csókot leheljen ajkaira...

— Szeretsz?... — suttogja a legény.

— Szeretlek!... — felelt halkan a leány.

— Leszel-e a feleségem? Én megbecsüllek,
két karommal megvédlek, örökké szeretlek!...

— Igen... — sugja a leány bűvös-bájos
lágy hangján és újra hosszan, örökre tartó csó-
kok zárják le a vallomásokat.

Aztán elnézik egymást. Olyan szép volt
mind a kettő és olyan fiatal. András Péternek

szinte jól állott az elmúlt fájdalmak nyoma, mert arcának halvány, érdekes színt kölcsönzött a titkos szenvedés.

Linka is változott. A magas bércek levegője arcának sárgás-fehér színéből elvette a sárgát, csak a fehért hagyta meg és harmatos rózsapírral pótolta ki a sárga helyét. Édes gyűgyögéssel beszélték meg a jövőt. Meghatározták az esküvő napját, melyre elhívják az öreg Balogot, hogy boldognak lássa becézve nevelt kedvencét.

A végén mégis kitört Linkából a kíváncsiság.

— Hát Csobrinka miért haragudott reád Péter?

— Megmondjam igazán? — incselkedett a boldog András Péter.

— Csak igazat mondj! — figyelmeztette Linka és meg is fenytette mutatóujjával a legényt.

— Azért pattogott, mert azelőtt sokat beszéltünk és keveset csókolóztunk.

— Most többet csókolózunk és kevesebbet beszélünk? — igazítá helyre a szőke leány, — tehát nem haragszik többé.

— Tudod! — magyarázta Péter, — neki igaza volt, mert a szerelem nem tudomány! . . . Csókolj meg Linka! . . .

Csobrinka megelégedett a sikerrel. Ennél nem is óhajtott egyelőre többet, hanem a fiatalok egybekelését igyekezett minél rövidebb időre szabni, noha a szerelmesek sem tettek hosszú határidőt. Csobrinka nagyon sietett. Másnap egy cigánylegényt szalasztott Vásárhely felé a legjobb hírrel. Megüzente Balog József ő kegyelmének, hogy szedje elő a Linka keresztlevét, meg ami

még szükséges és ránduljon el Erdővidékre az András Péter falujába, hol a fiatalok Isten kegyelméből összecseppentek. A pap elé is állanak, ha ő kegyelme nem ellenzi. Eddig szolt az üzenet. Hanem a hirnevében megsértett Csobrinka nem hagyta el a falut, sem a tájékát, mig be nem végezte a mihez kezdett.

Kerek két hónapig tartott a készülődés, a kihirdetés, járás-kelés, a honnan Csobrinka nem maradt el, hanem a pénzes oldalát ő vitte a dolognak. András Péter jó módu székely legény volt, de a kedves szavu Csobrinka rátuszkolta az ezüstpénzeit. Hadd boldoguljanak. Az esküvő éjszakáján még ott maradt, de másnap reggel eljött hozzá az új pár. Mikor elbucsuztak a szép cigányasszonytól, azt mondta:

— No, András Péter! én tettem neked sok segítséget, de verjen meg az Isten, ha sajnálom! Legyetek boldogok, a mint én kívánom! A többi a te dolgod! Hanem egy ígéretet teszek, mit szent fogadásképpen vehetsz Csobrinkától. Ugy adjon a fent való Isten egészséget, ha mához egy évre el nem jövök hozzád száz darab arannyal és azt a gyermekednek le nem teszem, ha lesz gyermeked! Ha nem lesz: semmit sem kapsz! . . .

A becsületes asztaloslegény érzékenyen bucsuzott el Csobrinkától. Megrázta a kezét és megköszönte. Linka megcsókolta a legszebb cigányasszonyt a bucsuzásnál és a mórék tova vándoroltak, a fiatal pár ott maradt a kis székely faluban, de nem volt nap, hogy kedves emlékekkel ne gondoltak volna Csobrinkára . . .

XIV. FEJEZET.

GYÁSZKIRÁLY.

Egyszer teszen jót az ördög és akkor is akaratlanul. Csobrínkát a bosszu tette nagylelkűvé, hogy a szégyenfoltot lemossa magáról, meg a hírnevét Janku Ábrahám előtt. Jóslata beteljesült, mert úgy akarta. A sors szintén összejátszott a tüzesszemű cigányné jóslatával, meg a vágyaival.

Mit Janku Ábrahám erős szívvél, nagy lélekkel tervezett és annak az eszmének keresztülvitelére rátette éltét: az az ideál megbukott! . . .

Jankut ezért vádolni vétek volna! A történelem lapjain is ritkán találunk nagyobb eszményi alakokat, kik ideáljukért önzetlenebbül küzdöttek volna nálánál, kik kevésbbé kívántak volna eszméjük után anyagi hasznot, mint a „havasok királya“. Ezt az ellenségei szintén elismerik róla, mert tetteikkel bizonyította be.

A magyar szabadságharc leveretése után felutazot Bécsbe két társával, hogy a trónkörüli nagyokat figyelmeztesse tett ígéreteikre, azoknak beváltására az oláhok részére! . . . Hidegen fogadták. Kihallgatásra sem engedték, hanem miként a szolgálatot tevő bérenceknek szokás koncot vetin: Janku és társainak is dobtak valami mell-

diszitő cicomát, kitüntetés . . . Két társa mohón kapta el, mert érezték, hogy valójába még arra sem érdemesek! Janku Ábrahám keserű kitörés hangján utasította vissza . . .

Ő nem ezért küzdött! . . .

. . . És az ő saját vérei, kiknek egy hatalmas, szabad hazát akart szerezni az eszmék embere és a kik aztán az ő nevének védő szárnyai alatt tele-rabolták zsebjeiket, és a kik olyan sok garázdaságot követtek el az ideális vezér rovására: a tiszta gondolkozásu Jankut lenézték, sőt többet tettek!... Megvetették!! . . . Mert önzetlen volt, mert nem valának rabolt zsákmányai . . .

A tizenkilencedik század második fele hideg napokkal kezdődött. Jankut szomorú tapasztalatok kergették vissza a császárvárosból. És ő a zord idő dacára sietett fölkeresni rejtett fészket a „Stinca Diavolului“ tetején. Nem azért, hogy eszméiről lemondva oda visszavonuljon a világtól és gyönyörködjön a szöke tündér ragyogó fekete szemekben, hanem azért, hogy erőt merítsen a további küzdelmekre! Ő még akkor is remélt . . .

Hideg téli napon érkezett meg a „Farkasok völgyébe“. Elérkezett a „Sárkány-szikláig“ és sem a Pazsura, sem a morgó nem szaladt eléje, mint azelőtt . . . Milyen különös, — gondolta Janku Ábrahám, — ezek most elzárják a házörzőket! . . . Oda hajtott a kis falupu szánnal a szirt aljába és nem látta sehol a rejtett kis fészket . . . a fenyőkéreggel fedett viskót . . .

Nemsokára kijött Dimitru a sziklabarlangból. Alázatosan, megtörve, szomorúan fogadta jóltevőjét és arcán látszott az, a mi odabenn a szívet kesergette . . . Janku Ábrahám azt hitte az

első pillanatban, hogy szerencsétlenségének hire megelőzte. Kezet szoritott Dimitruval és félt kérdezni tőle. Bántotta az a szomorú arc. Hát úgy gondolta a „havasok királya“, hogy Linka, a szőke tündér el fogja neki mindazt mondani lágy zengésű hangján. De mégis kérdezett a juhásztól valamit:

— Hogy van a feleséged, Dimitru?

— Fia született. Hat hete. Most jól van.

— Vártatok? . . .

— Nem! Miért jöttél? — és ezt az egyenes érzésű Dimitru mondotta nagy keserűségében.

Jankut meglepte az egyszerű kérdés, mert nem ismerte a változásokat. Miért jött? . . . Hiszen azt kellene tudni Dimitrunak, bármennyire korlátolt esze van a világ dolgaival szemben. A családja körül valókat tudhatná . . . Beléptek a szikla odújához alkalmazott ajtón. Mundre Marie egészséges, erős gyermeket szoptatott a tűz előtt és fölállott a vendég tiszteletére.

— Hol van Linka? — kérdezte Janku, a mint körülpillantva, szemei nem találták a tündérkirálynét.

Marie lesütötte szemeit és nem felelt. Dimitru válaszolt helyette. Szavai alig valának érthetők, de mégis megtudta belőle a „havasok királya“, hogy a szőke leány nincs itt . . . még a nyáron elszökött.

— Mikor? . . . — kérdezte Janku leverten.

A fiatal juhász vontatott szavakban felelt:

— Mikor a házam leégett . . . Mikor a Pazsurát elvesztettem . . . akkor lett vége a kedvencemnek . . . mindenemnek . . . — tette

utána lassan Dimitru és szeretett volna könnyezni a hű állatért.

— Miért ment el? — tudakolta Janku. És a juhászt meglepte, hogy nem fenyegetőzik semmivel reá az unokabátyja, hát elmondotta, a mit Linka mondott:

— Mert az én kunyhóm nem az ő hazája! nem testvérei vagyunk mi, hanem ellenségei!... És mert hazudtunk neki! . . .

Janku Ábrahám maga elé bámult, úgy mondogatta a juhász szavait utána:

— . . . És mert hazudtunk neki . . . Hát nekem nem hazudtak? . . . Nekem is hazudtak! . . .

— A koronák itt vannak! — folytatá a juhász, — de nem gondolta, hogy azzal tesz rosszat, ha előveszi.

— A koronák? — kezdte Janku keserűen. — miféle koronák? . . . Talán te is gunyolsz? — kérdezte a juhásztól.

Dimitru megnézte Jankut. Igen levertnek látszott, hát illedelmesen beszélt tovább. Janku nem emlékezett vissza a koronákra. Ki tudja milyen baja lehetett? . . .

— Az egyiket Linka faragtatta velem . . .

— Linka? . . .

— Igen. Linka kívánta, hogy ne hordozd hétköznapiakon a drágát, a fényest, hanem legyen ezüstkoronád és azt viseld. A kicsi koronát pedig te hagytad itt, mert a láda mögé beejtetted volt bátyám.

Hogy szavait igazolja, odalépett a vörös kis ládához, fölnyitotta födelét és elővette az ólomdarabokat. Gondosan valának elrejtve, úgy,

a miként Linkának hagyta Csobrinka, Dimitrúnak pedig Linka: ecetben megmosva, ecetes ruhadarabba göngyölve, hogy szép legyen! Hanem a mikor az asztalkövön kigöngyölte a fehér gyölekből, csak elbámult . . . Nem hiába tanácsolta az ecetet Csobrinka. Tudta, hogy miért és az ecet megtette a hatását . . .

Mind a két korona koromfekete volt . . .

Janku Ábrahámot annyira meghatotta a jelenet, hogy egyetlen szót sem birt szólani. Dimitru a sötét ólomdarabokra bámult, buta együgyűségében s az ajkai kisérteties hangon rebegték:

— . . . Ezek . . . ezek fényesek voltak . . . Jó vastagon ezüstöztettem meg . . . nem tudom . . . nem értem . . . Csobrinka fényes ezüsttel huzta be . . .

— Csobrinka?! . . . Csobrinka?! . . . — kérdezte önmagától a „havasok királya“. És eszébe jutottak a Csobrinka nevére a szép barna cigányasszony szavai. Borzongás szaladt át testen . . . mert azok mind beteljesedtek. És Janku Ábrahám maga elé bámulva földidézte lelkéből a jóslás szavait. Hiszen azóta alig két év telt el s úgy tetszik, mintha most is fülébe csengnének a párbeszéd emlékezetes szavai:

„Ki vagyok én?“

„Most még semmi, de ha nem sikerül a mibe jársz, akkor leszel valami!“

„És ha sikerül?“

A csengő hangu Csobrinka elhallgatott.

„Miért hallgatsz?!!“

„Mert ébren vagyok és nem álmodozom, mint te!“

És az a kihívó, büszke Janku Ábrahám nagyot sóhajt utána. A lelke is megrendül az éles fájdalomtól. Odatántorog a vörös faládjára, hogy leüljön, különben elesik. A fiatal juháspár nem meri megszólítani a küzködőt és Janku tovább folytatja a gyászos emlékü percek fölidézését. Tehát csak álom volt az ideál, melyet elérni törekedett, de az álmoképet elérni nem lehet! És folytatja szomorú gondolatait:

. . . Hej, Csobrinka! . . . Csobrinka! . . .

„Szeret-e?”

„Igen.”

„Enyém lesz-e, a kit szeretek?”

A válasz újra késett. A jósnő el akart hallgatni.

„Mondd ki bátran!”

„Nem . . .”

És ezt olyan csendesen ejtette ki a jövőmondó, hogy Janku ráförmedt érette.

„Nem igaz! én elveszem őt! mi állhat az utamban, ha szeret? . . .”

„Te magad! . . .”

És valóban ő maga állott útjában a boldogságának, mert a gyönyörűséges szép szőke tündért elhanyagolta az eszméért . . . És Csobrinkának igaza volt! . . . Hej, Csobrinka! . . . Csobrinka! . . .

Hanem a fájó sóhajtások után nem tud megállni Janku a gyötrelmes érzéseknek fölidezésével. Tovább fűzi a multban elhangzott szavakat gondolatban. Hadd jöjjenek rendre, úgy a miként voltak:

„Sokáig fogok-e élni?”

„Ősz hajad lesz és szakálad . . .”

„Sikerül a mibe fogtam?“

„Ne kérdezz olyan nagyot!“

„Fogok-e győzni?“

„Igen . . .“

„Elég!!! . . .“

És aztán fenyegetőleg mondta utána a jósnő:

„Azt hiszed, hogy elég, ha győztél?! . . .
Nagyobb baj az, mintha vereséget szenvedsz.
Tudok én mindent! az az irás, melyet boldogan
szorongatsz: más javára van és nem a tiedre . . .
Az a győzelem, a melyet te csinálsz: mást emel
föl és nem tégedet! . . .“

Hej, Csobrinka . . . Csobrinka! . . . mi-
lyen igazat mondottál, de én nem tudtam azt meg-
érteni! És a korona? . . . azt is ő jósolta ne-
kem . . . Az ólomöntés nem hazudik . . . Én
megtaláltam a királynevet, vagyon koronám is!
Király vagyok, de . . . gyászkirály.

Hej, Csobrinka! . . . Csobrinka! . . .

Eszébe jutott a szerencsétlen embernek
most minden szó a multból és úgy elmélyedt,
olyan félelmesen suttogott, hogy Dimitru nem
mert ránézni. Érzékeny lelke a legkisebb részle-
tekig eléje rajzolta a multat. Ugy tetszett Janku-
nak, mintha hallaná a jósasszony hangját, a mint
figyelmezteti őt vakságára. Akkor még Janku
fölémelt fővel kiáltotta feléje:

„Én a „havasok királya“ vagyok!“

„Csakhogy a koronádat régen nem nézted
meg! Majd, ha ismét meglátod azt a fényes ön-
tést, nézdd meg jobban? Mert a te fejedre annál
méltóbbat nem rendelt a sors! . . .“

Óh, milyen sötét annak a koronának a

színe? . . . milyen gyászos mindakettő! . . . egészen fekete!

„Az illet meg tégedet, de ne változtass rajta, mert úgy talál az neked, a mint van! . . .“

Sötéten . . . feketén!

Hej, Csobrinka! . . . Cobrinka! . . .

Azt is szemébe mondta a szép cigányné, a mit más senkisémet mert volna a gunyosan nevető „havasok királyának“, a hatalmas embernek megmondani:

„Igyekezz minél hosszasan nevetni, mert a sirás bizonyosan tovább tart a nevetésnél! . . .“

Nagyon soká tartott!

Hej, Csobrinka! . . . Csobrinka! . . .

Janku Ábrahám tévedezve nézett a fehér gyolcsdarabról feléje sötétlő koronákra. Olyan gyászosak voltak azok, mint az ő gondolatai. Hajós volt ő, kinek rosszul kormányozott hajóját bőszi vihar, — saját véreinek tomboló vadsága törte szét és a szépreményekkel, nagy eszmékkel elindult hajós egy víztől megfeketedett deszkadarabot mentett meg, mely emlékeztesse . . .

Azok a koronák olyan feketék voltak! . . . Az emléke még gyászosabb! . . .

.

A „Stinca Diavolului“ barlangjában sokáig ültek némán, szótlanul. Dimitru nem akart szólni . . . Janku nem tudott . . . Mundre Marie nem mert. Elmult a jó kedv, annak már vége, vége, most a szomorúság kezdődik és erre megjövendölte volt Csobrinka, hogy soká fog tartani.

Napok teltek el a nélkül, hogy egy szót be-

széltek volna egymással és az idő haladt. Tavasz felé, mikor Janku Ábrahám eljárt bolyongani a havasokon, a mint kilépett Janku, Dimitru és Mundre Marie összedugták fejüket. Suttogtak, csókolták egymást és a kis fiut, kinek élénk szeme rájuk ragyogott. Ezt sem tehették a szerencsétlen Janku előtt, hogy ne szomorítsák.

És az eszmék emberének ez időtől kezdve egyetlen egy bizalmas barátja maradt: a kis fafurulya, melynek hat kerek lyukán szomoru nótákat vert ki. Ezek a mélabús hangok panaszolták el lelkének fájdalmait, mert nagyon sokat szenvedett . . . talán meg sem érdemelte! . . .

Mikor a fiatal császár az ötvenes évek elején beutazta Erdélyt, Janku ismét megkísérlette beszélhetni a nemzete érdekében. Eljött Topánfalvára, de nem bocsájtották ő Felsége elé. A császár ajtónállója, egy herceg utasította el Janku Ábrahámot:

— Rablóvezért csak nem fogok ő Felsége elé bocsájtani! . . .

Ezt Janku Ábrahámnak a szemébe mondták . . . És az eszmékért küzdő ember, ki csak nemzetének nagyságát akarta, ki a kicsinyes önzésektől mentve volt, mert a maga számára semmit sem fogadott el, az ideálista Janku nem birta elviselni a gyalázatot:

. . . Megörült . . .

Milyen megrendítő és milyen szomoru vég! De jobb volt így, hiszen Csobrinka megjövendölte, hogy ősz haja lesz és szakála. A saját vérei, az oláhok pedig megvetették, alyas módon lenézték, kigunyolták és ezeket a rettentő fájdalmakat ép elmével ugysem birta volna elviselni. Pedig

hosszan tartott a nyomorúságos élet, nagyon sokáig élt, szenvedett és . . .

. . . Koldult . . .

De nem az oláhoktól. Mert attól félt, hogy az oláhok filléreihez a kirabolt és meggyilkolt magyarság ártatlan vére tapad . . . a galádul szerzett vagyonokból még csak alamizsnát sem akart magának. Fölkereste a magyar urak lakását, ott szívesen maradt hetekig, mert eltartották, ismerték.

Évek mulva találkozott Csobrinkával. A tüzesszemű cigányasszony még mindig szép volt és piros, mint a rózsza. A morék bosszut akartak állani az elpusztított téli szállásért, a vityilókért, melyeket eldöntetett Janku a tordai Labirintushegy alatt, de Csobrinka nem engedte a fenyegető moréknak. Majd elvégzi ő Janku Ábrahámval.

És a híres cigányasszony elvezett Jankut Erdővidékre egy kis székely faluba. Vasárnap volt. Megállottak egy nagy füzfa árnyékában egy galambbugos kapu előtt. A virágos kis kert előtt vidám társaság nevetgélt, beszélgetett a hosszú padon. Középen egy fekete szemű szőke székely asszony ült. Jóízűen adta elő a szokásos falusi mende-mondát és körülötte három gyerek setekedett, fogva a házi szőttes szoknyáját, melyet saját kezével szőtt az asszony.

Csobrinka odasugta a kolduló „havas király” fülébe: — Nézd meg jól ezt a székely menyecskét.

— Miért? . . .

— Ez Linka . . . — sugta a cigányné.

— Ez Linka? . . . — sóhajtott a megilletődés hangján a megtört ember, — ő volt a tudós kis leány, ki szőke volt és Linkának hívtak.

Szomoruan nézte Janku a jókedvű asszonyok szószólóját és megfogta a Csobrinka kezét:

— Jer, jer Csobrinka. Nem akarom látni. . . és utánna tette szomoruan, — pedig ő csináltatta nekem a koronát . . . de az is fekete lett! . . .

A cigányasszony tovább ment a koldussal, ki aztán megkérdezte, a mint elhaladtak:

— Boldog-e a szőke tündér? . . .

— Náladnál bizonyosan boldogabb! — felelte a cigányasszony. Aztán visszavezette Janku Ábrahámot a havasok közé. Ott az ő hazája . . .

Hadd fujdogálja mélabús hangu kis furulyáját, szomoruan. Hadd panaszolja el lelkének sok szenvedését, keservét és mindazokat, a miket egy koldulással, bolyongással töltött hosszú életen át szenvedett.

.

Ezernyolcszáznyolevannégyszerben halt meg az oláhok nagy nemzeti eszméjének megtört harcossa, mint szegény alamizsnát kéregető koldus.

Ez a nép, mely aljas haramiavezérré alacsonyította e nagy szellemet a küzdelmei alatt; kigunyolta szomoru bukásában; megvetette erényei miatt; üldözte tiszta lelkületéért; koldulni engedte egy hosszú életen át és hagyta rongyban, hogy barom módjára éhen haljon: most ötven év után szobrot akar emelni emlékére.

Nem lehet!

A megtörténtekeket nem lehet megneemtörténtekké változtatni. A kinek nevét rablóvezérré alacsonyították le, abból nem lehet többé kiemelni! . . . Nagy és nemes lelkű fiait megbecsülni csak nagy és nemes nemzetek tudják és

ti oláhok nem tehettek eszményi hőstökért semmit arepirulás nélkül! . . .

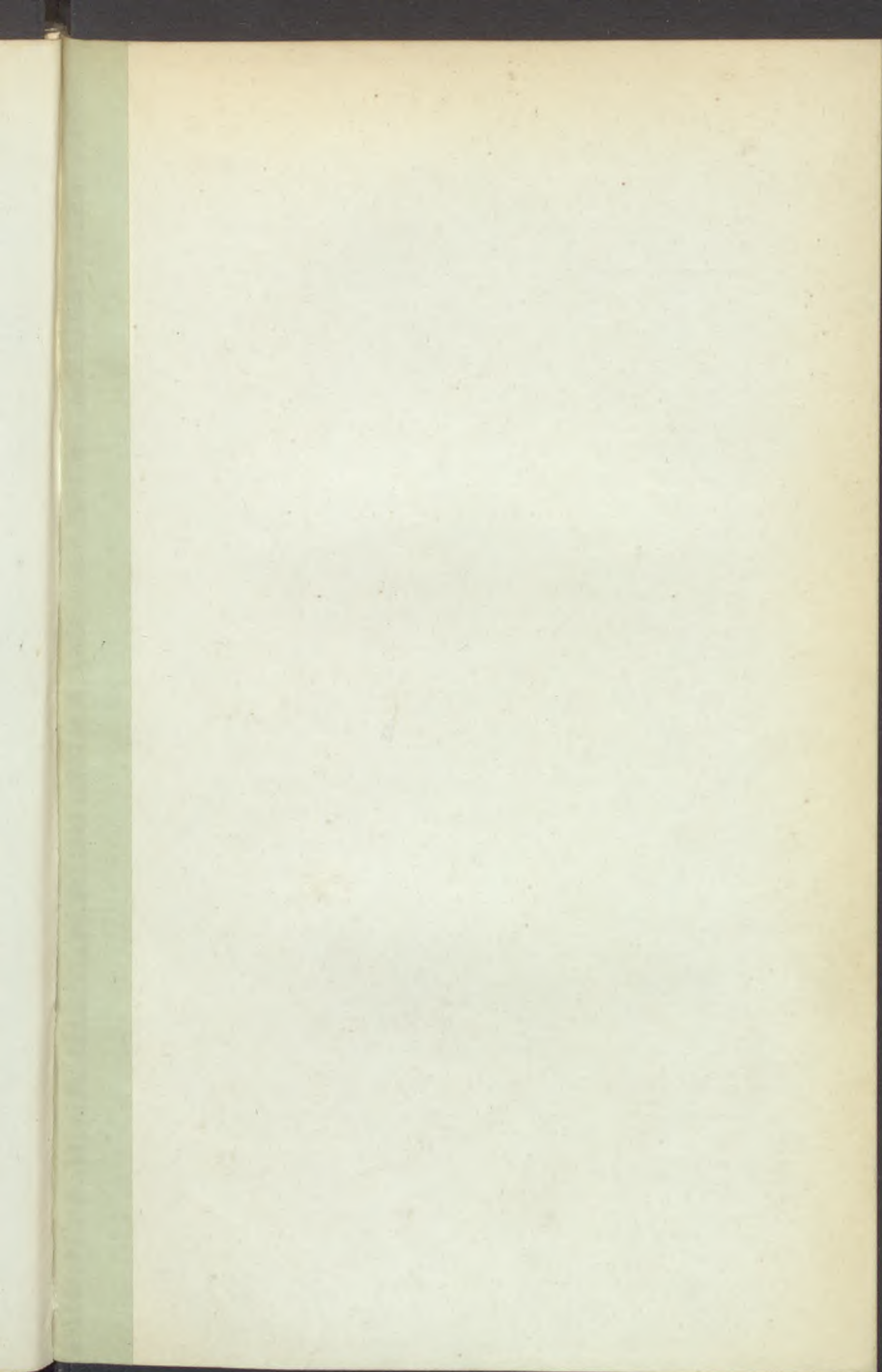
E regény írója örvend, hogy bemutathatta Janku Ábrahámot, mint rokonérzelmű, eszményi embert, mint önzetlen ideálistát, mert valóban az volt, bár nem történetet irt le regényében, érzi az a magyar író, hogy Janku, az oláhság vértanúja, az a szerencsétlen gyászkirály ezt a megemlékezést valóban megérdemelte.

Vége

TARTALOM.

	Oldal
I. Fejezet. A Téka őre	3
II. „ Csobrinka	26
III. „ Akarom!	42
IV. „ Sok kérő — sok kosár	72
V. „ Péter öcsém	88
VI. „ Mi van a zeke alatt?	99
VII. „ A rejtett fészek	107
VIII. „ Kezdődik a királyság	132
IX. „ A Stinca Diavolului meséje	143
X. „ Vak vagy!	162
XI. „ A karaván	175
XII. „ Fából ezüst korona	192
XIII. „ A szerelem nem tudomány	217
XIV. „ Gyászkirály	227

**Rákosi Jenő Budapesti Hirlap Ujságvállalata
kiadásai.**

ALVINCZY SÁNDOR. Kártyások és játéklarangok.
11 a kártyajátékra vonatkozó elbeszélés.

Ára köte 2 kor. 40 fill.

BALÁZS IGNÁC dr. A vádlottak padján 23 törvény-
széki karcolat. Ára 2 kor.

BAZIN RENÉ. A haldokló föld. Regény. Fordította
Kolosváryné Korányi Ilona. Ára 2 kor.

BEÖTHY LÁSZLÓ. Asszonyok a kaszárnnyában és
egyéb elbeszélések.

Ára 3 kor. Egész bőrkötésben 7 kor.

BEÖTHY LÁSZLÓ — RÁKOSI VIKTOR. Aranylako-
dalom. Látványos színmű 8 képben. Ára 1 kor.

BURNEY MISS. Evelina. Regény. Ára 2 kor.

CLARK ALFRÉD. Lót felesége. Regény.

Ára 1 kor. 20 fill.

CRAWFORD MARION. Korleone. Regény. Ára 2 kor.

DOYLE A. CONAN. Gerard brigadéros. Napoleon-
korabeli memoárok.

Ára 3 kor. Egész bőrkötésben 4 kor. 80 fill.

DOYLE A. CONAN. A Koroskó kalandja. Regény.

Ára 1 kor.

DÓZSA ENDRE. Tiéd a hatalom. Eredeti regény.

Ára 1 kor. 60 fill.

MALONYAY DEZSŐ. Félemberek. Színmű 3 fölvonás-
ban. Ára 2 kor. 40 fill.

MÉRY KÁROLY. Tolongásban. Költemények. Afo-
rizmák. Ára 2 kor.

PALÓCZ IGNÁC dr. Az egészség megóvása és a
betegségek gyógyítása. Népszerű orvosi tanácsadó.
22 ábrával. Ára 3 kor.

PAPP DÁNIEL. Tündérlak Magyarhonban. Vidám
bábszínház elbeszélések. Ára 2 kor. 40 fill.

RÁKOSI JENŐ. Az ezredév ünnepe. Látmány 1
fölvonásban. Ára 1 kor.

RÁKOSI JENŐ. A bolond. Mese 3 fölvonásban.

Ára 1 kor.

RÁKOSI VIKTOR. Verőfény. Elbeszélések.

Ára 3 kor. Egész bőrkötésben 7 kor.

SOMOGYI JÓZSEF. Trenck Frigyes kalandos élete.

Ára 1 kr. 60 fill.

Sors játéka Angol regény.

Ára 1 kor. 60 fill.

STOKER BRAM. Drakula. Angol regény. Ára 2 kor.

SUDERMANN HERMAN. Egyszer volt . . . Regény.

Ára 2 kor.

SZECSŐ VILMOS. Ifjú évek. 15 elbeszélés.

Ára 2 kor. 40 fill.

TÓTH BÉLA. Török históriák. Elbeszélések. Ára 2 kor.

Kaphatók a kiadóhivatalban, Budapest, Rökk Szállárd-utca 4. sz.,
és minden hazai könyvkereskedésben.

